

జాతీయ పాడి పరిశ్రమాభివృద్ధి సంస్థ

పాడిపశువుల ఉత్తమ సంవర్ధనా పద్ధతుల కరదీపిక

పాడిపశువుల ఉత్తమ సంవర్ధనా పద్ధతుల కరదీపిక

దేశవాళీ పశు జాతులు

మగ పశువులు

గిర్

స్థానిక ప్రాంతం: గుజరాత్లోని జూనాగఢ్, రాజ్కోట్, భావ్నగర్, అమేలీ జిల్లాలు

హరియానా

స్థానిక ప్రాంతం: హర్యానాలోని రోహతక్, హిస్సార్, సోనీపట్, గుర్గావ్, జింద్, జజ్జర్ జిల్లాలు.

సాహివాల్

స్థానిక ప్రాంతం: పంజాబ్లోని ఫిరోజ్పూర్, అమృత్సర్ జిల్లాలు. రాజస్థాన్లోని శ్రీ గంగానగర్ జిల్లా.

రతి

స్థానిక ప్రాంతం: రాజస్థాన్లోని బికనీర్, శ్రీ గంగానగర్ జిల్లాలు.

ఎర్ర సింధి

స్థానిక ప్రాంతం: పాకిస్తాన్, పంజాబ్, హర్యానా, రాజస్థాన్ మరియు ఉత్తరాఖండ్ రాష్ట్రాలు.

తార్పార్కర్

స్థానిక ప్రాంతం: రాజస్థాన్లోని జైసల్మేర్, బార్మర్, జోద్పూర్ జిల్లాలు.

కాంక్రెజ్

స్థానిక ప్రాంతం: గుజరాత్లోని కచ్, మెహసానా, బాన స్కంధ జిల్లాలు.

ఆడ పశువులు

ముందుమాట

భారతదేశం 1997 నుంచి పాల ఉత్పత్తిలో ప్రపంచంలో ప్రథమ స్థానంలో ఉంది. 2018 -19 లో దాదాపు 18.77 కోట్ల మెట్రిక్ టన్నుల వార్షిక పాలఉత్పత్తితో మొదటి స్థానంలోనే కొనసాగుతోంది. మన దేశంలోని గ్రామీణులకు పాడి పరిశ్రమ ముఖ్యమైన జీవనోపాధిగా ఉంటోంది. పాల ఉత్పత్తి దారులలో ఎక్కువమంది చిన్నకారు, సన్నకారు రైతులు, భూమిలేని కౌలు రైతులే కావడం గమనించదగిన విషయం. ఈ నేపథ్యంలో పశుపోషకులైన రైతులకు పాలఉత్పత్తిని లాభదాయకంగా మార్చాలంటే, పాడిపశువుల యాజమాన్యంలో శాస్త్రీయ పద్ధతులను పాటిస్తూ ఉత్పాదకతను పెంచుకొని, ఖర్చు తగ్గించుకోవడం ఎంతైనా అవసరం. దీని కోసం రైతులు పాడిపశువుల ఆరోగ్యం, పోషణ, పునరుత్పత్తులకు సంబంధించిన ప్రాథమిక సిద్ధాంతాల మీద అవగాహన పెంచుకోవాలి.

భారత ప్రభుత్వం, మన దేశంలో పాల ఉత్పత్తిని 2020 నాటికి రెండింతలు చేయాలనే లక్ష్యంతో జాతీయ పాడి ప్రణాళిక-1 ని ప్రారంభించింది. జాతీయ పాడి ప్రణాళిక-1 ని అమలు చేయడం వల్ల పాడిపశువుల ఉత్పాదకత పెరుగుతుంది, నిర్వహణా ఖర్చు తగ్గుతుంది. ఈ లక్ష్యాలను సాధించడానికి పశువుల ఆరోగ్యం, పోషణ, పునరుత్పత్తి రంగాలలో నిబద్ధతతో కూడిన ప్రయత్నాలు చేయడం అవసరం. అధిక పాలఉత్పత్తి శక్తికలిగి, ఏ జబ్బులూ లేని పశువుల వీర్యంతో చేసే కృత్రిమ వీర్యధారణా సేవలను విస్తృతపరచి, రైతులందరికీ అందుబాటులోకి తీవాలి. పశుగ్రాసం, దాణా వనరులను సద్వినియోగం చేసుకుంటూ సమతుల్య పోషణ అందించడం ద్వారా పాలఉత్పత్తి ఖర్చును తగ్గించాలి. అదే విధంగా పశువులు అనారోగ్యంతో, జబ్బులకు గురి కాకుండా ముందుజాగ్రత్త చర్యలు చేపట్టాలి. పూర్తిస్థాయిలో పశువులు ఉత్పాదనా సామర్థ్యాన్ని వినియోగించుకోవడానికి ఆరోగ్యపరిరక్షణ కీలకమైన అంశం.

పై అంశాలన్నిటినీ దృష్టిలో ఉంచుకొంటూ ఈ కరదీపిక రూపొందించబడినది. పశుసంవర్ధనా సాంకేతికతలకు సంబంధించిన ఈ పుస్తకంలో, పశుగ్రాస ఉత్పత్తి, పాడిపశువుల పోషణ, ఆరోగ్య పరిరక్షణ, పునరుత్పత్తి, వంటి పాడి పశువుల యాజమాన్యానికి సంబంధించిన ప్రాథమిక సిద్ధాంతాలు, బొమ్మల సహాయంతో వివరించబడ్డాయి. పాడిరైతులకు అవసరమైన ఇన్ని రంగాల తాజా శాస్త్రీయ సమాచారం ఒకే పుస్తకంలో దొరకడం అరుదైన అవకాశం. ఈ కరదీపిక పాడి రైతులకు ఎంతో ప్రయోజనకారిగా ఉంటుందని మేము ఆశిస్తున్నాము.

దిలీప్ రత్
చైర్మన్
జాతీయ పాడి పరిశ్రమాభివృద్ధి సంస్థ

సూచిక

క్రమసంఖ్య	పాఠ్యాంశము వివరములు	పేజీ
	విభాగం - 1: పశువు ఆరోగ్యం మరియు పునరుత్పత్తి.....	01
సెక్షన్ - 1	పాడి పశువు సాధారణ పరిశీలన	02
సెక్షన్ - 2	కొత్త పశువును కొని మందలో చేర్చుకొనుట	05
సెక్షన్ - 3	క్రొత్తగా పుట్టిన దూడకి తీసుకోవలసిన జాగ్రత్తలు	09
సెక్షన్ - 4	టీకాల ద్వారా నిరోధించబడే జబ్బులు	12
సెక్షన్ - 5	ముఖ్యమైన ఇతర జబ్బులు	21
సెక్షన్ - 6	నల్లులు, ఈగల ద్వారా వచ్చు జబ్బులు	26
సెక్షన్ - 7	నల్లులు, ఈగలు, పురుగులు - నివారణ.....	29
సెక్షన్ - 8	ఈసిన తర్వాత వచ్చు జబ్బులు.....	32
సెక్షన్ - 9	సరియైన మేత లేకపోవటం వలన వచ్చు జబ్బులు	37
సెక్షన్ - 10	పొదుగు వాపు మరియు చన్నులకు వచ్చు జబ్బులు.....	41
సెక్షన్ - 11	సాధారణమైన విషపూరితాలు	48
సెక్షన్ - 12	పశువుల నుండి మనుషులకు సంక్రమించే వ్యాధులు.....	51
సెక్షన్ - 13	పునరుత్పత్తి - అనుబంధ విషయములు	54
సెక్షన్ - 14	సాధారణ రుగ్మతలకు సాంప్రదాయ చికిత్సలు	62
	విభాగము - 2: పశు పోషణ - యాజమాన్యం.....	70
సెక్షన్ - 1	పాడి పశువుల మేపుదల	71
సెక్షన్ - 2	పశుగ్రాస ఉత్పత్తి	82
సెక్షన్ - 3	పాడి పశువుల హౌసింగ్	100
	విభాగము - 3: మెరుగైన ఉత్పాదకత కొరకు సమాచార అనుసంధానం	106
సెక్షన్ - 1	పశువు యొక్క గుర్తింపు	107
సెక్షన్ - 2	పశువు ఆరోగ్యం - ఇనాఫ్	108
సెక్షన్ - 3	పశువుల పునరుత్పత్తి - ఇనాఫ్	109
సెక్షన్ - 4	పశుపోషణ - ఇనాఫ్.....	110
	సాధారణ సందేహాలు - జవాబులు.....	111

భాగం -1

పశువు ఆరోగ్యం మరియు పునరుత్పత్తి

ఒక పశువు తన పూర్తి సామర్థ్యం మేరకు ఉత్పత్తి, ఉత్పాదకతలు ప్రదర్శించడానికి, అది పూర్తిస్థాయి ఆరోగ్యంతో ఉండటం అవసరం. అనారోగ్యంగా ఉన్న పశువు పూర్తిస్థాయి సామర్థ్యాన్ని వ్యక్తపరచ లేదు. సమయానుగుణంగా పరిక్షించడం ద్వారా జబ్బుల వలన కలిగే ఆర్థిక నష్టాలను నివారించుకోవచ్చు. అలాగే ప్రస్తుత తరుణంలో మేలు జాతిప్రజనన విధానాల ద్వారా పశువుల జన్యులక్షణాలను అభివృద్ధిచేయడం కూడా ఎంతో అవసరం. అందుకే ఆయా జాతి ప్రజనన పద్ధతులపై రైతులకు పూర్తిస్థాయి అవగాహన కల్పించడం ద్వారా పశువుల జన్యులక్షణాలను వృద్ధి చేసే విధానాలను ఈ మొదటిభాగంలో ప్రధానంగా చర్చించడమైనది. ఈ మొదటి భాగం 14 ఉప భాగముల క్రింద విభజించబడినది .

- సెక్షన్ - 1 : పాడి పశువు యొక్క సాధారణ పరిశీలన
- సెక్షన్ - 2 : కొత్త పశువును కొని మందలో చేర్చుకొనుట
- సెక్షన్ - 3 : క్రొత్తగా పుట్టిన దూడకి తీసుకోవలసిన జాగ్రత్తలు
- సెక్షన్ - 4 : టీకాల ద్వారా నిరోధించబడే జబ్బులు
- సెక్షన్ - 5 : ముఖ్యమైన ఇతర జబ్బులు
- సెక్షన్ - 6 : నల్లులు, తదితర బాహ్య పరాన్న జీవులు, ఈగల ద్వారా వచ్చు వ్యాధులు
- సెక్షన్ - 7 : నల్లులు తదితర బాహ్య పరాన్న జీవులు, ఈగలు, పురుగులు - నివారణ
- సెక్షన్ - 8 : ఈనిన తర్వాత వచ్చే జబ్బులు
- సెక్షన్ - 9 : సరియైన మేత లేకపోవటం వలన వచ్చు జబ్బులు
- సెక్షన్ - 10 : పొదుగు వాపు, చన్నులకు వచ్చు జబ్బులు
- సెక్షన్ - 11 : సాధారణమైన విషపూరితాలు
- సెక్షన్ - 12 : పశువుల నుండి మనుషులకు సంక్రమించే వ్యాధులు
- సెక్షన్ - 13 : పునరుత్పత్తి - అనుబంధ విషయములు
- సెక్షన్ - 14 : సాధారణ రుగ్మతలకు సాంప్రదాయ చికిత్సలు

విభాగం -1

పశువులలో తరచుగా గమనించవలసిన విషయాలు

పశువును మనం తరచుగా గమనించడం వలన పశువు ఆరోగ్య పరిస్థితి గురించి ఒక అవగాహన వస్తుంది. దీనివలన పశువు ప్రవర్తనలో ఏమైనా తేడాలు ఉన్నట్లైతే, వాటిని సకాలంలో పశువైద్యుని వద్దకు తీసుకెళ్ళవచ్చు. సరైన సమయంలో పశువును పశువైద్యుని వద్దకు తీసుకెళ్ళడం వల్ల వ్యాధి తీవ్రత నుంచి దానిని కాపాడవచ్చు. ఆ విధంగా రైతులకు ఆర్థిక నష్టం తగ్గించవచ్చులేదా లేకుండా చేయవచ్చు.

క్రింది అంశాలను ఈ విభాగంలో చర్చించడమైనది.

1. ఆరోగ్యకరమైన పశువును గుర్తించుటకు రైతులు వేసుకోవలసిన ఏడు ప్రశ్నలు .
2. పశువు సాధారణ ఆరోగ్య ప్రమాణాలు గమనించుట
3. బాడీ కండీషన్ స్కార్

ఎ. ఆరోగ్యకరమైన పశువును గుర్తించుటకు రైతులు వేసుకోవలసిన ఏడు ప్రశ్నలు

1. పశువు తన వాతావరణంలో సహజంగానే మెలుగుతున్నదా? లేదా ఏదైనా కొత్తగా ప్రవర్తిస్తున్నదా?
2. పశువు దాని తలను, చెవులను, శరీరాన్ని, తోకను సాధారణంగానే ఉంచుతుందా? సరిగ్గా నడవగలుగుతున్నదా? (వైఖరి)
3. పశువు సరైన స్థితిలో బలంగా, పుష్టిగా ఉన్నదా? లేదా మరి సన్నగా లేదా మరి లావుగా ఉన్నదా? (స్థితి)
4. పశువు మేతను సరిగా తీసుకోవడం, నీరు త్రాగడం, నెమరు వేయడం జరుగుతున్నదా ?
5. పశువు పేడ, మూత్రం సరిగా వేస్తున్నదా? లేదా?
6. ఒకవేళ పశువు పాలు ఇస్తుంటే, పాల దిగుబడిలో ఏమైనా తగ్గుదల గమనించారా ?
7. ఇంకా ఏమైనా అసాధారణ లక్షణాలు కనబడుతున్నాయా ?

పశువును దగ్గరగా గమనించడం ద్వారా వాటి వ్యాధులను త్వరితంగా గమనించవచ్చు.

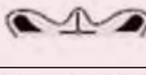
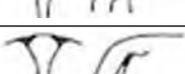
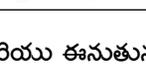
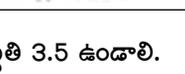
పశువులో ఏమైనా మార్పు కనిపించినపుడు, తక్షణమే పశువైద్యుని సంప్రదించాలి

బి. సాధారణ ఆరోగ్య ప్రమాణాలు గమనించుట

1. శ్వాస (ఉచ్ఛ్వాస + నిశ్వాసల) తరుచుదనం: పెద్ద పశువులు సగటున నిమిషానికి 10-30 సార్లు శ్వాస తీసుకుంటాయి. అదే దూడలైతే నిమిషానికి 30-50 సార్లు తీసుకుంటాయి. ఈ శ్వాస తీసుకోవడాన్ని పశువుకు కుడి వైపున ఉడరాన్ని వెనుక నుంచి గమనించడం ద్వారా, లేదా పశువు ముక్కు దగ్గర అరచేతిని పెట్టి లెక్కించవచ్చు .
2. నెమరు వేయడం: సాధారణంగా పశువు నిమిషానికి 40 సార్లు నెమరువేస్తుంది. రోజులో 7 నుంచి 10 గంటల సమయాన్ని నెమరువేయడానికే పశువు కేటాయిస్తుంది.
3. పెద్ద పాటు: సాధారణంగా పశువు నిమిషానికి 2 నుంచి 3 సార్లు కదులుతుంది. దీనిని మనం పశువుకు ఎడమవైపుగా ఉన్న త్రిభుజాకారంలో ఉండే ప్రదేశం (లెఫ్ట్ పారా లంబార్ ఫోస్సా) లో మన పిడికిలిని నొక్కిపట్టి ఉంచడం ద్వారా గమనించవచ్చు .
4. పశువు పరిస్థితి: ఆరోగ్యకరమైన పశువుకు నున్నని తళతళలాడే చర్మం, సమతలమైన కొమ్ములు, అలాగే తళతళలాడే గిట్టలు ఉంటాయి. పశువు కళ్ళు సాధారణంగా ఎటువంటి స్రావాలు లేదా కన్నీళ్ళు రాకుండా ఉండాలి. ముట్టె ఎప్పుడూ తడిగా ఉండాలి.
5. జ్వరం: సాధారణంగా జ్వరంతో పాటు వణుకుట, శ్వాస వేగంగా తీసుకోవడం, విరోచనాలు ఉంటాయి. చెవులు, కొమ్ములు, కాళ్ళు చల్లగా ఉంటాయి. కానీ శరీరం మాత్రం వేడిగా ఉంటుంది.

పైన చెప్పినటువంటి అంశాలలో ఏదైనా తేడాలు గమనించినా లేదా జ్వర లక్షణాలు కనబడ్డా పశువైద్యుని సంప్రదించండి.

పశువుల శారీరక స్థితి

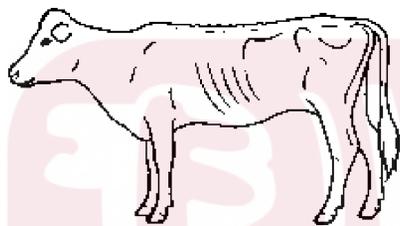
	వెనుకభాగం మధ్యలో వెన్నుపూసలు కనబడుట	వెనుక వైపు నుండి కటి ఎముక (మధ్యచ్ఛేదము)	కటి ఎముక, పిన్ బోన్ మధ్యగీత (చక్క నుంచి)	తోక ముందు భాగం, పిన్ బోన్ మధ్య కుహరం వెనుక (చక్కనుంచి)	వివరణ
స్కార్లు -1, బాగా చిక్కిపోయిన శారీరక స్థితి					ఆరోగ్యంగా లేదు. సరిగా పాలు ఇవ్వదు. చూలు కట్టలేదు.
స్కార్లు -2, ఎముకలు బయటపడిన స్థితి					ఆరోగ్యం బాగానే ఉంటుంది. కానీ పాలు తక్కువగా ఇస్తుంది. సరిగ్గా చూలు కట్టదు.
స్కార్లు - 3, చక్కటి శారీరక స్థితి, పరిశీలనగా చూస్తే ఎముకలు కనబడును					పాల దిగుబడి బాగా ఉంటుంది. కానీ పూర్తి స్థాయి సామర్థ్యం వ్యక్తపరచలేవు.
స్కార్లు -4, ఎముకలు ప్రస్ఫుటంగా కనబడవు					ఈత సమయంలో జీవక్రియల సంబంధిత సమస్యలు వచ్చును.
స్కార్లు -5, శరీరంలో క్రొవ్వు బాగా పేరుకొని ఉండును					ఎక్కువగా పునరుత్పత్తి, జీవక్రియల సంబంధిత సమస్యలు వచ్చును.

వట్టిపోయిన మరియు ఈనుతున్న ఆవులకి శారీరక స్థితి 3.5 ఉండాలి.

వ్యాధులను ముందుగా గుర్తించడానికి మీ పశువులను దగ్గరగా గమనించండి

సి . బాడీ కండిషన్ స్కార్

1. పశువు యొక్క ఆరోగ్య పరిస్థితిని గురించి తెలుసుకొనుటకు బాడీ కండిషన్ స్కార్ బాగా ఉపయోగడుతుంది.
2. తక్కువ బాడీ కండిషన్ స్కార్ ఉన్న పశువు ఏదైనా దీర్ఘకాలిక వ్యాధితో బాధపడుతున్నదని లేదా మేత తక్కువగా తీసుకోవడాన్ని సూచిస్తుంది .
3. ఎక్కువ బాడీ కండిషన్ స్కార్ జీవక్రియ పరమైన వ్యాధులను లేదా పునరుత్పత్తి సంబంధిత రుగ్మతలను సూచిస్తుంది.

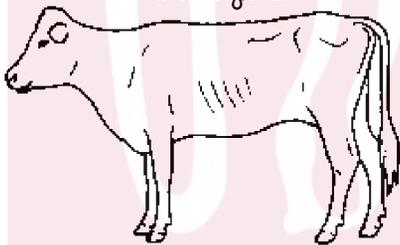
బాడీ స్కార్ 1

బాడీ కండిషన్ స్కార్ - 1

1. పశువు మరి సన్నగా ఉండి హిప్ బోన్, పిన్ బోనులు స్పష్టంగా కనిపిస్తాయి. ఎముకల గూడు బాగా కనిపిస్తుంది.
2. మెడ మరియు తోక భాగంలో క్రొద్దిపాటి కొప్పు కూడా కనబడదు.
3. బాడీ కండిషన్ స్కార్ ఈ విధంగా ఉన్న పశువులు సాధారణంగా ఏదో ఒక దీర్ఘకాలికవ్యాధితో బాధపడుతూ ఉంటాయి.
4. ఇలాంటి పశువులు అధిక ఒత్తిడికి గురై త్వరగా చనిపోతాయి.

బాడీ స్కార్ 1 ఉన్న పశువు

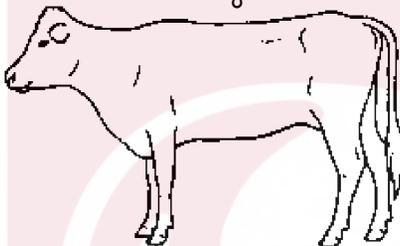
బాడీ స్కార్ 2

బాడీ కండిషన్ స్కార్ - 2

1. పశువు సన్నగా ఉండి వెన్నెముక, హిప్ బోన్, పిన్ బోన్లు బాగా కనిపిస్తాయి.
2. తోక మొదటిభాగం హిప్, తొడలు కొంచెం కణజాలంచే కప్పబడి వుంటాయి.
3. కండరాలు కనిపించేంతగా ఉంటాయి. కానీ ఎక్కువగా ఉండవు. ఆరోగ్య పరిస్థితి సుమారుగా ఉంటుంది

బాడీ స్కార్ 2 ఉన్న పశువు

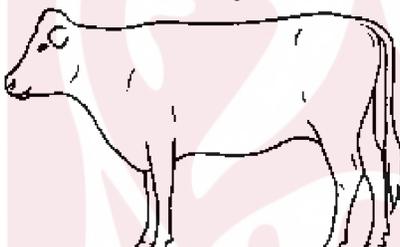
బాడీ స్కార్ 3

బాడీ కండిషన్ స్కార్ - 3

1. ప్రక్కటి ఎముకలు కొంతవరకు మాత్రమే కనిపిస్తాయి.
2. భుజం వెనుక భాగంలో కొప్పు కప్పి ఉంటుంది .
3. ఈనే పశువులను ఈ బాడీ కండిషన్ స్కార్లో ఉంచడం ఉత్తమం .
4. పిన్ బోన్, హిప్ బోన్ బయటకు కనిపిస్తాయి. కానీ మరి అంత ప్రస్ఫుటంగా కనబడవు.

బాడీ స్కార్ 3 ఉన్న పశువు

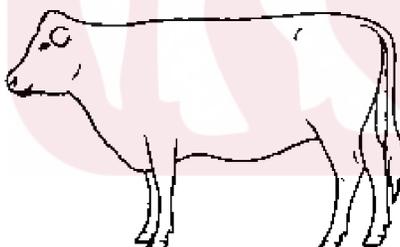
బాడీ స్కార్ 4

బాడీ కండిషన్ స్కార్ - 4

1. పశువు కాస్త బల్బిష్టంగా ఉంటుంది.
2. శరీరం అంతా కొప్పుతో కప్పబడి ఉంటుంది. ముఖ్యంగా భుజం తర్వాత భాగం, తోక పై భాగంలో ఈ కొప్పు ఎక్కువగా పేరుకుపోయి ఉంటుంది.
3. ప్రక్కటిముకలు, తొడల మీద క్రొప్పు పేరుకుపోవడం ఇప్పుడిప్పుడి మొదలౌతుంది.
4. ఆవుని పైనుంచి చూసినప్పుడు ఎత్తు పల్లాలు లేకుండా బల్లవరపు గీతగా కనిపిస్తుంది.
5. ఎముకలు అంత ప్రస్ఫుటంగా కనబడవు.

బాడీ స్కార్ 4 ఉన్న పశువు ఈనేటప్పుడు జీవక్రియ పరమైన సమస్యలకు గురికావచ్చు

బాడీ స్కార్ 5

బాడీ కండిషన్ స్కార్ - 5

1. పశువు బాగా లావుగా ఉంటుంది, చూడటానికి బల్లవరపుగా ఉంటుంది.
2. పశువు ముందు కాళ్ళు మధ్య భాగం బాగా లావుగా ఉండి ఎముకలు అస్సలు కనిపించవు.
3. తోక పై భాగము, హిప్ బోన్ ఫూర్తిగా కొప్పుచేత కప్పబడి ఉంటాయి.
4. పశువు వెనుక భాగం బల్లవరపుగా ఉండి, కొప్పు పేరుకుపోయి ఉంటుంది
5. అధిక మొత్తంలో కొప్పు పేరుకుపోవడం వలన పశువు నడవడానికి బాగా ఇబ్బంది పడుతుంది.

బాడీ స్కార్ 5 ఉన్న పశువు జీవక్రియ మరియు పునరుత్పత్తి సంబంధిత సమస్యలకు గురికావచ్చు

బాడీ స్కారింగ్ పశువు యొక్క ఆరోగ్యానికి ప్రమాణంగా వ్యవహరిస్తుంది.

విభాగము - 2

కొత్త పశువును కొనుట, దానిని మందలోకి ప్రవేశ పెట్టుట

కొత్త పశువును కొనేటప్పుడు సరైన జాగ్రత్తలు తీసుకోకపోతే అవి బయట నుంచి కొత్తరకం వ్యాధికారక క్రిములను మందలోకి ప్రవేశపెడతాయి. దీనివల్ల మందలో ఉన్న పశువులు కొత్త రకాల వ్యాధులకు గురి అవుతాయి. అందువల్ల మనం కొత్తగా కొనదలచిన పశువును క్షుణ్ణంగా పరిశీలించి, రకరకాల రక్త పరీక్షలు నిర్వహించి ఏ రకమైన వ్యాధి కారక క్రిములు ఆ పశువులలో లేవని నిర్ధారించుకున్న తర్వాతే వాటిని మందలోకి ప్రవేశపెట్టాలి. ఈ వ్యాధి నిర్ధారిత పరీక్షలతో పాటు మనం పరిగణలోకి తీసుకోవలసిన ముఖ్యమైన అంశం పశువు యొక్క వయస్సు.

ఈ విభాగములో ఈ క్రింది అంశాలు వివరించబడ్డాయి.

- ఎ) కొత్త పశువును కొనుట
- బి) కొత్తగా కొన్న పశువును మందలోనికి ప్రవేశపెట్టుట
- సి) పశువు యొక్క వయస్సును నిర్ధారించుట

ఎ) కొత్త పశువును కొనేటప్పుడు మనం పాటించవలసిన మెళుకువలు

పశువు యొక్క జాతి

- ఒక మేలు రకం పశువును ఎంపిక చేసుకునేటప్పుడు దాని జాతిని పరిగణనలోకి తీసుకోవాలి. ఆ ప్రాంత వాతావరణానికి అనుకూలమైనదిగానూ, రైతు పోషించదగ్గదిగానూ వున్న పశుజాతిని మాత్రమే ఎంచుకోవాలి. ఇలా పశుజాతిని రైతు ఎంపిక చేసుకునేటప్పుడు, పశువైద్యుని గానీ, కృషి విజ్ఞాన కేంద్రాలను గానీ, కిసాన్ కాల్యేంద్రముగానీ సంప్రదించవచ్చు.

పశువును కొనే ప్రదేశం

- రైతులు కొత్తగా పశువును కొనేటప్పుడు ఏ విధమైన వ్యాధులు లేని మంచి ఫారాల నుంచి మాత్రమే కొనాలి. ఆ ఫారాలలో క్రమం తప్పకుండా క్షయ, జె.డి, ఈసుకుపోయే వ్యాధి (బ్రుసెల్లెసిస్) వంటి వ్యాధి నిర్ధారణ పరీక్షలు క్రమం తప్పకుండా నిర్వహిస్తూ ఉండాలి.
- రైతులు పశువులను పశువిక్రయశాలలు, సంతల నుంచి కాకుండా నమ్మకమైన రైతులు, ఫారాల నుంచి మాత్రమే కొనాలి. సంతలో కొన్న పశువులలో అయితే చాలా రకాల వ్యాధులు ఉండటానికి ఆస్కారం ఉంటుంది.

కొత్త పశువును కొనేటప్పుడు ఆ పశువులో రైతులు గమనించవలసిన అంశాలు

1. కళ్ళు: పశువు యొక్క కళ్ళు ప్రకాశవంతంగా, ఎటువంటి స్రావాలు లేకుండా ఉండాలి. కంటిలో ఎటువంటి రక్తపు చుక్క లేకుండా ఉన్న పశువునే కొనాలి.
2. ముక్కు: పశువు ముట్టి ఎల్లప్పుడూ తడిగా, చల్లగా ఉండాలి. ఆ పశువు నాలుకతో దాని ముట్టెను నాకుతూ ఉండాలి. శ్వాసక్రియ ఎటువంటి ఆటంకాలు లేకుండా లయబద్ధంగా ఉండాలి. పశువులో ఎటువంటి తుమ్ములుగానీ, దగ్గులుగానీ ఉండకూడదు.
3. చర్మం: పశువు చర్మం శుభ్రంగా, ఎటువంటి మట్టి పేరుకుపోకుండా ప్రకాశవంతంగా వుండాలి. చర్మం ఎటువంటి గాయాలు లేకుండా ఉండాలి.
4. బరువు: పశువు బరువు దాని జాతికి తగ్గట్టుగా ఉండాలి. మరీ సన్నగా ఉన్న, మరీ లావుగా ఉన్న పశువును ఎట్టి పరిస్థితిలోనూ ఎంపిక చేసుకోకూడదు.
5. పశువు వైఖరి: ఆరోగ్యకరమైన పశువు మందలో ఉన్న అన్ని పశువులతో కలియతిరుగుతుంది. మంద నుంచి వేరుగా వున్న పశువులను ఎట్టి పరిస్థితుల్లోనూ ఎంపిక చేసుకోకూడదు. తరచుగా ఇతర పశువులతో గొడవపడి పశువును ఎంపిక చేసుకోకూడదు.
6. పశువు నడక: పశువు గెంతడం కానీ, కుంటడం కానీ లేకుండా సక్రమంగా నడుస్తూ ఉండాలి. పశువు తలను ఎల్లప్పుడూ పైకి ఎత్తి శరీరానికి తలను సమాంతరంగా ఉంచేదై ఉండాలి. కింద కూర్చున్న పశువు చాలా సులభంగా పైకి లేవగలగాలి.
7. పశువు పొదుగు: పశువు పొదుగు ఆరోగ్యవంతంగా ఉండాలి. పొదుగు యొక్క పరిమాణాన్ని బట్టి మంచి పొదుగు అని చెప్పడం సాధ్యం కాదు. పొదుగు మీద రక్తనాళాలు ఎక్కువగా ఉండి ప్రస్ఫుటంగా కనిపిస్తూ ఉండాలి. పొదుగు మెత్తగా ఉండి ఎటువంటి గడ్డలు లేకుండా ఉండాలి. పశువు నడిచేటప్పుడు పొదుగు స్వేచ్ఛగా అటూ ఇటూ ఊగుతూ ఉండాలి.
8. పశువు బాడీ స్కోర్: ఆరోగ్యవంతమైన పశువుకు బాడీ స్కోర్ 3 నుండి 4 మధ్యలో ఉండాలి. పశువు ఆరోగ్యానికి బాడీ స్కోర్ ఒక గొప్ప సూచిక.
9. పశువు గత చరిత్ర: పశువుకు సంబంధించిన ఈతలు, గడిచిన ఈత, పాల ఉత్పత్తి, గతంలో పశువుకు వచ్చిన పొదుగువాపు, గర్భాశయం జారిపోవుట, మాయ పడక పోవుట, ప్రసవంలో ఇబ్బందులు, రక్తంలో కాల్షియం తగ్గుట తదితర వ్యాధులకు సంబంధించిన రికార్డులు పరిశీలించాలి.
10. పశువు వయస్సు: పశువు వయస్సుతో దాని ఆరోగ్యానికి నేరుగా సంబంధం లేకపోయినా పశువు యొక్క వయస్సుని వాటి పశ్యను చూసి గణించాలి.

పశువు రవాణా

- పశువును రవాణా చేసే సమయంలో సాధ్యమైనంత వరకు దానికి ఒత్తిడిని తగ్గించాలి. పశువుకు తగినంత నీరు, స్థలం, తిండి మరియు విశ్రాంతిని సరైన విరామంలో ఇవ్వడం ద్వారా చాలా రకాల వ్యాధుల నుండి తప్పించవచ్చును. పడుకొనే ఉపరితలంపై పరుపులాగా వరికనువు లాంటి వాటిని పరచడం ఉత్తమం.

పశువును కొనేటప్పుడు సరియైన పద్ధతులు పాటించవలెను

బి) కొత్తగా కొన్న పశువును మందలోకి ప్రవేశపెట్టుట

పశువులను విడిగా ఉంచడం (నిర్బంధం)

- మొదటగా కొత్తగా కొన్న పశువును నేరుగా మందలోకి ఎప్పుడూ ప్రవేశపెట్టకూడదు. పశువులను కనీసం మూడు వారాలదాకైనా విడిగా ఉంచాలి. ఈ పశువును కొన్ని రోజుల పాటు మంద నుండి కొంత దూరంగా, ఫారం చివరన వుంచి, తరుచుగా గమనిస్తూ ఉండాలి.
- ఈ సమయం 30 రోజుల నుండి 3 సంవత్సరాల వరకూ వ్యాధిని బట్టి మారుతూ ఉంటుంది.
- పనివారు ముందుగా ఫారంలో ఉన్న పాత పశువుల దగ్గర పనులు ముగించుకున్న తర్వాత మాత్రమే కొత్త పశువు దగ్గరకు రావాలి.
- ఒకవేళ ముందుగా కొత్త పశువుల దగ్గరకి వెళ్ళవలసి వుంటే చేతులు శుభ్రంగా కడుక్కున్న తర్వాతే పాత పశువుల దగ్గరకి వెళ్ళాలి.
- కొత్త పశువును వేరుగా ఉంచిన సమయంలో కొత్త పశువులకు నట్టల నివారణ మందులు, వ్యాధి నిరోధక టీకాలు స్థానికంగా వున్న వ్యాధులను బట్టి వేయించవలసి ఉంటుంది.
- ముందుగా మందలోని పాత పశువుల నుండి పాలు పిండిన తర్వాతే వేరుగా ఉంచిన పశువుల నుండి పాలు పిండాలి.

వేరుగా ఉంచిన సమయంలో పశువులకు చేయవలసిన వ్యాధి నిర్ధారణ పరీక్షలు

వేరుగా ఉంచిన సమయంలో పశువులకు ఈ క్రింది వ్యాధి నిర్ధారణ పరీక్షలు చేయవలసి వుంటుంది.

1. పాలిచ్చే పశువులలో అయితే అన్నిటికన్నా ముందు బయటికి కనిపించని పొదుగు వాపు వ్యాధికి సంబంధించిన పరీక్షలు చేయాలి.
2. ఒకవేళ పరీక్షలో పశువుకు పొదుగు వ్యాధి ఉందని తేలితే దానికి సరైన వైద్యం అందించి, ఆ వ్యాధిని నయం చేసిన తర్వాత మాత్రమే దానిని మందలోకి ప్రవేశపెట్టాలి. వ్యాధి నయమైందని పరీక్షల ద్వారా నిర్ధారించుకోవాలి.
3. దీనితో పాటు ఈసుకు పోయే వ్యాధి (బ్రుసెల్లెసిస్), క్షయ వ్యాధి (టి.బి), జోనిస్ వ్యాధికి సంబంధించిన నిర్ధారణ పరీక్షలు చేయాలి. ఒక వేళ ఈ పరీక్షలో నెగటివ్ రాకపోతే, పశువు దీర్ఘకాలికంగా పొదుగువాపు వ్యాధితో ఉన్నదని నిర్ధారించవచ్చు.
4. పైన చెప్పినట్లువంటి ఏ ఒక్కవ్యాధి పశువుకు ఉన్నా దానిని ఫారం నుంచి తొలగించాలి.

గమనిక: నిర్ధారణ పరీక్షలో నెగటివ్ వచ్చినంత మాత్రాన పశువుకు వ్యాధి లేదని చెప్పలేము.

ఈ వ్యాధులకు సంబంధించి మరిన్ని వివరాలకు ఈ కింది వ్యాధి నిర్ధారణాశాలలను సంప్రదించవచ్చు

ఉత్తర భారత దేశానికి

1. జాయింట్ డైరెక్టర్, సెంటర్ ఫర్ అనిమల్ డిసీజ్ రిసెర్చ్ అండ్ డయాగ్నోసిస్, ఇండియన్ వెటర్నరీ రిసెర్చ్ ఇన్స్టిట్యూట్, ఇజాత్నగర్, ఉత్తర ప్రదేశ్-243 122.
2. జాయింట్ డైరెక్టర్ మరియు ఇన్స్పెక్టర్ నార్తన్ రీజనల్ డిసీజ్ డయాగ్నోసిక్ లాబొరేటరీ జలంధర్, పంజాబ్

దక్షిణ భారతదేశానికి

- జాయింట్ డైరెక్టర్ ఇన్స్టిట్యూట్ ఆఫ్ అనిమల్ హెల్త్ అండ్ బయాలజికల్స్, హైబ్యాల్, బెంగళూరు - 24.

తూర్పు భారత దేశానికి

1. జాయింట్ డైరెక్టర్, ఈస్టన్ రీజనల్ డిసీజ్ డయాగ్నోసిక్ లాబొరేటరీ, కలకత్తా - 700 037
2. డిప్యూటీ డైరెక్టర్ నార్త ఈస్టన్ రీజనల్ డిసీజ్ డయాగ్నోసిక్ లాబొరేటరీ, ఖానాపురా, గౌహతి - 781 022

పశ్చిమ భారతదేశానికి

- జాయింట్ డైరెక్టర్, వెస్టన్ రీజనల్ డిసీజ్ డయాగ్నోసిక్ లాబొరేటరీ, అనూధ్, పుణె - 411 007 .

- ఈ వ్యాధులకు సంబంధించిన నమూనాలను సేకరించడానికి స్థానిక పశువైద్యుని సహయాన్ని తీసుకోవచ్చు. ఈ వ్యాధి నిర్ధారణ పరీక్షలు నిర్వహించడానికి చాలా రాష్ట్రాలు వాటి వ్యాధి నిర్ధారణ కేంద్రాలలో అవసరమైన సదుపాయాలు కల్పిస్తున్నాయి.

సరైన నిర్బంధం మీ పశువుల మందను వ్యాధుల నుండి కాపాడుతుంది

సి) పశువు వయస్సు నిర్ధారించుట

ఏదైనా కొత్త పశువును మనం కొనే సమయంలో దాని వయస్సును లెక్కించాల్సి ఉంటుంది. పశువు యజమాని వెప్పే పశువు వయస్సును మనం ఎట్టి పరిస్థితుల్లోనూ నమ్మకూడదు. అందువల్ల రైతులు పశువు వయస్సును అంచనావేయగలిగిన స్థితిలో ఉండాలి.

I. పశువు వయస్సును రెండు పద్ధతులలో లెక్కిస్తారు.

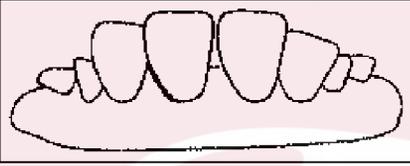
పశువు పుట్టిన దగ్గర నుంచి మొదటి నెల వరకు రెండు లేదా ఎక్కువ పాల పళ్ళు ఉంటాయి. మొదటి నెల చివరకు మొత్తం 8 పాలపళ్ళు ఉంటాయి.

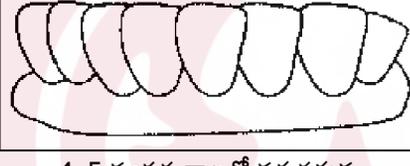
30 నెలల లో పళ్ళవరుస

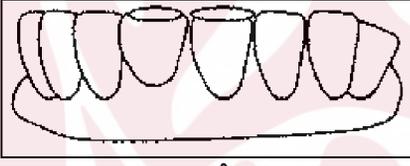
30 నెలల తర్వాత పళ్ళవరుస

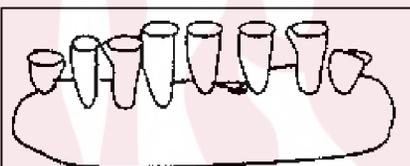
3 సంవత్సరాలలో పళ్ళవరుస

4-5 సంవత్సరాలలో పళ్ళవరుస

6 సంవత్సరాలలో పళ్ళవరుస

10వ సంవత్సరంలో పళ్ళవరుస

దవడకు మధ్యలో ఉన్న పాల పళ్ళు మొదటి జత 2 సంవత్సరాల వయస్సులో శాశ్వత దంతాల జతతో భర్తీ చేయబడతాయి. (చిత్రంలో సన్నటి బాణపు గుర్తుతో సూచించబడింది)

మూడవ జత శాశ్వత దంతాలు 30 నెలల వయస్సులో వస్తాయి. (చిత్రం లో మందమైన బాణపు గుర్తుతో సూచించబడింది)

4వ జత శాశ్వత దంతాలు 30 నెలల తర్వాత వస్తాయి.

2వ జత శాశ్వత దంతాలు 3 సంవత్సరాలకు పూర్తిగా వచ్చి ఉంటాయి.

పశువు దవడ మీద మొత్తం శాశ్వత దంతాలు నాలుగు నుండి ఐదు సంవత్సరాల వయస్సులో వస్తాయి.

గేడెలో అయితే 5 నుంచి 6 సంవత్సరాలకు శాశ్వత దంతాలు మొత్తం వస్తాయి. 6వ సంవత్సరంలో మధ్య పళ్ళు పైన అరిగి పళ్ళు చివరలో వలయాకార, గుర్తులు, ఏర్పడతాయి.

పశువు వయస్సు పెరుగుతున్న కొద్దీ ఈ వలయాకార గుర్తులు అన్ని పళ్ళు చివరలో ఏర్పడి, 10 సంవత్సరాల వయస్సులో అన్ని పళ్ళు మధ్య దూరాన్ని మనం గమనించవచ్చు.

3 సంవత్సరాలు దాటిన పశువులలోని 2 జతల శాశ్వత దంతాలు

4-5 సంవత్సరాలు దాటిన పశువులలో 4 జతల శాశ్వత దంతాలు

II. కొమ్ము మీద వలయాల ఆధారంగా పశువు వయస్సును నిర్ధారించుట

ఈ పద్ధతి ద్వారా పశువు యొక్క ఖచ్చితమైన వయస్సును మనం నిర్ధారించలేము. కొమ్ము మీద మొదటి వలయం 10 నుంచి 12 నెలల వయస్సులో వస్తుంది. దాదాపు ప్రతి సంవత్సరానికి ఒక వలయం ఏర్పడుతుంది. 5 సంవత్సరాల వయస్సుకి మొదటి 3 వలయాలు కనిపించవు. 8 సంవత్సరాల తర్వాత కొమ్ము మీద ఎటువంటి వలయాలు కనిపించవు.

విభాగము - 3

కొత్తగా పుట్టిన దూడల పెంపకంలో మెళకువలు

నేటి లేగదూడలే రేపటి పాడి పశువులు.

పశువు ఆరోగ్యానికి సంబంధించినంతవరకూ దాని మొత్తం జీవితాన్ని రెండు దశలుగా విభజించవచ్చు.

(i). మొదటి 24 గంటలు

(ii). మిగిలిన జీవితం

దీనిని బట్టి పశువు జీవితంలో మొదటి 24 గంటలు ఎంతటి ప్రాముఖ్యాన్ని సంతరించుకుందో మనం అర్థం చేసుకోవచ్చు. పుట్టిన 24 గంటల్లోపు సరైన జాగ్రత్తలు తీసుకోకపోతే, ఆ దూడ తన జీవితకాలంలో వివిధ రకాల వ్యాధులకు గురయ్యే ప్రమాదం ఉంది. అంతేకాకుండా ఆ దూడకు మంచి జన్మ్యవరమైన సంభావ్యత (జాతి లక్షణాలు), పెరిగే వాతావరణం ఉన్నప్పటికీ, ఎదుగుదల మందగిస్తుంది, దాని ప్రత్యుత్పత్తి దెబ్బ తింటుంది.

లేగదూడల మరణానికి అన్నిటికన్నా ముఖ్యమైన కారణం పారుడు వ్యాధి (విరోచనాలు), అందువల్ల ఆ పారుడు వ్యాధి రావడానికి గల కారణాలను విశ్లేషించి దానిని నయం చేయగలిగితే లేగదూడలను మరణాలనుంచి మనం కాపాడవచ్చు.

దీనిని దృష్టిలో ఉంచుకొని ఈ విభాగంలో ఈ క్రింది అంశములు చర్చించబడినవి.

ఎ: ఇప్పుడే పుట్టిన దూడ యొక్క పరిరక్షణ

బి: పారుడు వ్యాధి మరియు దాని నిర్వహణ

ఎ) కొత్తగా పుట్టిన లేగదూడల పెంపకంలో పాటించవలసిన మెళకువలు

కీలకమైన గంట : దూడ పుట్టిన మొదటి గంట దాని జీవితంలోనే ముఖ్యమైన సమయం.

రైతులు గుర్తించుకోవాల్సిన ముఖ్య విషయాలు

- దూడపుట్టగానే దాని ముక్కును, నోటిని శుభ్రం చేయాలి. దీని వలన దూడ బాగా శ్వాస పీల్చుకోగలుగుతుంది, అంతే కాక దానికి భవిష్యత్తులో వచ్చే శ్వాస వ్యాధులను కూడా నివారించవచ్చు.
- తల్లిని దూడను నాకనివ్వాలి. దీని వలన దూడ చర్మం మీద రక్త ప్రసరణ పెరుగుతుంది, మరియు దూడ లేచి నిలబడి నడవడానికి దోహదపడుతుంది.
- ఒక పరిశుభ్రమైన, పదునైన ఆయుధంతో బొడ్డుతాడును దూడ ఉదరం నుంచి 2 అంగుళాల దూరంలో కత్తిరించాలి. కత్తిరించిన చోట టింక్చర్ తుడిచి వదిలివేయవద్దు, బొడ్డును 3.5% లేదా అంతకంటే ఎక్కువ గాఢత కలిగిన టింక్చర్ అయోడిన్ ద్రావణం లో కనీసం అరనిమిషానికి పైగా అలానే ముంచి వుండేటట్లు చూడాలి.
- ఇప్పుడు వెలుపల ఉన్న బొడ్డు భాగాన్ని శుభ్రమైన దారంతో కట్టి ఆ రంధ్రాన్ని మూయాలి. ఒకవేళ ఇలా చేయకపోతే సూక్ష్మక్రిములు బొడ్డు ద్వారా దూడ శరీరంలోకి ప్రవేశించి అనారోగ్యాన్ని కలిగిస్తాయి.
- 12 గంటలలోపు బొడ్డును మరోసారి టింక్చర్ ద్రావణంలో ముంచాలి.
- అప్పుడే పుట్టిన దూడకు 2 గంటలలోపు మురుపాలు తాగించాలి. తర్వాత 12 గంటలలోపు, (దూడ సైజుని బట్టి)1 నుంచి 2 లీటర్ల మురుపాలు త్రాగించాలి.
- పుట్టిన 24 గంటల తర్వాత దూడకు మురుపాలు త్రాగించడం వలన ఎటువంటి ప్రయోజనం ఉండదు. చాలా దూడలు పుట్టిన కొన్ని గంటల్లో మురుపాలు తగినంత మోతాదులో తాగకపోవడం వలన వ్యాధి నిరోధకశక్తిని పొందలేవు.
- దూడ సరైన ప్రమాణంలో మురుపాలు త్రాగడం ద్వారా దాని జీవితం కాలంలో మొదటి మూడు నెలల్లో చాలా వ్యాధుల బారి నుండి రక్షింపబడుతుంది. మురుపాలు దూడ జీవితానికి పాస్పాస్టిల్ లాంటిదని గమనించండి.
- మురుపాలను సీసాలో పోసి మన చేతులతో దూడకు ఇవ్వడం ద్వారా, దూడ ఎన్ని మురు పాలు తాగిందో కచ్చితంగా తెలుసుకొనే అవకాశం ఉంటుంది, కనుక పొదుగుపద్ధ తాగేందుకు వదిలేయడం కాకుండా, రైతులే స్వయంగా తాగించడం మంచిది.
- పుట్టిన 10 నుంచి 14 రోజుల వయస్సులో దూడకు మొదటిసారిగా నట్టల నివారణ మందులు త్రాగించాలి. ఆ తర్వాత 6 నెలల వయస్సు వరకు ప్రతి నెలా, నట్టల మందు త్రాగించాలి.
- దూడకు 3 నెలల వయస్సు రాగానే టీకాల కొరకు పశువైద్యున్ని సంప్రదించాలి.
- దూడ పుట్టిన 2 నుంచి 8 వారాల వయస్సు నుంచి దూడల కోసం ప్రత్యేకంగా తయారుచేసిన దాణాను ఇవ్వాలి.
- ఇలా ఇవ్వడం వలన దూడలలో పెరుగుదల బాగా ఉండి అవి త్వరగా యుక్త వయస్సుకి వస్తాయి.

తల్లి పశువు నాకడం వల్ల దూడ పైకి లేవగలుగుతుంది.

బొడ్డును 3.5% టింక్చర్ ద్రావణంలో ముంచడం ద్వారా చాలా వ్యాధులు నివారించవచ్చు.

దూడ పుట్టిన వెంటనే మురుపాలు తాగించాలి.

మురుపాలు చేతితో తాగించడం ద్వారా వాటిని సరైన మోతాదులో దూడకు అందించవచ్చు.

ప్రత్యేకంగా దూడకు వేసే దాణా పాళ్లు (సుమారుగా)
 మొక్కజొన్న - 52%, సాయా చిక్కుడు -20%, ఓట్స్ మీల్ - 20%, మొలాసిస్ -05%,
 ఉప్పు -0.05%, మినరల్ మిక్చర్(మాక్రో, మైక్రో) -01.5%, విటమిన్లు-01%

పుట్టిన వెంటనే తగిన జాగ్రత్తలు తీసుకోవడం ద్వారా దూడల ఆరోగ్యాన్ని చక్కగా సంరక్షించుకోవచ్చు

బి) దూడలలో పారుడు రోగం (విరోచనాలు)

- దూడలలో పారుడు రోగం రావడానికి చాలా కారణాలు ఉన్నాయి.
- ఈ రోగం వల్ల వచ్చే విరోచనాల వలన దూడ శరీరం నుంచి అధిక మొత్తంలో నీటిని, లవణాలను కోల్పోయి, చివరకు చనిపోతుంది.

పారుడు రోగం - యాజమాన్యం

- విరోచనాల సమయంలో దూడ కోల్పోయిన నీరు, లవణాలను వెంటనే భర్తీ చేయాలి. అందుకొరకు ప్రతిరోజూ దూడకు 2 నుంచి 4 లీటర్ల ఎలక్ట్రాల్ ద్రావణం పట్టాలి.
- దూడ తీసుకొనే దాణాకు అదనంగా లవణాల ద్రావణాన్ని ఇవ్వవలసి వుంటుంది.
- సాధ్యమైనంత త్వరగా దగ్గరలో వున్న పశువైద్యుని సంప్రదించి, వ్యాధికి గల కారణాలను తెలుసుకొని, వాటికి చికిత్స చేయించాలి.

ఇంటి వద్ద ఎలక్ట్రాల్ ద్రావణం తయారీకి పాళ్లు
(ఒక లీటరు గోరు వెచ్చని నీటికి)
గ్లూకోజ్ - 5 టీ స్పూన్లు (25 గ్రాములు);
సోడియం బై కార్బోనేట్ -1 టీ స్పూన్ (5 గ్రాములు),
ఉప్పు - 1 టీ స్పూన్ (5 గ్రాములు)

* గమనిక : గ్లూకోజ్ కు బదులు చక్కెరను దూడలకు ఎట్టి పరిస్థితుల్లోనూ వాడకూడదు. ఇది పారుడు వ్యాధిని మరింత తీవ్రతరం చేసి అదనపు నీరు మరియు లవణాలను కోల్పోయేలా చేస్తుంది. కనుక గ్లూకోజ్ ఉత్తమం.

విరోచనాలకు గురైన దూడలలో నిర్జలీకరణ

నిర్జలీకరణ స్థాయి %	లక్షణాలు
5% వరకు	ఎటువంటి లక్షణాలు కనబడవు, పశువు సాధారణంగానే ఉంటుంది.
5-6% వరకు	పశువులో విరోచనాలు ఉంటాయి, లక్షణాలు కనబడవు, దూడ చేతిని చప్పరించగలదు.
6-8% వరకు	కొంచెం నీరసం, దూడ చప్పరించగలదు, పీక్కుపోయిన కళ్ళు, దూడ చర్మాన్ని గట్టిగా లాగితే, అది సాధారణ స్థితికి చేరుకోవటానికి 2-6 సెకండ్ల సమయం పడుతుంది.
8 - 10% వరకు	పశువు నాలుకను ఆడిస్తూ వుంటుంది. పశువు కళ్ళు లోతుకు పోయి ఉంటాయి. దూడ నీరసించి పోతుంది. క్రింద పడుకొని వుంటుంది. పళ్ళ చిగుర్లు తడి లేకుండా ఎండిపోయి ఉంటాయి.
10 - 14 % వరకు	పశువు నిలబడలేదు. శరీరం చివరి భాగాలు (చెవులు, కాళ్ళు) చల్లబడుతాయి. పశువు అపస్మారక స్థితిలోకి వెళ్తుంది.
14% కన్నా ఎక్కువ	దూడ చనిపోతుంది.

* కంటికి పైన, ఛాతీ చుట్టూ, మెడచుట్టూ ఉన్న చర్మాన్ని లాగి చూస్తే అది వెంటనే యథాస్థితికి చేరుకోవాలి. చర్మం గట్టిగా లాగినప్పుడు అది సాధారణ స్థితికి చేరుకోనే సమయాన్ని బట్టి నిర్జలీకరణ స్థాయిని గుర్తించవచ్చు.

8% కంటే ఎక్కువ డీహైడ్రేషన్ ఉన్న పశువులను రక్షించడానికి, వీలైనంత త్వరగా పశువైద్యున్ని సంప్రదించి సెలైన్ను నరం లోకి ఎక్కించాలి.

దూడలలో పారుడు నివారించుట

- పుట్టిన 6 గంటలలోపు ముద్రుపాలను దూడకు త్రాగించాలి. తద్వారా రోగనిరోధక శక్తిని పెంపొందించవచ్చు.
- దూడను పరిశుభ్రమైన పొడి వాతావరణంలోనే పెంచాలి.
- దూడ తల్లి దగ్గర పాలు త్రాగడానికి ముందు తల్లి పాదుగును శుభ్రంగా కడగాలి.

పారుడు వ్యాధికి వెంటనే చికిత్సను అందించడం ద్వారా దూడను కాపాడవచ్చు.

విభాగము -4

టీకాల ద్వారా నివారించబడే వ్యాధులు

భౌగోళికంగా మనదేశంలో ఎన్నో వ్యాధులు వ్యాపించి ఉన్నాయి. ఈ వ్యాధులన్నీ పశువుల పాల ఉత్పత్తి సామర్థ్యాన్ని తీవ్రంగా దెబ్బ తీయడం ద్వారా గణనీయమైన ఆర్థిక నష్టం కలుగజేయగలవు. ఇందులో కొన్ని వ్యాధులు ప్రాణాంతకమైనవి.

అధ్యష్టవశాత్తు ఇందులో చాలా వ్యాధులకు టీకాలు కలవు. టీకాలు అందుబాటులో ఉన్న వ్యాధులకు సకాలంలో మూకుమ్మడి స్థాయిలో జనాభాలో కనీసం 80% పశువులకు విజయవంతంగా టీకాలు వేసినట్లయితే చాలా వ్యాధులను తేలికగా నివారించవచ్చు. ఈ అధ్యాయంలో ఇలా సరైన విధానంలో టీకాలు వేయడం ద్వారా నివారించబడగల వ్యాధుల గురించి తెలుసుకుందాం.

1. గాలికుంటువ్యాధి
2. గొంతువాపు
3. జబ్బవాపు
4. బ్రుసెల్స్
5. ఐ.బి.ఆర్.
6. రేబీస్(పిచ్చికుక్కవాధి)
7. దొమ్మ(అంట్రాక్స్)
8. థైలేరియాసిస్
9. ఆవులు,గేదెలలో టీకాప్రణాళిక
10. టీకా వేసే సమయంలో గమనించవలసిన అంశములు.
11. టీకా విఫలమగుటకు కారణాలు

A. గాలి కుంటు వ్యాధి

- వేగంగా వ్యాపించగలిగే అంటువ్యాధి
- స్పర్శ, కలుషితమైన నీరు, గాలి ద్వారా వ్యాపిస్తుంది.
- ప్రాణాంతకం కాదు. పెద్ద పశువులలో మరణాలు అరుదు. కానీ, ఆడపశువులలో పునరుత్పత్తి సామర్థ్యం, పాలదిగుబడి, మగపశువులలో శరీరధారుడ్యం తీవ్రంగా దెబ్బతింటాయి.
- ఈ వ్యాధి దూడలలో మరణాలను కలుగజేస్తుంది.
- పాడి పశువులతో పాటు మేకలు, గొర్రెలలో కూడా కనిపిస్తుంది. ఐతే మేకలలో, గొర్రెలలో వ్యాధి లక్షణాలు, తీవ్రత బయటపడవు. ఇవి కేవలం వైరస్ కు ఆశ్రయజీవులుగా ఉంటాయి. పందులలో వైరస్ వ్యాధి కలుగజేయకుండానే దాదాపు 3000 రెట్లు వృద్ధి చెందగలదు. కనుక పందులను గాలికుంటు వ్యాధి వైరస్ వృద్ధిజీవులుగా పరిగణిస్తారు.

కాలి పుండ్లు

నాలుక పుండ్లు

నోటి పై పాక్కులు

పొదుగు పై పాక్కులు

లక్షణాలు

- పాల దిగుబడిలో హఠాత్తుగా తగ్గుదల, ఎద్దులలో శారీరకదారుడ్యం తగ్గుదల
- నాలుక, పెదవులు, చిగుళ్ళపై పాక్కులు. ఇవి చితికి పుండుగా మారవచ్చు.
- జ్వరము, నోటినుంచి లాలాజలం ధారగా కారుతూ ఉంటుంది. మరియు ముక్కు నుంచి స్రావాలు ఉంటాయి
- గిట్టల మధ్య కురుపులు కుంటితనం కలుగజేస్తాయి.
- పొదుగుపై వచ్చే పాక్కుల వలన పొదుగు వాపు వ్యాధి రావచ్చును.
- వ్యాధి సోకినప్పుడు కలిగే శరీర నష్టాలు, వ్యాధి నయమైన తరువాత కూడా కొనసాగవచ్చు.

నివారణ

- నాలుగు నెలల వయసు దాటిన ప్రతి పశువుకీ ఏడాదికి రెండు సార్లు టీకాలు వేయించాలి.
- వ్యాధికి గురైన పశువుల లాలాజలం నుండి మరియు ఇతర స్రావాల ద్వారా వైరస్ త్వరగా వ్యాపిస్తుంది. కనుక వాటిని ఆరోగ్యవంతమైన పశువుల నుండి వెంటనే వేరు చేయాలి.
- వ్యాధిగ్రస్త పశువులు ముట్టుకున్న గడ్డిని, దాణాను కాల్చివేయాలి.
- వ్యాధిగ్రస్త పశువులకు వాడిన మేత తొట్టెలు, నీటి పాత్రలు ఆరోగ్యవంతమైన పశువుకు వాడరాదు.
- ఒకవేళ వాడవలసి వస్తే అటువంటి వస్తువులు, పరికరాలను 4% సోడియం బై కార్బోనేట్ ద్రావణంతో గానీ, పశు వైద్యులు సూచించే మరేదైనా క్రిమి సంహారిణితోగానీ శుభ్రపరచాలి.
- గొర్రె, మేక, పందులకు కూడా టీకాలు వేయడం ద్వారా వ్యాధి నివారణ మరింత సులభం అవుతుంది. ఏదైనా పశువులలో వ్యాధి లక్షణాలు బయటపడగానే పై అధికారులకు తెలియజేసి తగిన వ్యాధినివారణ చర్యలు చేపట్టడం ద్వారా వ్యాధిని త్వరితగతిన అరికట్టవచ్చు.

వ్యాధి చికిత్స

- వ్యాధి లక్షణాలు బయటపడగానే పశువైద్యున్ని సంప్రదించాలి.
- వ్యాధి లక్షణాల ఆధారంగా చికిత్స చేయాలి. వ్యాధి కొంత వ్యవధి తర్వాత తగ్గుతుంది. పాక్కులు, కురుపులపై నొప్పి తగ్గేలా క్రిములు పూయాలి.
- గాలికుంటు వ్యాధికి టీకాలు వేయడం ద్వారా అనేక ఆర్థిక కష్టాల నుండి బయటపడవచ్చు.

ఆర్థిక నష్టాలను నివారించడానికి మీ జంతువులను గాలి కుంటు వ్యాధికి వ్యతిరేకంగా క్రమం తప్పకుండా టీకాలు వేయండి

B. గొంతువాపు

- ఈవ్యాధి బాక్టీరియా వలన కలుగును. పశువులు అకస్మాత్తుగా తీవ్రలక్షణాలతో ఈ వ్యాధికి గురి అవుతాయి.
- ఇది వర్షాకాలపు వ్యాధి. ఈ వ్యాధి సోకిన పశువులు చనిపోవటానికి 80% అవకాశం ఉన్నది.
- తేమ, నిలువ నీరు గల ప్రదేశాలలో ఈ వ్యాధి కారక బాక్టీరియా ఎక్కువ కాలం జీవించి ఉంటాయి.

లక్షణాలు

- అధిక జ్వరం, హఠాత్తుగా పాల దిగుబడి తగ్గుట
- లాలాజలం, ముక్కు నుంచి జిగురు స్రావాలు
- గొంతు ప్రాంతంలో చర్మం క్రింద నీరు చేరును.
- శ్వాసలో గురక
- సరైన చికిత్స లేని పశువులు ఈ లక్షణాలతో ఒకటి రెండు రోజులలో చనిపోతాయి.

గొంతు ప్రాంతంలో చర్మం క్రింద నీరు చేరుట

నివారణ

- వ్యాధికి గురి అయిన పశువుని మంద నుండి వేరుచేయుట.
- మేత, నీరు వంటివి వ్యాధి సోకిన పశువులకు విడిగా ఏర్పాటు చేయాలి.
- వర్షకాలంలో, తేమ అధికంగా గల ఇతర రోజులలోనూ పశువులు కిక్కిరిసి ఉండకుండా చూడాలి.
- వర్షాకాలానికి ముందే ఆరు నెలల వయసుదాటిన అన్ని పశువులకూ ప్రతి ఏటా టీకాలు వేయించాలి.

చికిత్స

- వ్యాధి లక్షణాలు ప్రబలిన వెంటనే చికిత్స ప్రారంభించకపోతే ప్రయోజనం లేదు.
- జ్వరం మొదలవగానే చికిత్స మొదలు పెట్టాలి. లక్షణాలు బయటపడిన పశువులకు బ్రతికే అవకాశం తక్కువ.
- సరిగ్గా చికిత్స జరుగకపోయినా, చికిత్స ప్రారంభించటం ఆలస్యమైనా, వ్యాధి సోకిన పశువులలో మరణ శాతం 100%కి దగ్గరగా ఉంటుంది.

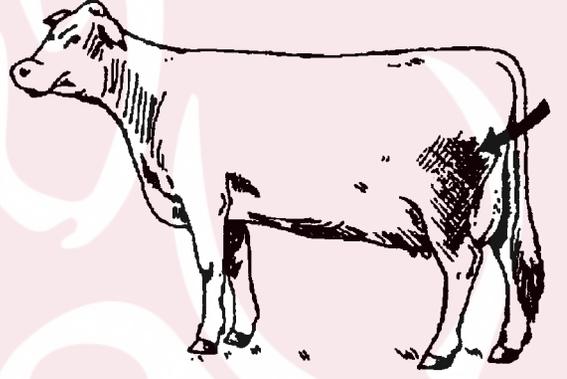
వర్షాకాలానికి ముందే మీ పశువులకు గొంతు వాపు వ్యాధి టీకాలు వేయించండి.

C. జబ్బు వాపు

- ఈ వ్యాధి కూడా హఠాత్తుగా తీవ్ర లక్షణాలతో మొదలయ్యే బాక్టీరియా వ్యాధి. ఇందులో ప్రధాన లక్షణం పశువు వెనుక కాళి కండరాలు ద్రవంతోనూ, గాలితోనూ ఉబ్బి ఉంటాయి.
- గేదెలు సాధారణంగా తక్కువ తీవ్రత గల వ్యాధితో బాధపడతాయి.
- వ్యాధి కారక క్రిమిచే కలుషితమైన భూమిలోని గడ్డి ద్వారా ఈ వ్యాధి ప్రబలుతుంది.
- ఆరు నెలల నుండి, రెండు సంవత్సరాల వయస్సు గల పశువులకు ఈ వ్యాధి వస్తుంది.

లక్షణాలు

- శరీర ఉష్ణోగ్రత 107- 108 డిగ్రీల ఫారెన్హీట్ ఉంటుంది.
- పశువుమేత, నెమరు వేయడం మందగిస్తాయి.
- వెనక కాళితొడ కండరాలు వాచి ఉంటాయి.
- ముట్టుకుంటే నొప్పి కలగజేస్తాయి.
- కొన్ని సందర్భాలలో మెడ, భుజము, ఛాతి ప్రాంతాలలో కూడా వాపు రావచ్చు.
- ఈ వాపును చేతితో నొక్కి చూసినప్పుడు, చిటవటలాడే శబ్దాన్ని మనం గమనించవచ్చు. వాపులో పేరుకుపోయి వున్న గాలి ద్వారా ఈ శబ్దం వస్తుంది.
- సరియైన సమయంలో వైద్యం జరగని పశువు, లక్షణాలు బయటపడిన 24 నుండి 48 గంటలలో చనిపోతుంది. ఈ సమయంలో వాపు చల్లగా ఉంటుంది మరియు నొప్పి కనబడదు.

కాళ్ళ మీద వాపు

నివారణ

- ఆరు నెలల వయసుదాటిన ప్రతి పశువుకీ, టీకా వేయించాలి.
- గడ్డి పెంచే భూములలో ప్రతి ఏటా వర్షాకాలం రాక ముందే ఎండుచెత్త వేసి కాల్చినట్లైతే మట్టి పై పొరలో నిలువవుండే ఈ వ్యాధి కారక క్రిములు నశిస్తాయి.
- ఈ వ్యాధి సోకి చనిపోయిన పశువుల కళేబరంపైన తడి సున్నం వేయాలి.

చికిత్స

- వ్యాధి తీవ్రత పెరిగిన తరువాత చేసే చికిత్సకు ఏ ప్రయోజనమూ ఉండదు. లక్షణాలు బయటపడిన తక్షణం చేసే చికిత్స వలన ఫలితం ఉంటుంది.

D. బ్రుసెల్లోసిస్

- ఈ బ్రుసెల్లోసిస్ వ్యాధి బాక్టీరియా వలన వచ్చు వ్యాధులలో అత్యంత ముఖ్యమైనది, మంద అంతటికీ ప్రమాదకరమైనది.
- గర్భస్రావం, పాలదిగుబడిలో తగ్గుదల, వ్యాధిగ్రస్త దూడల జననం, తిరిగి కట్టుకు వచ్చుట, పాడుగువాపు తదితర నష్టాలకు దారి తీస్తుంది.
- వ్యాధి సోకిన పశువు గర్భాశయ తీగల నుండిగాని, సరిగా మరిగించని పాల నుండిగాని ఈ వ్యాధి మనుషులకు సోకవచ్చు.
- మనదేశ పశువుల్లోనూ, మనుషుల్లోనూ కూడా ఈ వ్యాధి ప్రబలి ఉంది.

లక్షణాలు

కీళ్ళ వాపు

గర్భస్రావం

మాయ పడకపోవుట

- ప్రత్యేకంగా ఐదునెలలు లేదా ఆపై నెలల్లో గర్భస్రావాలు జరుగుతాయి. ఆపు యొక్క ఈతలకనుగుణంగా, గర్భస్రావం యొక్క అవకాశాలు తగ్గుతాయి.
- నాల్గవ ఈత తరువాత గర్భస్రావాలు జరుగవు. కానీ తల్లి, దూడ రెండూ ఈ వ్యాధి సోకి ఉంటాయి.
- ఈ వ్యాధిగ్రస్త పశువులలో మాయ పడకుండా గర్భాశయంలో ఉండిపోయి ఇతర గర్భకోశ వ్యాధులు వచ్చి మరణం వరకూ దారి తీయవచ్చు.

నివారణ

- ఈ టీకా జీవిత కాలంలో ఒకసారి ఇచ్చేది. ఒకసారి ఇచ్చిన టీకా పశువు జీవితమంతా రక్షణ ఇస్తుంది.
- ఐదు నెలలు దాటిన తరువాత జరిగే గర్భస్రావాలను బ్రుసెల్లోసిస్ అనుమానించి తగిన రోగనిర్ధారణ పరీక్షలు జరిపించాలి. ఖచ్చితంగా చెప్పాలంటే, బ్రుసెల్లోసిస్ నిర్ధారించబడిన పశువుని మందనుండి తొలగించాలి. అది సాధ్యం కానప్పుడు గర్భస్రావం లేదా ఈనుట జరిగిన 20 రోజుల పాటు ఇతర పశువులను కలవనివ్వకుండా ఉంచాలి.
- గర్భస్రావ పదార్థాలు, దూడ కళేబరం, మాయపారలు, స్రావాలు ఆ పశువు యొక్క తిండి, వరుపు పదార్థాలన్నింటినీ భూమిలో నాలుగు అడుగుల గొయ్యి తీసి సున్నంతో కప్పి పెట్టాలి.
- పై జాగ్రత్తలు తీసుకోని యెడల గర్భస్రావ పదార్థాలలో అధిక మొత్తంలో ఉన్న బాక్టీరియా పరిసరాలలోకి వ్యాపించి ఆరోగ్యవంతమైన పశువులకు సోకి ప్రమాదం ఉంది.
- గర్భస్రావం జరిగిన షెడ్యూ, పరిసరాలపై బాక్టీరియా నాశకాలు పిచికారీ చేయాలి. సంబంధిత ఆవును మంద నుంచి వేరు చేయాలి.
- గర్భస్రావ అనంతరం పశువు మానం నుండి కార్పేస్రావాలలో ఈ బాక్టీరియా అధిక మొత్తంలో ఉంటాయి. వీటిపై 1-2 % కాస్టిక్ సోడా లేదా 5% బ్లీచింగ్ సాడర్ ద్రావణాన్ని పిచికారీ చేయాలి. వ్యాధి లక్షణాలు తగ్గేవరకు (దాదాపు 10-15 రోజుల వరకు) దీనిని కొనసాగించాలి.

చికిత్స

- ఈ వ్యాధికి సంతృప్తికరమైన చికిత్స లేదు. ఒకసారి శరీరంలోనికి ఈ వ్యాధికారక బాక్టీరియా ప్రవేశిస్తే, శాశ్వతంగా శరీరంలో ఉండిపోతాయి. సందేహం కలిగినప్పుడు పశువైద్యున్ని సంప్రదించాలి.
- మనుషులలో ఈ వ్యాధి సోకిన వెంటనే వైద్య నిపుణులను సంప్రదించి చికిత్స ఖచ్చితంగా పాటిస్తే వ్యాధి నుంచి బయటపడవచ్చు.
- ఈ వ్యాధి మనుషులకు సోకి అవకాశం ఉన్నందున గర్భ స్రావ పదార్థాలను వట్టి చేతితో తాకరాదు.

4-8 నెలల దూడకి ఒకసారి టీకా వేయండి. దాని జీవితమంతా బ్రుసెల్లోసిస్ నుంచి రక్షణ ఇవ్వండి

E. ఐ.బి.ఆర్.

- ఈ రోగ తీవ్రత రీత్యా చాలా ప్రమాదకరమైనది. ఇది పాడి పశువుల వన్యజాతులలోనూ (అడవి దున్నలు వంటి వాటికి) వస్తుంది.
- వ్యాధి సోకిన శరీర వ్యవస్థలను సరించి ఇది మూడు రూపాలలో ఉంటుంది. (అ) శ్వాస వ్యవస్థరూపం, (ఆ) ప్రత్యుత్పత్తి వ్యవస్థరూపం, (ఇ) నాడీ వ్యవస్థరూపం. ఇందులో మొదటి రెండు రూపాల వ్యాప్తి మనదేశంలో అధికంగానే ఉన్నది.
- ఇది పశువులలో గర్భస్రావాలు, మాయపార ఊడకపోవడం, పాల దిగుబడి ఒకమోస్తారు తగ్గుదల, దూడలలో మరణాలు కలుగజేస్తుంది.
- ఈ వ్యాధి వీర్యం ద్వారా కూడా వ్యాపిస్తుంది.

లక్షణాలు

చొంగ కారుట

- దగ్గు, నాసికారంధ్రాల నుండి పలుచటి ద్రావం కారుట, జ్వరం, కళ్ళ కలక, కళ్లనుండి తీవ్ర స్రావాలు ఒకకన్నులేదా రెండుకళ్ళు, ప్రత్యుత్పత్తి వ్యవస్థకి ఈ వ్యాధి సోకినప్పుడు వచ్చిన యోని పెదాలు, పొక్కులు, పుళ్ళ ఏర్పడతాయి.
- గర్భస్రావం 6 నుండి 8 నెలల మధ్యలో జరుగుతుంది.
- ఇతర ఇబ్బందులు లేని పక్షంలో శ్వాస, ప్రత్యుత్పత్తి రూపాలు 5- 10 రోజుల్లో తగ్గిపోతాయి.

ప్రత్యుత్పత్తి వ్యవస్థరూపం - యోని పై పుళ్ళు

- ఒకసారి వ్యాధి సోకిన పశువులు వ్యాధి తగ్గినా జీవితకాలమంతా వైరస్సు వ్యాపింపజేస్తువుంటాయి.
- మొదడుకు సోకినప్పుడు 6 నెలలలోపు దూడలలో మరణాలరేటు అధికంగా ఉంటుంది.

శ్వాస వ్యవస్థ రూపం-ఎర్రని ముక్కు

శ్వాస వ్యవస్థ రూపం - శ్లేష్మపార క్షీణించి వుంచడం

నివారణ

- కొత్త పశువులను కొనేటప్పుడు ఈ వ్యాధి కొరకు తనిఖీ చేయాలి. ఈ వ్యాధి వైరస్ పశువులలో లేవని నిర్ధారణ అయిన తరువాతే పశువులు కొనాలి.
- టీకాలు వాడవచ్చు.
- లక్షణాలను బట్టి వెంటనే పశువైద్యుని సంప్రదించడం ద్వారా ఈ వ్యాధి ప్రబలడాన్ని నియంత్రించవచ్చు.

టీకా వేయుట

ఐ.బి.ఆర్. ఇప్పుడే ప్రబలుతున్న వ్యాధి కనుక దీనిని నియంత్రించడం చాలా అవసరం.

F. రేబిస్ (పిచ్చి కుక్క వ్యాధి)

- అత్యధిక మరణ అవకాశం ఉన్న వ్యాధి . కుక్క కాటు ద్వారా వ్యాపిస్తుంది. పిచ్చికుక్కలు కరవడం ద్వారా ఈ వ్యాధి మనుషులలో కూడా వ్యాపిస్తుంది.
- మాంసాహార అడవిజంతువులు, గబ్బిలాలు ఈ వైరస్ కలిగి వుంటాయి. వాటిలో తీవ్రత తక్కువ,వ్యాప్తిజేసే లక్షణం ఎక్కువ.ఇవి రిజర్వాయర్లుగా పనిచేస్తాయి.
- మనదేశంలో ఇది సహజంగా ఉన్న వ్యాధి.

లక్షణాలు

- తీవ్రంగా స్పందించే లక్షణం
- చొంగ కారుతూ ఉంటుంది
- పెద్దపెద్ద మూలుగు లాంటి అరుపులు
- దాడి చేసే స్వభావం లేదా పక్షవాతం
- లక్షణాలు కనిపించిన మొదటి 24 నుండి 48 గంటలలో పశువు చనిపోతుంది.
- కుక్కకాటుకి గురి అయిన 3 వారాల నుండి 6 నెలల మధ్యలో ఎప్పుడైనా లక్షణాలు బయట పడవచ్చు.
- లక్షణాలు బయటపడ్డ తరువాత మరణం అనివార్యం.

పెద్ద అరుపులు మరియు చొంగ కారుట

నివారణ

- కుక్కకరచిన గాయంపై ధారగా దాదాపు 5-10 నిమిషాలపాటు నీరు పోస్తూ కడగాలి.
- సబ్బుతో గాయాన్ని నెమ్మదిగా రుద్దాలి. మరల కడగాలి.
- వెంటనే పశువైద్యున్ని సంప్రదించాలి.
- కుక్కకాటు అనంతరం చేయవలసిన టీకా కార్యక్రమం అనుసరించాలి.(టీకాకరణ సెక్షన్ చూడండి)
- ఒకవేళ ఏదైనా పశువును, ఈవ్యాధి తో సందేశించినప్పుడు తగిన సమయంలో టీకాకరణ చేయడం ద్వారా పశువును కాపాడవచ్చు.
- పెంపుడు కుక్కలకి, పిల్లలకి ప్రతి సంవత్సరం 'రేబిస్ టీకాలు' వేయించాలి.
- పాల దిగుబడి హఠాత్తుగా తగ్గుదల.

పిచ్చి కుక్క కాటు వ్యాధి-పక్షవాతరూపం

మీ జంతువును కాపాడటానికి సమయానికి టీకాలు వేయండి

G. ఆంత్రాక్స్ (దొమ్మ రోగం)

- ఇది ప్రాణాంతకమైన వ్యాధి. అన్ని జాతుల పశువులలోనూ ఈ వ్యాధి వస్తుంది.
- వ్యాధి సోకిన పశువులకు తీవ్ర జ్వరం, శ్వాసలో ఆయాసం, నాసికారంధ్రాలు, కళ్ళు, చెవులు మరియు నోటి నుండి రక్తస్రావం, ఆకస్మిక మరణం సంభవిస్తాయి.
- ఈ వ్యాధి కారక స్పృరులు కలిగిన గడ్డి లేదా దాణా, నీటి వలన ఈ వ్యాధి వస్తుంది. ఈ వ్యాధి కలుగజేయు బాక్టీరియా, ప్రతికూల పరిస్థితులలో స్పృరుగా మారి, నేలలో 30 సంవత్సరాల పాటు సజీవంగా ఉండి అనేక దశాబ్దాల పాటు వ్యాధి వ్యాప్తి కారకాలుగా ఉంటాయి.
- వ్యాధి లక్షణాలు బయటపడిన వెనువెంటనే చికిత్స ప్రారంభమైతే తప్ప, పశువులు కోలుకోవు.
- వ్యాధి గ్రస్త పశువుల స్పర్శ ద్వారా, మాంసం మరియు వాటి స్పృరులను శ్వాసలో పీల్చడం ద్వారా ఈ వ్యాధి వస్తుంది.

నివారణ

ఆకస్మిక మరణం

- ఆంత్రాక్స్ ఉన్న ప్రాంతాల్లో ప్రతీ సంవత్సరం క్రమం తప్పకుండా టీకాలు వేయించాలి. వ్యాధి ప్రబలి వున్న ప్రాంతాలలో, వ్యాధి రావడానికి కనీసం నెల ముందు టీకా వేయించాలి.
- ఆంత్రాక్స్ అనుమానిత పశువుల కళేబరాలను తెరవకూడదు. ఆంత్రాక్స్ లక్షణాలు అనుమానించగానే, పశువైద్యుణ్ణి సంప్రదించాలి.

రక్తస్రావం

H. థైలేరియాసిస్ (ప్రోటోజోవా వ్యాధి)

- విదేశీ అవుజాతులు అకస్మాత్తుగా మరణిస్తాయి. అందులోనూ లేతవయస్సులో ఉన్న క్రాస్ బ్రెడ్ పశువులు ఈ వ్యాధికి గురి అవుతూ ఉంటాయి.
- దేశవాళీ పశువులు ఈ వ్యాధిని తట్టుకొనే స్వభావం కలిగి వుంటాయి.
- గేదిలు కూడా ఈవ్యాధి బారిన పడతాయి. కానీ లక్షణాలు అంత తీవ్రంగా వుండవు.
- జ్వరం, లింఫ్ గ్రంధుల వాపు, కనురెప్పల లోపల పొరలు తెల్లబడుట, రక్తహీనత, ముక్కు నుండి స్రావాలు, కామెర్లు, చొంగ, శ్వాసలో గాబరా, నీరు కారే కన్నులు మొదలైనవి ఈ వ్యాధి లక్షణాలు. ఆవుల శారీరక స్థితి త్వరగా క్షీణిస్తుంది.
- కొన్ని పశువులలో నాడీ బలహీనత లక్షణాలు అనగా తలనేలకు రుద్దుకొనుట, కాళ్ళు ఎడంవేసి నిలబడుట, ప్రక్కకి పడిపోవుట, స్పృహ తప్పి చనిపోవుట జరుగును.

థైలేరియా సోకిన దూడలో లింఫ్ గ్రంధుల వాపు

నివారణ మరియు చికిత్స

- ఈ అంశం బాహ్య పరాన్న జీవుల నియంత్రణ అనే అధ్యాయంలో వివరించటం జరిగింది.
- థైలేరియా లక్షణాలు కనిపించిన వెంటనే పశువైద్యుణ్ణి సంప్రదించినట్లైతే వ్యాధి ముదరకముందే చికిత్స జరిగి పశువు కోలుకుంటుంది. చికిత్సలో ఆలస్యం మరణాన్ని కలుగజేస్తుంది.
- థైలేరియా టీకాలను 3 నెలల వయసు దాటిన ప్రతి క్రాస్ బ్రెడ్ మరియు విదేశీ జాతి పశువుకీ ఇచ్చినట్లైతే ఈ వ్యాధి నియంత్రించబడుతుంది

I. ఆవులు, గేదెలలో వేయాల్సిన టీకాల వివరాలు

క్రమ సంఖ్య	వ్యాధి పేరు	మొదటి టీకా వయస్సు	బూస్టరు టీకా	తదుపరి డోసులు
1	గాలికుంటు వ్యాధి	4 నెలలు లేదా ఆపైన	ఒక నెల తరువాత	ఆరు నెలల తరువాత
2	గొంతు వాపు	6 నెలలు లేదా ఆపైన		ప్రభావిత ప్రాంతాల్లో ప్రతి సంవత్సరం
3	జబ్బ వాపు	6 నెలలు లేదా ఆపైన		ప్రభావిత ప్రాంతాల్లో ప్రతి సంవత్సరం
4	బ్రుసెల్లోసిస్	4-8 నెలలు(ఆడదూడలకు మాత్రం)		జీవితకాలంలో ఒకసారి
5	థైలేరియాసిస్	3 నెలలు లేదా ఆపైన		జీవితకాలంలో ఒకసారి విదేశీ, క్రాస్ బ్రెడ్ ఆవులలో మాత్రం
6	అంతాక్స్	4 నెలలు లేదా ఆపైన		ప్రభావిత ప్రాంతాల్లో ప్రతి సంవత్సరం
7	ఐబీఆర్	3 నెలలు లేదా ఆపైన	మొదటి డోసు ముగిసిన నెల తరువాత	ఆరు నెలలకొకసారి (ప్రస్తుతానికి మనదేశంలో తయారుచేయడంలేదు)
8	రేబిస్ (కేవలం కుక్క కాటుకి గురి అయ్యాకనే)	కరచిన వెంటనే	4వ రోజు	మొదటి టీకా రోజు నుండి 7,14,28,90 (అవసరమైతే) రోజులు

J. టీకాలు వేసేటప్పుడు గమనించవలసిన ముఖ్యమైన అంశములు

- టీకా వేసేటప్పుడు పశువుల ఆరోగ్య స్థితి చక్కగా ఉండాలి.
- టీకా మోతాదు, వేసే పద్ధతులన్నీ ఖచ్చితంగా తయారీ దారుల సూచనల మేరకే చేయాలి.
- పశువుల జనాభాలో కనీసం 80 శాతం పశువులకు టీకాలు వేస్తే వ్యాధి నియంత్రణ సక్రమంగా జరుగుతుంది.
- టీకాలు వేయటానికి 2 - 3 వారాల ముందు అంతర పరాన్న జీవుల నివారణ (డివార్మింగ్) చేసినచో వ్యాధి నిరోధక శక్తి బాగా వృద్ధి చెందుతుంది.
- వ్యాధి వచ్చే సమయాన్ని ఊహించినపుడు అంతకు నెలరోజుల ముందు టీకాలు వేయించాలి.
- చూడి పశువులు ముదురు నెలల్లో ఉంటే టీకాలు వేయరాదు. టీకా వలన దూడకి ప్రమాదంలేకపోయినా, ఇది అవసరం.

K. టీకా విఫలమగుటకు కారణాలు

- టీకాల తయారీ నుంచి పశువుకు వేసేంతవరకూ వివిధ దశలన్నిటిలో సరియైన శీతల వాతావరణాన్ని నిర్వహించలేకపోవడం, సరైన పోషణ లేక బలహీనంగా ఉన్న పశువుల్లో రోగ నిరోధక వ్యవస్థ సరిగ్గా స్పందించక పోవడం వల్ల టీకా విఫలం అయ్యే అవకాశం ఉంది.
- ఒక మందలో కేవలం కొన్ని పశువులకే టీకాలు వేయడం వల్ల కూడా మొత్తం మందకంటటికీ వ్యాధి నిరోధక శక్తి లోపించవచ్చు.
- టీకా నాణ్యత లేకపోవడం, శీతలీకరించడం, శీతలీకరణ స్థితి నుంచి బయటకు తేవడం మళ్ళీ మళ్ళీ ఎక్కువ సార్లు జరిగితే టీకా సామర్థ్యం తగ్గిపోవడం గానీ, సామర్థ్యం కోల్పోవుట గానీ జరగవచ్చు.
- వైరస్లలో భిన్న ఉపజాతులు ఉంటాయి. ఒక ఉపజాతికి పనిచేసే టీకా ఇంకొక ఉపజాతికి పూర్తిస్థాయిలో పనిచేయకపోవచ్చు. అలాంటి సందర్భాలలో కూడా టీకా సామర్థ్యం కోల్పోవచ్చు. (ఉదాహరణ: గాలికుంటు వ్యాధి)

వ్యాధి నివారణకు అత్యంత తేలికైన పద్ధతి, అత్యంత చవకైన పద్ధతి-టీకాలు

విభాగము - 5

ఇతర ముఖ్యమైన వ్యాధులు

పశువులలో కొన్ని వ్యాధుల వలన తీవ్ర ఆర్థిక నష్టం సంభవిస్తుంది కానీ వాటికి టీకాలు లేనందువల్ల వాటిని నివారించలేము. వీటిలో కొన్ని వ్యాధులు సులభంగా నియంత్రించవచ్చు. ఇవే కాకుండా చికిత్సకు లొంగని వ్యాధులు కూడా ఉన్నాయి. మంద నుంచి వేరుచేయడం, తొలగించడం వలన మాత్రమే ఇతర పశువులను ఈ వ్యాధి బారిన పడకుండా కాపాడవచ్చు. ఈ వ్యాధుల లక్షణాలు వ్యాధి వచ్చిన చాలా కాలానికి బయట పడవు. అందువలన ఈ వ్యాధి గ్రస్త పశువులు వ్యాధి లక్షణాలు చూపించడానికి చాలా రోజుల ముందు నుంచి వ్యాధి కారక సూక్ష్మ జీవులను ఇతర పశువులకు వ్యాపింపజేయగలవు. ఈ అధ్యాయంలో ఈ క్రింది వ్యాధుల గురించి వివరించబడింది.

- ఎ) జోనిస్
- బి) పశువులలో క్షయ వ్యాధి
- సి) మైకోటాక్సికోసిస్
- డి) ఎఫిమరల్ జ్వరం (మూడు రోజుల జ్వరం)
- ఇ) ఫుట్ రాట్ (గాళ్లు)
- ఎఫ్) డెర్మటో ఫైలోసిస్
- జి) డెర్మటో ఫైలోసిస్
- హెచ్) లంపీ స్కిన్ వ్యాధి

A. జోనిస్ వ్యాధి

- నెమరు వేసే పశువులలో బాక్టీరియా ద్వారా వచ్చే ఒక ముఖ్యమైన వ్యాధి. ఈ వ్యాధికి గురైన పశువు సుదీర్ఘ కాలం విరోచనాలతో బాధపడుతూ ఉంటుంది, దీనివల్ల తీవ్ర ఆర్థిక నష్టం జరుగుతుంది.
- పశువుకు మంచి పోషణ ఉన్నప్పటికీ, శరీరం బరువు తగ్గుతుంది.
- క్రింది దవడ కింద నీరు చేరి సీసా ఆకారంలో వాపు వుంటుంది.
- ఒకసారి లక్షణాలు కనిపించిన తర్వాత పశువు కోలుకోవడం కష్టం. ఆరోగ్యం తీవ్రంగా క్షీణిస్తుంది

బరువు తగ్గడం

నివారణ, నియంత్రణ

- ఈ వ్యాధికి చికిత్స లేదు.
- వ్యాధి నిర్ధారించబడిన పశువులను మందనుంచి వేరు చేయాలి. లేదంటే ఆరోగ్యంగా ఉన్న పశువులు జబ్బు బారిన పడతాయి.
- కొత్తగా పశువును కొనేటప్పుడు వ్యాధికి పరీక్ష చేయించాలి.
- ఈ వ్యాధి లేని పశువులను మాత్రమే మందలో కలపాలి.
- క్రమం తప్పకుండా ఈ వ్యాధి తనిఖీలు చేపట్టాలి.
- ఈ పరీక్ష చేయటానికి పశువైద్యున్ని సంప్రదించాలి.

B. పశువులలో క్షయ

- ఆవు, గేదెలలో ముఖ్యమైన బాక్టీరియా వ్యాధి.
- ఇది సంవత్సరాల తరబడి నెమ్మదిగా వృద్ధి చెందుతుంది. ఈ జబ్బులో దగ్గు, జలుబు మరియు బరువు క్షీణించడం జరుగుతుంది.
- ఆకలి మందగించుట, చిక్కిపోవటం, శ్వాస తీసుకోవడంలో కష్టం, లింఫ్ గ్రంథుల వాపు, పారుడు లక్షణాలు పశువులో కనబడతాయి.
- ఇది పశువుల నుంచి మనుషులకు కూడా వ్యాప్తిస్తుంది.

నివారణ, నియంత్రణ

- చికిత్సకు లొంగదు.
- వ్యాధి సోకిన పశువులను మంద నుంచి వేరు చేయాలి. లేనిచో, ఆరోగ్యవంతమైన పశువులు ఈ జబ్బు బారిన పడతాయి.
- కొత్త పశువులను తనిఖీ చేసిన తరువాత మాత్రమే కొనాలి. పరీక్షలో నెగటివ్ వచ్చిన పశువులను మాత్రమే మందలో ప్రవేశపెట్టాలి.
- క్రమం తప్పకుండా పశువును తనిఖీ చేయాలి.
- వైద్యులను సంప్రదించి ఈ వ్యాధి యొక్క పరీక్షలు చేయించాలి.
- క్షయ మరియు జోనిస్ వ్యాధి పరీక్షల్లో నెగటివ్ వచ్చిన పశువులను మాత్రమే కొనాలి.

టీబి మరియు జెడిని నివారించడానికి వ్యాధి పరీక్షల్లో నెగటివ్ వచ్చిన పశువులను మాత్రమే కొనండి.

C. మైకోటాక్సికోసిస్

- దీనినే “ డెగ్నాల ” జబ్బు అని కూడా అంటారు. ఇది ఫంగస్ విడుదలచేయు విషవదార్థాల వలన వస్తుంది. ఎక్కువగా వేరుశనగ, మొక్కజొన్న గింజల మీద, అలాగే తడి ప్రదేశాలలో నిలువ చేయు పశుగ్రాసం మీద పెరుగు ఫంగస్ వలన వస్తుంది.
- ఈ విషవదార్థములు ఎక్కువ గాఢతలో వుండడం వలన పశువు ఆరోగ్యంలో మరియు పాల ఉత్పత్తిలో తీవ్ర నష్టాలను కలుగజేస్తుంది.
- మరణాల వల్ల కలిగే ఆర్థిక ఇబ్బంది కన్నా ఉత్పత్తి తగ్గడంవల్ల కలిగే నష్టాలే ఎక్కువగా ఉంటాయి.
- పాల ఉత్పత్తి 15 శాతం కంటే తగ్గుతుంది.

పశువుల ఆహారంపై ఫంగస్ పెరుగుదల

ఎండు గడ్డి మీద ఫంగస్ పెరుగుదల

సాధారణ లక్షణాలు

- క్రమ క్రమంగా ఆకలి మందగించుట, బాడీ కండిషన్ స్కూరు తగ్గుట, పారుడు
- వెంట్రుకలు రాలిపోవుట, చెవులు మరియు తోక అంతిమ భాగాల్లో చర్మం ఊడిపోవడం జరుగుతుంది.
- పాదం మీద పెద్ద వుండ్లు
- ముందుగా అధిక పాల దిగుబడినిచ్చు పశువులు ఈ వ్యాధి లక్షణాలు కనబరుచుతాయి.
- మేత పరిమాణం తగ్గుదల, గర్భవిచ్ఛిత్తి, బరువుతగ్గుట, ప్రత్యుత్పత్తి తగ్గుట, మాయ వేయకుండుట, గర్భాశయ ఇన్ఫెక్షన్, పొదుగువాపు వంటి జబ్బులకు లోనవుతుంది. వ్యాధి నిరోధకశక్తి తగ్గును.

పాదం మీద వుండ్లు మరియు తోక నెక్రోసిస్

నివారణ

- తడిసి, బూజుపట్టిన ఎండు గడ్డి మరియు ఇతర పదార్థాలను పశువులకు మేతగా వేయరాదు.
- పచ్చగడ్డి, ఖనిజ లవణ మిశ్రమాలను తగినంత పెట్టవలెను.
- పైన పేర్కొన్న లక్షణాలను గమనించినట్లయితే వెంటనే పశువైద్యుడిని సంప్రదించవలెను.

ఫంగస్ ఉన్న ఎండు గడ్డిని పెట్టకండి - మైకోటాక్సికోసిస్ను నివారించండి.

D. ఎఫిమరల్ జ్వరం (మూడు రోజుల జ్వరం)

- పాడిపశువులలో ఈ వ్యాధి వైరస్ వలన వస్తుంది.
- ఈ వ్యాధి కీటకాల ద్వారా వ్యాపిస్తుంది.
- సాధారణంగా 3 రోజులు ఉంటుంది.
- అనారోగ్యం తీవ్రంగా ఉండవచ్చు, కానీ మరణించే అవకాశం తక్కువ.(1-2%)

లక్షణాలు

- జ్వరం రెండు నుండి అనేక దశల వారీగా వస్తుంది. వణుకుట, ఆకలి మందగించుట, కళ్ళ నుంచి నీరు కారుట, పైకి లేవలేకపోవుట మొదలగునవి ఈ వ్యాధి లక్షణాలు
- చొంగ కార్చుట, ముక్కు నుండి స్రావాలు, ఊపిరి తీసుకొనుటలో ఇబ్బంది, నిరాసక్తత, పాల దిగుబడి తగ్గుట, కాలు కుంటడం కూడా ఈ వ్యాధిలో కనిపిస్తాయి.

నివారణ మరియు చికిత్స

- వెంటనే కొద్ది రోజులలోనే పశువు కోలుకొంటుంది.
- పూర్తి స్థాయి విశాంతి ఉత్తమమైన చికిత్స. వ్యాధి నుండి తేరుకొంటున్న పశువులను ఎక్కువ ఒత్తిడికి గురిచేయరాదు.

ముక్కు నుంచి స్రావాలు, చొంగ కార్చడం

పైకి లేవలేక పోవుట

E. ఫుట్ రాట్ (గాళ్లు)

- గాళ్లు లేదా ఫుట్ రాట్ బాక్టీరియా వలన వచ్చువ్యాధి. పాడిపశువుల యాజమాన్యం యొక్క లాభదాయకత పరంగా ఈ వ్యాధి ఎంతో ప్రాముఖ్యత సంతరించుకుంది.
- ఈ వ్యాధి వ్యాప్తి, తీవ్రతలు రుతువు, వాతావరణం, పశువు పచ్చిక మేయుటకు వెళ్ళు సమయం, పశువులపాక, పాకలోని నేల పరిస్థితులు తదితరాల మీద ఆధారపడి ఉంటాయి.
- రాతినేల, సన్నని గుళకరాళ్ళు, గట్టి పడ్డ పచ్చిక మొదళ్ళు వంటివి ఈ వ్యాధి వ్యాప్తికి దోహదం చేస్తాయి.

పుండ్లతో కూడిన ఫుట్ రాట్

లక్షణాలు

- జ్వరం, ఆకలి మందగించుట
- పాలదిగుబడి తగ్గుట
- గిట్టల మధ్య వాపు
- పుండ్ల దుర్వాసన
- పశువు కాలు గాలిలోకి ఎత్తుట

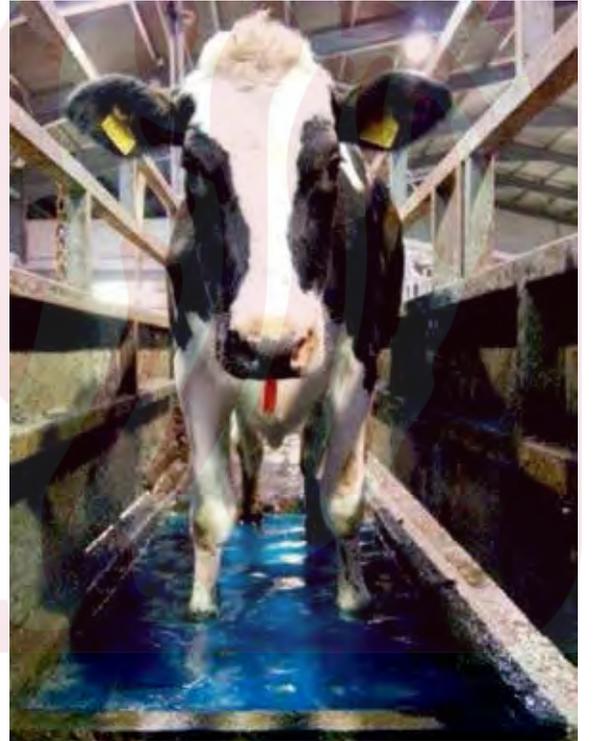

తీవ్రమైన ఫుట్ రాట్

- వెనుక పాదాలు ఎక్కువగా దెబ్బతింటాయి. పశువు నిలబడిపోయి, మునివేళ్ళ మీద నడవటానికి ప్రయత్నిస్తుంది.

నివారణ- చికిత్స

- దెబ్బతగలడానికి అనుకూలించే పరిస్థితులు లేకుండా చూసుకోవాలి. పాదాలు పొడిగాను, శుభ్రంగానూ ఉంచాలి.
- వ్యాధి కారక సూక్ష్మజీవులను వ్యాపింపచేయు పశువులను విడిగా కట్టివేయాలి. మందలో కలపరాదు.
- పశువులు నడిచేదారి, నీటి తొట్టిప్రక్కన ప్రదేశాలు పొడిగా ఉండేటట్లు చూడాలి.
- నివారణ కొరకు పాదాలను 5% కాపర్ సల్ఫేట్తోనూ, 10% జింక్ సల్ఫేట్తోనూ కడుగవలెను.
- పూర్తిస్థాయి చికిత్స, పై పుండ్లకు చికిత్స చేయటం కంటే ముఖ్యం.
- సంతృప్తికరమైన చికిత్సకొరకు, వెంటనే వ్యాధిని నిర్ధారించుట, పేరెంటల్ యాంటిబయోటియల్ థెరపీ చాలా ముఖ్యం.
- 3-4 రోజులలో ఆశించినంత ప్రయోజనం కనపడకపోతే ఇన్ఫెక్షన్ మరింత లోపలికి చొచ్చుకు వెళ్ళినట్లు అర్థం చేసుకోవాలి.
- పైన పేర్కొన్న లక్షణాలను గమనించినట్లయితే వెంటనే పశువైద్యున్ని సంప్రదించవలెను.

పుట్రాట్ నివారణకు గిట్టలను కడుగుట

F. డెర్మటోఫైటోసిస్

- ఇది కెరాటిన్ కణజాలానికి (చర్మము, జుత్తు) సంబంధించిన ఫంగల్ వ్యాధి.
- డెర్మటోఫైట్స్ అనే ఫంగల్ జాతి వలన ఈ వ్యాధి వస్తుంది.
- అంటు వ్యాధిగా ఒక పశువు నుండి వేరొక పశువుకు వ్యాప్తి చెందుతుంది.
- మనుషుల ద్వారా కూడా వ్యాప్తి చెందవచ్చు.
- ఫంగస్ వలన ఏర్పడిన చీడ చూడటానికి ఆందోళనకరంగా ఉంటుంది. ఆర్థిక నష్టం పెద్దగా ఉండదు.
- పశువు తీవ్ర అసౌకర్యానికి లోనవుతుంది.
- చీడకు బాక్టీరియా కూడా చేరి పుండ్లు పడి, పశువు నొప్పితో బాధపడుతుంది.

లక్షణాలు

డెర్మటోఫైటోసిస్లో పాక్కులు

- గుండ్రంగా, కొంచెం పైకి తేలిన తెల్లని మచ్చలు ఉంటాయి.
- వివిధ రకాల సైజులలో శరీరమంతా విస్తరించి ఉంటాయి.

నివారణ

- సాధారణంగా చికిత్స లేకుండానే నయమవుతాయి.
- పరిసరాలను తరుచుగా క్రిమిసంహారక మందులతో శుభ్రం చేయాలి.
- ఒకదాని నుండి మరొక దానికి సంక్రమించకుండా జాగ్రత్త వహించాలి.
- సూర్యరశ్మి బాగా సోకిలాగా చూడాలి.
- చీడను గీకి మందులను రాయాలి.
- గీకిన చీడల అవశేషాలను కాల్చి వేయాలి.
- కచ్చితమైన చికిత్స కోసం పశువైద్యుని సలహా తీసుకోండి.

G. డెర్మటోఫైలోసిస్

- డెర్మటోఫైలోసిస్ కాంగోలెన్సిస్ అనే బాక్టీరియా వలన వచ్చే చర్మవ్యాధి.
- ఒక పశువు నుండి వేరొక పశువుకు అంటువ్యాధిగా సంక్రమించవచ్చు లేదా కీటకాలు కుట్టడం వలన కూడా వ్యాప్తి చెందవచ్చు.
- ఎక్కువ సమయం వానలో తడవడం, వాతావరణంలో తేమ, ఉష్ణోగ్రతలు పెరగడం, బాహ్యపరాన్న జీవులు ఎక్కువగా సంవరించడం మొదలగు అంశాలు వ్యాధి వ్యాప్తిని ప్రభావితం చేస్తాయి.
- సంబంధిత సూక్ష్మజీవులు చర్మం మీద వేచియుండి, అనుకూల పరిస్థితులలో వ్యాధిని ప్రబలీలా చేస్తాయి.
- ఈ వ్యాధి మనుషులకు కూడా సంక్రమించవచ్చు.

లక్షణాలు

- ఈ చర్మవ్యాధి మూడు దశలుగా కనబడుతుంది.
- జాత్తు (అట్టుకట్టుకు) పోతుంది.
- బెరడు కానీ పెచ్చులు గాని ఏర్పడతాయి. గట్టిపడిన చర్మపు పొక్కులు పురుపుడు కాయలుగా కనబడతాయి.
- ఎక్కువ కేసులు సాధారణంగా మూడు వారాలలో వాటంతటవే తగ్గముఖం పడతాయి.
- పొడి వాతావరణం త్వరగా నయమవటానికి దోహదపడుతుంది.
- చర్మవ్యాధి తీవ్రంగా ఉన్నప్పుడు పాల ఉత్పత్తి తగ్గిపోతుంది.
- దూడలలో మరణాలు సంభవించవచ్చు.

డెర్మటోఫైలోసిస్ పొక్కులు

నివారణ

- తేమ వాతావరణం లేకుండా చూడాలి.
- బాహ్యపరాన్న జీవులను నిర్మూలించాలి.
- వ్యాధి వీడిత పశువులను తాకితే క్రిమిసంహారక సబ్బులతో చేతులు కడగాలి.
- సరైన చికిత్స కొరకు పశువైద్యున్ని సంప్రదించండి.

H. లంపీ స్కిన్ వ్యాధి

- ఫాక్స్ వైరస్ వలన ఈ వ్యాధి వస్తుంది.
- భారతదేశంలో ఇప్పుడిప్పుడే ఈ వ్యాధి వ్యాపిస్తోంది.
- కీటకాలు, జోరీగల ద్వారా ఈ వ్యాధి సంక్రమిస్తుంది.
- వైరస్ స్పర్శ ద్వారా ఒక పశువు నుండి మరొక పశువుకు పెద్దగా సంక్రమించకపోవచ్చు.

లక్షణాలు

- జ్వరము
- పాలఉత్పత్తి తగ్గుట
- చర్మం క్రింద వుండి లింఫ్ గ్రంథుల వాపు
- రైనైటిస్, కంజెక్టివైటిస్, మరియు నోటి నుండి చొంగ కారుట.
- జ్వరం ప్రారంభమైన 48 గంటలలో చర్మం మీద అంతటా 2-5 సెం.మీ వ్యాసం గల బుడిపెలు కనబడతాయి.
- గట్టిగా గుండ్రం ఉండి బుడిపెలు చర్మం క్రింది పొరలకు కూడా విస్తరించి ఉంటాయి.
- పెద్ద బుడిపెలలోని మృతకణాలు గట్టిగా రూపాంతరం చెంది కొన్నినెలల పాటు ఉంటాయి.
- చిన్న బుడిపెలు వాటంతటవే క్రమంగా అదృశ్యమవుతాయి.
- కొన్ని బుడిపెలు పగిలిపోయి వుండ్లు పడి పురుగులు పడతాయి.
- నోటిలోను, అన్నవాహికలోను, స్వరపేటిక, ఊపిరితిత్తులలోని బుడిపెలు బొబ్బలుగా మారి పగిలి, వుండ్లు పడవచ్చు.
- చూడి పశువులు ఈసుకు పోతాయి. అనేక మాసాల వరకు ఎదకు రాకపోవచ్చు.
- ఆంబోతులు తాత్కాలికంగా గాని శాశ్వతంగా గాని వ్యంధత్వానికి లోనవుతాయి.

నివారణ

- గోమార్లు, ఈగలు మరియు జోరీగలు మొదలగు కీటకాలను నిర్మూలించాలి.
- లక్షణాలు కనబడగానే పశువైద్యున్ని సంప్రదించండి

లింఫ్ గ్రంథుల వాపు

శరీరం మరియు నోటి మీద బుడిపెలు

విభాగము - 6

పిడుదులు మరియు గోమార్లు వంటి బాహ్యవరాన్న జీవుల ద్వారా వ్యాపించు వ్యాధులు

పాడిరైతులకు పిడుదులు మరియు గోమార్లు ఒక ముఖ్యమైన సమస్య. చాలా మంది రైతులు వీటిని అదుపు చేయడం చాలా కష్టంగా భావిస్తారు. వీటి వలన పశువులకు చాలా ఇబ్బంది కలుగుతుంది. అలాగే చాలా రక్తం కోల్పోవటం జరుగుతుంది. తద్వారా పాల ఉత్పాదకత కూడా తగ్గిపోతుంది. అలాగే ఇవి కొన్ని వ్యాధులను వ్యాపింపజేస్తాయి. వ్యాధిగ్రస్తమైన పశువులకు సరియైన చికిత్స అందజేయని పక్షంలో తీవ్ర అనారోగ్యానికి గురవుతాయి. కావున వీటి లక్షణాలపై అవగాహన పెంపొందించుకొని అవి కనపడగానే పశువైద్యున్ని సంప్రదించుట వలన వ్యాధి ప్రభావాన్ని తగ్గించుకోవచ్చు.

1. అనాప్లాస్మోసిస్
2. బేబిసియోసిస్
3. ట్రిప్నోసోమియోసిస్
4. థైలేరియాసిస్

పిడుదుల ద్వారా వ్యాపించు వ్యాధులు

- పిడుదుల ద్వారా వ్యాపించు వ్యాధులలో ముఖ్యమైనవి అనాప్లాస్మోసిస్, బేబిసియోసిస్ మరియు థైలేరియాసిస్

A. అనాప్లాస్మోసిస్

- రికెట్స్ యం ద్వారా ఈ వ్యాధి కలుగజేయబడుతుంది.
- రక్తం అంటుకున్న సూదుల ద్వారాను కృత్రిమ గర్భోత్పత్తికి ఉపయోగించు గ్లవుజుల ద్వారా కూడా ఈ వ్యాధి వ్యాపిస్తుంది.
- దూడలు (పడ్డలు) పెద్ద పశువుల కంటే ఈ వ్యాధిని ఎక్కువగా తట్టుకుంటాయి.
- ఈ వ్యాధి సంక్రమిత ప్రాంతంలో ఉండి పశువులు ఈవ్యాధి వ్యాప్తిలో కీలకపాత్ర వహిస్తాయి.
- అతి తీవ్రంగా అనారోగ్యానికి గురైన పశువులకి ఈ వ్యాధి తిరిగి రావడానికి అవకాశం ఉంటుంది.
- జ్వరం, కామెర్లు, పాలదిగుబడి తగ్గుట, రక్తహీనత, గర్భవిచ్ఛిత్తి మొదలగునవి సాధారణ లక్షణాలు.
- తరువాత స్థాయిలో ఆకలి లేకపోవుట, ఊపిరి తీసుకోలేకపోవుట, గుండె కొట్టుకొనుట తీవ్రమగుట, పశువు కదలికలు సమన్వయంతో లేకపోవుట వంటివి జరుగును.
- ఈ వ్యాధిని మొదట్లోనే గుర్తించినచో చికిత్స చేయుట సులభం.

B. బేబిసియోసిస్

- ప్రోటోజోవా వలన ఈ వ్యాధి కలుగును.
- జ్వరం, ఆకలి లేకపోవుట, వేగంగా ఊపిరి తీసుకొనుట, ఒక్కసారిగా పాలదిగుబడి తగ్గుట, కండరాలు పట్టివేయుట, రక్తహీనత, పారుడు, కామెర్లు, గర్భవిచ్ఛిత్తి మొదలగునవి సాధారణ లక్షణాలు.
- వెంటనే చికిత్స చేసినచో పశువులను రక్షించుకోవచ్చు.
- వ్యాధి చివరి దశలలో బరువు తగ్గుట, మూత్రంలో రక్తపు చుక్కలు కనబడుట వంటివి కన్పించును.
- చికిత్స ప్రారంభించిన తర్వాత 24 గంటలలో మూత్రం మామూలుకు రాని పక్షంలో చికిత్స కొనసాగించాలి.
- బేబిసియోసిస్ వ్యాధి లక్షణాలు రెడ్ వాటర్ డిసీజ్ కు దగ్గరగా ఉండటంతో వీటి మధ్య పారబడటం సాధారణంగా జరుగుతుంది.
- ఈ వ్యాధి లివర్ ఫ్లూక్ ఎక్కువగా ఉన్న ప్రదేశంలో ఎక్కువగా ప్రబలి వుంటుంది.

చికిత్సకు ముందు మూత్రం (i) మరియు క్రమక్రమమైన మెరుగుదల (ii నుండి iv) నుండి సాధారణ స్థితి : చికిత్స తర్వాత సాధారణ మూత్రం (V).

C. ట్రిప్సోసోమియోసిస్ (సుత్రా)

- ఆవులు మరియు గేదెలలో ప్రాటోజోవా వలన కలుగు అతి ముఖ్యమైన వ్యాధి. ఇది ఎక్కువగా ఈగల ద్వారా వ్యాపిస్తుంది.
- గుర్రాలు మరియు ఒంటెలలో ప్రభావం చూపే ఈ వ్యాధికి ఆవులు మరియు గేదెలు వాహకాలుగా ఉంటాయి.
- వ్యాధి గ్రస్తమైన పశువు యొక్క రక్తం, పాలు మరియు మాంసము ద్వారా వ్యాధి వ్యాపిస్తుంది.
- రక్తహీనత వలన పశువుల ఉత్పాదకత తీవ్రంగా దెబ్బతింటుంది. ఒత్తిడికి లోనైన పశువులు ఈ వ్యాధికి తేలికగా లొంగుతాయి.

సుత్రాను వ్యాపింపజేయు ఈగలు

టబానస్

స్టోమాక్సిస్

హెమటోబియా

లక్షణాలు

- నీరసం, బరువు తగ్గుట, రక్తహీనత
- గేదెలలో గొడ్డుమోతుతనం, గర్భవిచ్ఛిత్తి, చనిపోయిన దూడలు పుట్టటం జరుగవచ్చు.
- ఆవులు తీవ్ర అనారోగ్యానికి గురై చనిపోవచ్చును.

బలహీనత మరియు రక్తహీనతతో కూడిన పశువు

రక్తంలో ట్రిప్స్

- 2 వారాల నుండి 2 నెలల్లో మరణం సంభవించవచ్చును.
- పశువు క్రింది భాగాలలో వాపు కనపడును.
- తల వాల్చుట, తీవ్రంగా ఉద్రేకపడుట వంటివి కనబడును.

నివారణ

- ఈగలను అదుపు చేయుట వలన ఈ వ్యాధిని నివారించవచ్చును.
- పశువుల పాకలో గాలి, వెలుతురు, ధారాశంగా ఉండునట్లు చూడాలి.
- పురుగు మందులు పశువుల పాకలోనూ చుట్టు ప్రక్కల ప్రదేశాలలోనూ చల్లవచ్చు.

చికిత్స

- వ్యాధి లక్షణములు కనబడిన వెంటనే పశువైద్యున్ని సంప్రదించవలెను.
- వ్యాధి తొలిదశలో చికిత్స చేయుట వలన పూర్తి స్థాయిలో వ్యాధిని తగ్గించ వచ్చును.

ఈగలను అదుపు చేయండి. తద్వారా సుత్రాను అదుపు చేయండి.

విభాగము - 7

బాహ్య, అంతర పరాన్న జీవుల నిర్మూలన

బాహ్య, అంతర పరాన్న జీవులు పశువు యొక్క ఉత్పత్తి సామర్థ్యాన్ని తగ్గిస్తాయి. ముందు విభాగములో చెప్పినట్లుగా పిరుదులు, గోమర్లు చాలా రకాల వ్యాధుల వ్యాప్తిలో ప్రముఖ పాత్ర పోషిస్తాయి. అంతర పరాన్న జీవులు పశువు నుండి పోషకాలను శోషించి అవి పశువులకు అందకుండా చేస్తాయి. ఈ పరాన్న జీవుల ప్రభావం వలన పశువులలో పెరుగుదల మందగించి, విరేచనాలు, యుక్త వయస్సుకు ఆలస్యముగా వచ్చుట, నీరసించి పోవడం, వ్యాధుల బారిన పడటం, టీకాలకు సరిగా స్పందించకపోవడం జరుగుతుంది. పరాన్న జీవులు ఎక్కువ మొత్తంలో పశువులో ఉంటే పశువు చివరకు చనిపోవచ్చు కూడా.

ఈ పరాన్న జీవుల నిర్మూలన మీద రైతులు కొంచెం శ్రద్ధను చూపించినట్లయితే పశువు ఉత్పాదక శక్తిని మరల పెంపొందించవచ్చును. అందువలన ఈ అధ్యాయం లో క్రింది విషయాలు వివరించబడినవి.

- 1) పిడుదులు, గోమర్లు, కీటకాల నిర్మూలన
- 2) అంతర పరాన్న జీవుల నిర్మూలన

A. పిడుదులు, గోమార్లు, కీటకాల నిర్మూలన

- పిడుదులు (పీలు) అనాప్లాస్మోసిస్, ఫైలేరియా మరియు బేబిషియోసిస్ వంటి వ్యాధులను వ్యాప్తి చేస్తాయి.
- రక్తం పీల్చే కీటకాలు కుండేటివెర్రి, సుర్రా, ఎఫెమెరల్ ఫీవర్ వంటి వ్యాధులు వ్యాప్తి చేస్తాయి.
- పిడుదులు, గోమార్లు ఎక్కువగా ఉండటం వలన పశువుకి రక్తహీనత వచ్చి దాని ఉత్పాదక శక్తి తగ్గిపోతుంది. ఇవి పశువులకు అసాకర్యాన్ని, దురదను కలిగిస్తాయి.
- పిడుదులు, గోమార్లు పెద్ద మొత్తంలో గుడ్లు పెట్టి జనాభాను పెంచుకుంటాయి.

వివిధ రకాల పిడుదులు

గుడ్లతో ఉన్నపిడుదులు

పిడుదు కాటు వల్ల చర్మ అలెర్జి

కీటకాల కాటు వల్ల చర్మ అలెర్జి

I. పిడుదుల నిర్మూలన

- కొత్తగా కొన్న పశువులకు బాహ్య పరాన్నజీవుల నిర్మూలన చేసిన తర్వాత మాత్రమే మందలోకి ప్రవేశ పెట్టాలి.
- పశువుకు తరచుగా పిడుదుల నివారణ మందులు ఇవ్వాలి.
- యుక్త వయస్సులో ఉన్న ఒక పేను 3000 గుడ్లు పెడుతుంది. అవి అనుకూల పరిస్థితిని బట్టి 2-7 నెలలు ఏమి తినకుండా ఉండగలవు.
- పశువుల షెడ్యూలో ఉన్న అన్ని రకాల పగుళ్ళలో ఎక్కువ గాఢత ఉన్న క్రిమి సంహారక మందులు పిచికారీ చేయాలి. దీనితో పాటు సరిపడా గాఢతలో ఉన్న క్రిమిసంహారక మందును పశువు శరీరం మీద కూడా పిచికారీ చేయాలి.
- ఫ్లీమ్ గన్ను ఉపయోగించి కూడా పిడుదులను నిర్మూలించవచ్చు.
- ఈ పిడుదులు నిరోధక శక్తిని పెంపొందించకుండా ఉండటానికి మనం పిచికారీ చేసే క్రిమి సంహారక మందును క్రమం తప్పకుండా మారుస్తూ ఉండాలి.
- ఈ క్రిమి సంహారక మందును సరైన గాఢతలో వాడాలి.
- ఈ మందులు వాడే ముందు తీసుకోవలసిన జాగ్రత్తల కొరకు పశువైద్యున్ని సంప్రదించాలి

II. కీటకాల నిర్మూలన

- సరైన పేడ, మూత్ర యజమాన్య పద్ధతులు పాటించాలి.
- క్రమం తప్పకుండా వాటిని పారబోస్తూ ఉండాలి.
- ఈ పారబోసే స్థలం ప్రధాన పశుశాలకు దూరంగా ఉండాలి.
- మురుగు కాల్వలో నీరు నిలిచి పోకుండా జాగ్రత్త తీసుకోవాలి.
- సాయంత్రం వేళల్లో వచ్చి ఆకులలో (ముఖ్యముగా వేప ఆకు) పొగ వేయడం వల్ల కీటకాలను నిర్మూలించవచ్చును.
- కీటక నిరోధకాలను సరైన గాఢతలో వాడాలి.

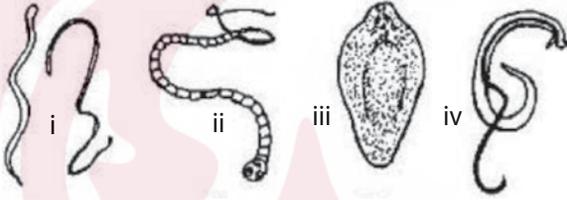
సహజంగా లభించు వేప నూనె వంటి కీటక నిరోధకాలను వాడడం వల్ల గోమార్లు, కీటకాలను నిరోధించవచ్చు. వీటివలన పశువులకు ఎటువంటి ఇబ్బంది గానీ (నిరోధక శక్తిని ఏర్పరచుకోవడం) జరుగదు. ఈ వేప నూనె ను ఎప్పుడు వెంట్రుకలు పెరిగే దిశకు వ్యతిరేక దిశలో రాయాలి. శరీరంలో ముఖ్యంగా ఉదరం క్రింది భాగంలో మరియు కాళ్ళకు బాగా రాయాలి.

అంతర పరాన్న జీవుల యాజమాన్యం మరియు నిర్మూలన

- అంతర పరాన్నజీవులు పశువు శరీరం లోపల ఉండి కణజాల రసాలను మరియు రక్తాన్ని పీలుస్తాయి. ఈ పరాన్న జీవులు ఊపిరితిత్తులు, కాలేయం, శ్వాస నాళాలు, కన్ను మొదలగు వాటిలో ఉంటాయి.
- ఈ పరాన్న జీవుల గ్రుడ్లు పశువుల పేడలో ఉండి, అవి గడ్డి , మేత మరియు నీటిని కలుషితం చేస్తాయి. ఇవి మరణాన్ని కూడా కలుగజేస్తాయి.
- ముఖ్యంగా ఈ అంతర పరాన్న జాతులు 4 రకములుగా ఉంటాయి. : 1. రౌండ్ వార్మ్ 2. బద్దె పురుగులు - ఆహారనాళంలో ఉంటాయి. 3. ప్లాకులు - పెద్ద పొట్ట, కాలేయంలో ఉంటాయి. 4. సిస్టో సోములు - రక్త నాళాలలో ఉంటాయి.
- శరీరంలో ఉన్న పురుగును బట్టి అంతపరాన్న జీవుల చికిత్స చేయాలి.

అంతర పరాన్న జీవుల వ్యాధుల వలన పశువుల్లో కనిపించే లక్షణాలు

- విరేచనాలు, ఆలస్యంగా యుక్త వయస్సుకు వచ్చుట, పెరుగుదల రేటు తగ్గిపోవుట, పాల దిగుబడి తగ్గిపోవుట, పని చేసే పశువులలో పని సామర్థ్యం తగ్గిపోవుట, వ్యాధి నిరోధక శక్తి తగ్గిపోవుట, క్రింది దవడ క్రింద వాపు వచ్చుట మొదలైనవి అంతర పరాన్న జీవుల వలన పశువులలో కలిగే లక్షణాలు.
- లివర్ ప్లాకుల వలన కామెర్లు వచ్చే అవకాశం ఉన్నది.
- బద్దెపురుగులు శరీరంలో ఉండటం వలన పొట్ట కొంచెం ఉబ్బి వుండును, బద్దెపురుగు సెగ్మెంట్లు పేడలో బయటకు వస్తాయి.
- ఇవి ఒక్కొక్కసారి ఆహారంలో అడ్డుపడి, పేడ సరిగా కదలదు.
- హుక్ వారమ్స్ సిస్టోసోముల వలన రక్తహీనత వస్తుంది.
- సిస్టోసోముల వలన పశువు ముక్కు నుండి చిక్కటి ద్రవాలు, గురకలు ఏర్పడి శ్వాస సరిగా తీసుకోలేకపోతుంది.
- ఊపిరితిత్తులలో కూడా పరాన్న జీవుల వలన దగ్గు వస్తుంది.

వివిధ రకాల అంతర పరాన్నజీవులు

బలహీనమైన పశువు

క్రింది దవడ క్రింద వాపు

నిర్మూలన మరియు చికిత్స

- దూడలకు మొదటి సారిగా డివార్మింగ్ మందును 10-14 రోజుల వయస్సులో ఇవ్వాలి. ఇట్లు ఆరు నెలల పాటు నెలకొకసారి ఇవ్వాలి.
- 6 నెలల వయసున్న పశువులకు సంవత్సరంలో రెండు సార్లు ఈ నట్టల మందును వేయాలి. (మొదటి డోసు వర్షాకాలం ప్రారంభమవటానికి ముందు మరియు రెండవది వర్షకాలం తరువాత)
- ఈ మందును నోటిలోపల నాలుక వెనుక భాగంలో వేయాలి. దీని వలన మందు నేరుగా పెద్ద పొట్టలోకి వెళుతుంది. అన్ని పశువులకు ఒరేసారి నట్టల నివారణ మందులు వేయడం వలన ఫారంలో అంతర పరాన్న జీవుల తెగులును తగ్గించవచ్చు.
- చూడిలో ఉన్న పశువులకు రెండు సార్లు నట్టల నివారణ మందు వేయాలి. మొదటిది ఈనడానికి కొన్ని రోజుల ముందు, రెండవది ఈనెల 6-7 వారాల తరువాత ఇవ్వాలి.
- ఒకవేళ పశువులు చికిత్సకు స్పందించకపోతే, పశువు పేడను పశువైద్యునితో పరీక్ష చేయించి, అందులో వున్న పరాన్న జీవులు తగ్గే మందులు వేయించాలి.
- నత్తలు ఎక్కువగా ఉన్న ప్రదేశాలలో ప్లాకులు, సిస్టోసోములు ఉంటాయని సందేహించవచ్చు. ఎందుకంటే ఈ పరాన్న జాతుల జీవిత చక్రంలో అవి ప్రముఖ పాత్ర పోషిస్తాయి.
- నట్టల నివారణ మందును క్రమం తప్పకుండా మార్పుతూ ఉండాలి. దీని వలన పరాన్న జీవుల మందును నిర్దిష్టమైన పరిమాణంలో ఇవ్వాలి. నిర్దిష్టమైన పరిమాణాన్ని తెలుసుకోవాలంటే పశువైద్యుని సంప్రదించాలి.

మీ పశువులకు క్రమం తప్పకుండా డివార్మింగ్ చేయండి - ఉత్పాదకతను పెంచండి

విభాగము - 8

పశువులు ఈనిన తరువాత వచ్చు వ్యాధులు

పశువులు ఈనిన వెంటనే అధిక మొత్తంలో పోషకాలు, ఖనిజాలు కావాలి. పశువులు చూడిగా ఉన్నప్పుడు సరైన యాజమాన్య పద్ధతులు పాటించి, వాటికి సరైన పోషణ అందించకుండా ఉన్నట్లయితే వాటికి జీవక్రియ సంబంధమైన వ్యాధులు రావటానికి అవకాశం ఎక్కువగా ఉంటుంది. వాటివలన పాల ఉత్పత్తి గణనీయంగా తగ్గి సరైన సమయంలో చికిత్స అందించలేకపోతే చివరకు పశువులు చనిపోవచ్చు. అదువలన అటువంటి వ్యాధులకు సంబంధించిన లక్షణాలు తెలుసుకొని అవి పశువులలో కనిపించినట్లయితే వెంటనే పశు వైద్యుని దగ్గరకు తీసుకెళ్ళాలి.

ఈ విభాగంలో ఈ క్రింది వ్యాధుల గురించి చెప్పబడింది.

- A పాల జ్వరం(హైపోకాల్సిమియా)
- B హైపో మెగ్నీషిమియా
- C కీటోసిస్
- D పోస్ట్ పార్టమ్ హీమోగ్లోబిన్యూరియా
- E గర్భాశయం బయటకు రావడం (ప్రోలాప్సె)
- F మూయ వేయక పోవుట
- G పొదుగు వాచి నీరు పట్టుట

A. పాల జ్వరం

- పాల జ్వరం అంటే రక్తంలో కాల్షియం స్థాయి తగ్గడం వల్ల వచ్చే వ్యాధి. దీని వలన పశువు ఈనడంలో ఇబ్బంది పడుతుంది. దీనితో పాటు మాయపడకపోవటం, గర్భాశయం బయటకు రావడం జరుగుతుంది.
- ఇది ఈనిన 12 గంటలలో వస్తుంది. ఈ వ్యాధి మొదటి దశలో పశువు కడుపు దగ్గర మరియు వెనుక భాగంలో కండరాల కదలికలు (Tremors) మనం గమనించవచ్చును. (చెవులు చాలా తరుచుగా ఊగుట) జరుగుతుంది.
- ఈ దశ ఈనిన మొదటి 45 గంటలలో పాలను పూర్తిగా తీసివేయడం వలన కూడా రావచ్చు.
- తరువాత దశలలో పశువు పైకి లేవలేక నేల మీదనే ఉండిపోతుంది.
- పశువు దాని తలను ఉదరం వైపు తెచ్చి పెడుతుంది.
- చివరి దశల్లో పశువుకు పాదారణ ఉష్ణోగ్రత కంటే తక్కువ ఉష్ణోగ్రత ఉండి అపస్మారక దశలోకి వెళుతుంది.
- ఒక్కోసారి ఈ హైపోకాల్షిమియా ఉన్న పశువులలో ఎటువంటి లక్షణాలు కనపడకుండా గర్భాశయం వాయడం మరియు కీటోసిస్ వంటి వ్యాధులు రావచ్చు. ఈ వ్యాధి వలన రైతుకు అధిక నష్టం జరుగుతుంది.

పాల జ్వరం లో వివిధ దశలు

పశువు పైకి లేవలేక పోవుట

తల ఒక వైపుకు తిరిగి వుండుట

ఒక ప్రక్క తిరిగి పడుకోవడం

వ్యాధి నివారణ, చికిత్సలు

- అన్నింటికన్నా ముఖ్యమైనది, పశువులకు దాని చూడి చివర దశల్లో అధికంగా కాల్షియం ఇవ్వకూడదు.
- 3-4 డోసుల కాల్షియంను ఈనడానికి 12-24 గంటల ముందు, ఈనిన తరువాత 45 గంటల వరకు నోటి ద్వారా ఇవ్వాలి. (ఒక్క డోసు (40-50 గ్రా కాల్షియం) ఈనడానికి మూడు వారాల ముందు నుంచి, అమ్మోనియం క్లోరైడ్, మెగ్నీషియం సల్ఫేట్ లేదా అమ్మోనియం సల్ఫేట్ (50-100 గ్రాములు) ఒక రోజుకు ఇవ్వాలి.
- ఈ వ్యాధికి సంబంధించిన లక్షణాలు ఏమైనా కనబడితే వెంటనే పశువైద్యుని సంప్రదించాలి. తరువాత దశలో నయమవడం కష్టం.
- కొన్ని పశువులు కోలుకున్న 24-40 గంటలలో మరల వ్యాధి వృద్ధి చెందుతుంది. అటువంటి వాటికి చికిత్సను కొనసాగించాలి.
- ముఖ్యంగా పశువులు ఈనే సమయంలో మూత్రం యొక్క pH 6.5 - 7 మధ్య ఉంచాలి. pH ఎక్కువగా ఉంటే పాల జ్వరం వచ్చు అవకాశాలు ఎక్కువగా ఉంటాయి.

B. హైపో మెగ్నీషిమియా

- రక్తంలో మెగ్నీషియం స్థాయి తగ్గడం వలన ఈ వ్యాధి వస్తుంది. పాలిచ్చు పశువులు ఈ వ్యాధి బారిన పడతాయి. దూడలలో కూడా ఈ వ్యాధి రావచ్చు.
- ఈ వ్యాధిబారిన పడిన పశువు తలను క్రిందకు తోసినట్లు వుంటుంది. విచిత్రమైన శబ్దాలు చేస్తూ గెంతడం ద్వారా మూర్ఛపోతుంది.
- వ్యాధి స్థాయి తక్కువగా ఉన్నప్పుడు పశువు కాళ్ల కండరాలు గట్టిపడి పశువు మెల్లగా నడుస్తుంది. తరుచుగా మూత్రం పోస్తుంది.
- ఇది ఒక్కోసారి పాల జ్వరంతో పాటే వస్తుంది.
- పశువుకు సకాలంలో చికిత్స అందించకపోతే అది చనిపోతుంది.
- నేలకు ఎక్కువగా పొటాష్, నత్రజని ఎరువులు అందించే ప్రదేశాలలో మేసేపశువులకు ఈ వ్యాధి వస్తుంది.

వ్యాధి నివారణ, చికిత్స

- వ్యాధి తీవ్రత ఎక్కువగా ఉండి ప్రదేశాలలో ఉన్నపశువులకు మెగ్నీషియం ఆక్సైడ్ ప్రతి రోజూ - ఒక రోజుకు 50 గ్రాములు అందించాలి.
- వ్యాధి లక్షణాలు గమనించిన వెంటనే దగ్గరలోని పశువైద్యుని సంప్రదించాలి.
- వ్యాధి చికిత్స అందించిన 1-2 రోజుల తర్వాత తిరిగి రావచ్చు. అందువలన చికిత్స కొనసాగించాలి.

సకాలంలో చికిత్స చేయడం వల్ల మీ పశువును కాపాడవచ్చు.

C. క్రిటోసిస్

- ఈ వ్యాధి పాలిచ్చు పశువులలో ఈనిన తర్వాత మొదటి 2 నెలల్లో వస్తుంది.
- మొదట పశువు ఆకలి మందగించి పాల దిగుబడి తగ్గిపోతుంది. పేడలో జిగురు పడుతుంది.
- పశువు వ్యాధి ముదిరే కొద్ది బరువు తగ్గిపోవడం, ఏదివడితే అది తినడం మరియు క్రింద కూర్చుని ఉండటం లాంటివి చేస్తాయి. ఆందోళన మరియు క్రోధం కనబరుస్తాయి.
- ఇతర పశువుల శరీర భాగాలు నాకడం, తలను గోడకేసి కొట్టుకోవడం, పెద్దగా అరవడం వంటివి ఈ వ్యాధి లక్షణాలు.
- పశువు సరిగా నడవలేక క్రింద పడిపోతుంది.
- త్వరగా చికిత్సను అందించకపోతే పాల ఉత్పత్తి గణనీయంగా తగ్గిపోతుంది.
- పశువులకు ఈ వ్యాధి ఒక్కసారి వస్తే భవిష్యత్తులో కూడా ఈ వ్యాధి రావడానికి అవకాశం ఉన్నది.

వ్యాధి నివారణ, చికిత్స

- పాలిచ్చు సమయంలో మరియు డ్రైపీరియడ్లో సరిగా మేపాలి.
- పశువు ఈనేటప్పుడు దాని బాడీస్కోర్ 3.5 ఉండాలి.
- పశువుమేత అకస్మాత్తుగా తగ్గించడం, ఎక్కువగా మేతను పెట్టడం వంటివి చేయకూడదు.
- పై చెప్పిన లక్షణాలు కనిపించిన వెంటనే దగ్గరలోని పశువైద్యున్ని సంప్రదించాలి.

క్రిటోసిస్లో బరువు తగ్గడం

D. ఫోస్ఫో పార్చురియంట్ హీమోగ్లోబిన్యూరియా

- అప్పుడే ఈనిన పశువులు, ఎక్కువగా పాలు ఇచ్చు పశువులు, ఫాస్ఫరస్, కాల్షియం లోపాలు ఉన్న పశువులు, ఎర్ర ముల్లంగి దుంప, రేగు పళ్ళు, చక్కెర దుంగ అధికంగా తినే పశువులు ఈ వ్యాధి బారిన పడతాయి.
- మూత్రం ఎరువు రంగులో ఉండడం, పాల ఉత్పత్తి గణనీయంగా తగ్గిపోవడం, జ్వరం, విరేచనాలు, రక్తహీనత, నీరసం, చర్మం పాలిపోయి రాలిపోవడం మొదలైనవి ఈ వ్యాధి లక్షణాలు.
- పై చెప్పిన లక్షణాలు కనిపిస్తే పశువైద్యున్ని వెంటనే సంప్రదించాలి.

హీమోగ్లోబిన్యూరియా

సకాలంలో చికిత్స చేయడం మీ పశువును కాపాడుతుంది

E. గర్భాశయం బయటకు రావడం(ప్రోలాప్స్)

- ఎక్కువగా గేడెలలో వస్తుంది.
- ఇది ఎక్కువగా ఈతకు ముందు లేదా తరువాత రావచ్చు.
- బయటకు వచ్చిన భాగాన్ని ఎటువంటి మట్టి, ఈగలు పట్టకుండా శుభ్రంగా కడిగి లోపలికి నెట్టాలి. గర్భాశయం నుంచి ఎటువంటి కణజాలాన్ని వేరు చేసినా రక్త స్రావం అధికంగా వుంటుంది. అందువలన జాగ్రత్త వహించాలి.
- ఒకవేళ గర్భాశయంలో ఎక్కువగా మట్టి అంటుకుంటే దానిని సరైన ఉప్పు నీటితో కడగాలి.
- వీలయినంత త్వరగా పశువైద్యున్ని సంప్రదించాలి.
- పశువు వెనుక భాగాన్ని ఎత్తుగా ఉంచి , ముందు భాగాన్ని పల్లంలోకి ఉంచాలి.
- పశువును కొనే ముందు మానం మీద ఏదైనా కుట్ల గుర్తులు ఉన్నాయేమో చూడాలి.

ఈనిన తర్వాత గర్భాశయం బయటకు రావడం

F. మాయ పడకుండా ఉండిపోవడం (ROP)

- మామూలుగా పశువు ఈనిన 5-8 గంటలలో మాయ వెయ్యాలి.
- ROP అంటే ఈనిన 12 గంటల తరువాత కూడా మాయ వేయకపోవడం.
- పశువు ఈనడానికి ఇబ్బంది పడినప్పుడు, పాలజ్వరం వచ్చినప్పుడు, కవలలు పుట్టినప్పుడు, ఇన్ఫెక్షన్ మరియు పోషకాహార లోపాల కారణంగా మాయ సకాలంగా వేయలేకపోవచ్చు.
- మాయను మనం బయటకు లాగకూడదు. దాని వలన గర్భాశయం పాడైపోయే అవకాశం ఎక్కువ.
- పశువైద్యున్ని సంప్రదించడం వలన సెప్టిసీమియా, మియాసిస్ వంటి సమస్యలు రావు.
- తీసిన మాయను లోతుగా వూడ్చిపెట్టాలి.
- వట్టి చేతులతో మాయను పట్టుకోరాదు.

మాయ పడకుండా ఉండిపోవడం

G. పొదుగు వాచి నీరు పట్టుట

- ఈనే సమయంలో పొదుగులో నీరుచేరుకుపోయే వ్యాధి వస్తుంది.
- పొదుగుకు ఎక్కువగా రక్తప్రసరణ జరగడం వల్ల, రక్త నాళాల గోడలు బలహీన పడటంవలన ఈ వాపు వస్తుంది.
- ఎక్కువగా పాలిచ్చు పశువులలో ఈ వ్యాధి వస్తుంది.
- పొదుగు నొప్పి లేకుండా ఉంటుంది కాబట్టి దీనిని పొదుగు వాపు వ్యాధి అనుకోకూడదు.
- ఈ వ్యాధి వస్తే పశువు యొక్క పాలిచ్చేకాలం మొత్తం ఉండవచ్చు.
- మెరుగైన చికిత్స కోసం పశువైద్యుని సంప్రదించాలి.

పశువులో పొదుగు వాచి నీరు పట్టుట

సరైన వ్యాధి నిర్వహణ దాని పరిష్కారానికి దారి తీస్తుంది

H. ఫ్యాటీ లివర్ సిండ్రోమ్

- ఈ ఫ్యాటీ లివర్ వ్యాధి పశువులు మేత తినడం ఆపేసిన 24 గంటల లోపు వస్తుంది.
- ఇది పశువు ఈనే సమయంలో రావచ్చు.
- పశువు మేత తీసుకొనేటప్పుడు శక్తి అందక, క్రొవ్వు కరగడం వలన ఈవ్యాధి వస్తుంది.
- 3.5 కన్నా ఎక్కువ బాడీ కండీషన్ స్కోర్ ఉన్న పశువులలో ఈ వ్యాధి ఎక్కువగా వస్తుంది.
- ఈ వ్యాధి ఎక్కువగా పాలిచ్చే పశువులలో వస్తుంది.

లక్షణాలు

- తక్కువ పాలను ఇచ్చుట.
- ఆకలి మందగించుట
- పాల జ్వరం, కీటోసిస్, పొదుగువాపు వ్యాధి, మాయ పడకుండా ఉండిపోవడం వంటి వ్యాధులు.
- ఈ వ్యాధిని రక్త పరీక్షల ద్వారా గుర్తించవచ్చు.
- ఈ రోగం వచ్చిన పశువులలో మరణాలు పెద్ద సంఖ్యలో ఉంటాయి.

వ్యాధి నివారణ

- ఈ వ్యాధికి ఎటువంటి చికిత్స లేదు.
- పశువులు ఈనే సమయంలో మేతను హఠాత్తుగా మార్చకూడదు.
- పైన చెప్పిన లక్షణాలు గమనించిన వెంటనే పశువైద్యున్ని సంప్రదించాలి.
- ఈ వ్యాధి రాకుండా గ్లూకోజ్ కి సంబంధించిన పదార్థాలు పశువుకు ఇవ్వవచ్చును.
- పశువుకు ఒత్తిడిని తగ్గించడం వలన ఈ వ్యాధి రాకుండా చేయవచ్చును.
- వాతావరణ పరిస్థితులు హఠాత్తుగా మార్చకూడదు.

లావుగావున్న ఆవులు లిపిడోసిస్ బారిన పడే అవకాశం ఉంది

విభాగము - 9

ఆహార లోపాల వలన పశువులలో వచ్చు వ్యాధులు

పశువులలో జీర్ణవ్యవస్థ చాలా సంక్లిష్టమైనది. జీర్ణాశయములో నాలుగు అరలుండును. జీర్ణక్రియలో భాగంగా సూక్ష్మజీవులు ఆహారపదార్థాలపై చర్య జరిపి పోషక పదార్థాలను విడుదల చేసి పశువుకు సమకూరుస్తాయి. మేతలో హఠాత్తుగా ఏదైనా మార్పు జరిగినట్లైతే వివిధ రకాల సూక్ష్మజీవుల జనాభాలో మార్పు వచ్చి సమతా స్థితి దెబ్బతిని హానిచేయు బాక్టీరియా పెరిగి జీర్ణ వ్యవస్థ లోపలి పొర పాడవడం నుంచి మరణానికి సైతం దారితీయవచ్చును.

ఉదా : తీవ్ర ఆమ్ల అజీర్తి ఉన్నప్పుడు జీర్ణక్రియలో సహజంగా ఉత్పన్నమైన వాయువులు బయటకు పోయే ప్రక్రియకు విఘాతం కలుగవచ్చు. అందువలన సాధారణ జీర్ణప్రక్రియను అర్థం చేసుకొన్నట్లయితే సకాలంలో పశువైద్యున్ని సంప్రదించవచ్చు. ఈ అధ్యాయంలో ఈ క్రింది వ్యాధులు వివరించబడినవి.

- A. కడుపు ఉబ్బరం
- B. ఆమ్ల అజీర్తి
- C. జీర్ణాశయం లోపల పొర దెబ్బతినుట (SARA)
- D. లామినైటిస్

A. కడుపు ఉబ్బరం

- ఇది ఒక రకమైన అజీర్తి. జీర్ణ వ్యవస్థలో గాలి ఉండి పోవుటవలన ఇది వస్తుంది.
- లేతగాను, గుబురుగాను పెరిగిన గడ్డిని ముఖ్యంగా వానకు తడిసిన గడ్డిని మేసినప్పుడు ఇది వస్తుంది. త్వరిత గతిన పెరిగే ఏ మొక్కలైనా కడుపు ఉబ్బరం కలుగచేయవచ్చు. క్లోవర్ ,ల్యూసెర్న్ ,అల్పాల్పా వంటి పశుగ్రాసాలు ఎక్కువగా ఇటువంటి పరిస్థితిని కలుగచేయును.
- గొంతుకలో ఏమైనా అడ్డుపడినపుడు కడుపులో గాలి బయటకు వచ్చే మార్గం మూసుకొని కడుపు ఉబ్బరం వస్తుంది.
- నిలువ వుంచిన పదార్థాలు ముఖ్యముగా నిలువ వుంచిన రొట్టెలు వేసినపుడు ఈ సమస్య వస్తుంది.

కడుపు ఉబ్బరం లక్షణాలు

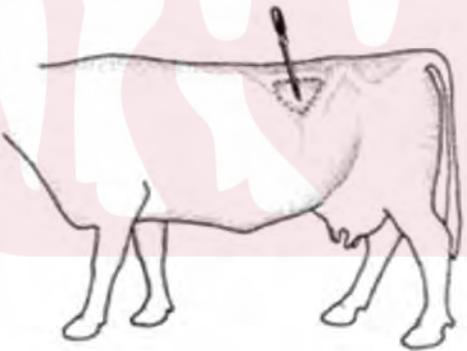
- ఎడమ డొక్క బుడగ వలే ఉబ్బి ఉంటుంది.
- పశువు తన ఉదర భాగంపై తన్నుకుంటూ ఉంటుంది లేదా వెనక కాళ్ళు ఎడం చేసి నిలుచుంటుంది.
- శ్వాస తీసుకోవటంలో ఆయాసపడుతుంది.
- తీవ్రమైన సందర్భాలలో శ్వాస ఆడక మరణిస్తుంది.

కడుపు ఉబ్బరం తీలికపాటి ఉబ్బరం నుండి ప్రాణాంతకంగా మారవచ్చు.

నివారణ - చికిత్స

- మంచుకు తడిసిన పచ్చిక బయలుపై పశువును మేపరారు.
- బాగా ఆకలి మీద ఉన్న పశువులను పచ్చిక బయలుపై వదలవద్దు. ముందుగా కోసిన గడ్డిని గాని, ఎండు గడ్డిని గాని మేపాక, పచ్చిక బయళ్ళలో మేపవచ్చు.
- తీవ్రత తక్కువ ఉన్నప్పుడు గృహవైద్య చిట్కాలు వాడవచ్చు.
- తీవ్రమైన సందర్భాలలో ఎడమ డొక్క భాగాన్ని సూది మొన కలిగిన చాకుతో పాడవాలి. తీవ్రమైన కేసులలో ఆలస్యం చేస్తే పశువు మరణిస్తుంది.

ఎడమ డొక్క భాగాన్ని సూది మొన కలిగిన చాకుతో పాడవాలి ప్రదేశం

పశువులకు గృహవైద్య చిట్కాలు

- కొబ్బరి లేదా ఇతర స్థావర నూనెలను రోజుకి 300 - 500 మి.లీ. పట్టాలి. ఇది 2-3 రోజుల పాటు లేదా తగ్గే వరకూ చేయాలి.
- దీనికి అదనంగా 30-40 మి.లీ. నూనె పట్ట వలెను.
- ఒక చెంచాడు డిటర్జెంట్లు పాడరు అరలీటరు నీటిలో కలిపి ఒకేసారి త్రాగించాలి.
- తీవ్రత బాగా తక్కువగా ఉంటే 4-6 అరటి ఆకులను ఇవ్వాలి.

సకాలంలో ఉబ్బరం యొక్క చికిత్స మీ పశువును కాపాడుతుంది

B. ఆమ్ల అజీర్తి

- ఆమ్ల అజీర్తి లక్షణాలు బయట పడే స్థాయిలో గానీ, లక్షణాలు బయటపడని స్థాయిలో కూడా ఉండవచ్చును.
- దానికి ముఖ్యకారణం తేలికగా జీర్ణమయ్యే పిండి పదార్థాలు అధిక మొత్తంలో తక్కువ వ్యవధిలో ఇవ్వడం.
- ఆమ్ల అజీర్తి తీవ్రంగా ఉన్నప్పుడు పశువు 24-48 గంటల లోపల క్రిందపడి లేవలేని స్థితిలోకి చేరుకుంటుంది. ఈ లక్షణాలు పాల జ్వరం లక్షణాలను పోలి ఉండును. మూత్రవిసర్జన మరియు పేడ వేయడం ఆగిపోతుంది.
- గడ్డి కన్నా దాణా పెరిగినపుడు ఆమ్ల అజీర్తి లక్షణాలు బయటపడని స్థాయిలో ఉంటుంది.
- లక్షణాలు బయట పడని స్థాయిలో ఉన్నప్పుడు మేత తినుట తగ్గును. బరువు తగ్గును, కారణం అర్థంకాని అలసట గమనించవచ్చు. దీని వలన జీర్ణవ్యవస్థ లోపలిపొర దెబ్బతినుట, అవిటితనం కూడా రావచ్చు.
- తీవ్రమైన ఆమ్ల అజీర్తి చేసినపుడు కోలుకొనుట సాధ్యం కాకపోవచ్చు. కొన్ని పశువులు కోలుకున్నట్లు కనిపించినా 3-4 రోజులలో తీవ్ర అస్వస్థతకు గురి అవుతాయి.

ఆమ్ల అజీర్తిలో పారుడు

ఆమ్ల అజీర్తికి చికిత్స మరియు నివారణ

- పశువైద్యుని సలహా మేరకు పోషణ యాజమాన్యం చేపట్టాలి.
- ఉదయం పూట దాణా వేయడానికి ముందు సరైన మోతాదులో గడ్డి మేసినట్లయితే తగినంత లాలజలం స్రవించబడి ఈ సమస్య నివారించబడును.
- తేలికగా జీర్ణమయ్యే పిండి పదార్థాలు అధిక మొత్తంలో ఇవ్వరాదు.
- ఆమ్ల అజీర్తి లక్షణాలు బయట పడిన వెంటనే పశువైద్యుని సంప్రదించాలి.

C. లక్షణాలు బయట పడని ఆమ్ల అజీర్తి

- పశువు దాణాని గడ్డి నుండి హఠాత్తుగా పిండి పదార్థాలుగా మార్చినప్పుడు, కడుపులో అధికంగా ఆమ్లం ఉత్పత్తి చేయబడి ఈ ఆమ్ల అజీర్తికి దారితీస్తుంది.
- ఉత్పత్తి సామర్థ్యం తగ్గడానికి ప్రధాన కారణం.
- సమతుల్యత లేని తిండి, మిశ్రమ రేషన్లు, తక్కువ పీచు కల పదార్థాలను అధికంగా తీసుకోవడం వల్ల ఈ అజీర్తి సంభవిస్తుంది.

లక్షణాలు

- తిండి తగ్గించుట, నెమరు వేయడం తగ్గిపోవుట, తేలికపాటి పారుడు, నురుగు మలం, మలంలో జీర్ణంకాని పదార్థాలు (6 మి.మీ కంటే ఎక్కువైన), పాలలో క్రొవ్వు తగ్గడం
- ద్వితీయ ప్రభావాలు: (i) లామినైటిస్ (ii) బరువు తగ్గడం (iii) తిండి తగినంతగా ఉన్నప్పటికీ శరీర స్థితి సరిగా వుండదు
- నివారణ: దాణా ఇచ్చే పద్ధతులను సరిదిద్దడం

D. లామినైటిస్

- ఇది పశువులలో పాల దిగుబడి గరిష్ట స్థాయిలో ఉన్నప్పుడు వస్తుంది. ఇది మంద మొత్తానికి వచ్చే సమస్య.
- అధికంగా ప్రాటీను, తక్కువ గడ్డి ఇవ్వడం, పొదుగువాపు వ్యాధి, గర్భవాతం, ఆమ్ల అజీర్తి వంటి కారణాలు ఈ సమస్యను తీవ్రతరం చేస్తాయి.
- ఇది లక్షణాలు బయటపడని విధంగానూ, అకస్మాత్తుగా బయటపడే విధంగానూ, దీర్ఘకాలికంగానూ ఉంటుంది. మరీ గరుకునేలలు, గతుకుల నేలలు, పశువు విశ్రమించటానికి సరిపడా స్థలం లేకపోవడం ఈ సమస్యని తీవ్రతరం చేస్తాయి.

లక్షణాలు బయటపడని లామినైటిస్ కాలి పుండు

అకస్మాత్తుగా బయటపడే లామినైటిస్ అడ్డంగా దాటిన కాళ్ళు

దీర్ఘకాలిక లామినైటిస్ గిట్ట సరిగా లేకపోవుట

దీర్ఘకాలిక లామినైటిస్ గిట్ట తోలు జారిపోవుట

నివారణ

- పశువు ఉండే ప్రదేశం చదునుగానూ, మెత్తగానూ ఉండాలి.
- తగినంత గడ్డి ఉన్న సమతుల ఆహారం ఇవ్వాలి.
- లక్షణాలు కనిపించిన 2-4 రోజుల పాటు 5% కాపర్ సల్ఫేట్ ద్రావణంలో గిట్టలు మునిగే ఏర్పాటు చేయాలి.
- అవసరాన్ని బట్టి ప్రతి 15 రోజులకు ఒకసారి నట్టల నివారణ చేయాలి.
- ప్రతి ఆరునెలలకు ఒకసారి గిట్టలను కత్తిరించుకోవాలి.
- పశువు విశ్రమించుటకు తగినంత స్థలం ఉండాలి.
- గిట్టలను ఎప్పటికప్పుడు తనిఖీ చేయటం ద్వారా గాయాలు, లామినైటిస్ లను త్వరగా గుర్తించవచ్చు.
- అధిక దిగుబడినిచ్చు పాడి పశువులలో గిట్టల సంరక్షణ కీలకం

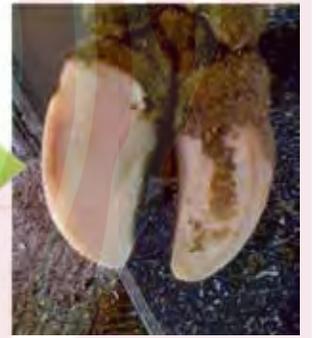
తీవ్రమైన లామినైటిస్ వీపు వంగి ఉండటం

కత్తిరించబడని గిట్ట

కత్తిరించబడని మరియు కత్తిరించిన గిట్ట

కత్తిరించబడిన గిట్ట

అధిక దిగుబడినిచ్చే పశువులలో గిట్టల సంరక్షణ అవసరం

విభాగం -10

పాదుగు వాపు మరియు రొమ్ము వ్యాధులు

పాదుగు వాపు వ్యాధి వలన ఉత్పత్తి తగ్గుట లేదా ఆగిపోవుట, పాదుగుకు శాశ్వత నష్టం వాటిల్లుట ద్వారా పాడి రైతుకి అత్యధిక ఆర్థిక నష్టం కలుగును. కొన్ని పరిస్థితులలో పశువు మరణించును.

పూర్తిస్థాయి విదేశీజాతులైన జెర్సీ, హెచ్ ఎఫ్ లు ఈవ్యాధికి అత్యధికంగా లోనవుతాయి. సంకరజాతి ఆవులు కూడా ఈ వ్యాధి బారిన పడవచ్చు. దేశవాళీ జాతులకు మాత్రము కొద్దిగా ఈ వ్యాధికి సంబంధించిన రోగనిరోధక శక్తి ఉంటుంది. అధిక పాల దిగుబడి కల పశువులు అధికంగా ఈ వ్యాధి బారిన పడతాయి. గేదెలు ఈ వ్యాధికి తక్కువగా లోనవుతాయి. అధిక పాల దిగుబడి కొరకు పాడిరైతులు సంకరజాతి ప్రజననము చేపట్టిన తరువాత పాదుగు వాపు వ్యాధి పెరిగినది. అందువలన పాదుగు వ్యాధిని నివారించడం పాల పరిశ్రమ లాభం పై ఆధారపడి ఉన్నది. ఈ వాపుని అరికట్టాలంటే దానిని సరిగా అర్థంచేసుకొనుట అవసరం.

రొమ్ము వ్యాధులలో ప్రత్యక్షంగా పాల దిగుబడి తగ్గదు కాని రొమ్ములలో నొప్పి వలన పాలు తీయడం కష్టమై దిగుబడి తగ్గును. రొమ్ము వ్యాధులు పాదుగు వాపు వ్యాధికి కారణం కావచ్చు.

ఈ అధ్యాయంలో ఈ క్రింది అంశాలు వివరించబడినవి

- ఎ) లక్షణాలతో కూడిన పాదుగువాపు
- బి) దీర్ఘకాలిక పాదుగు వాపు
- సి) లక్షణాలు బయటపడని పాదుగు వాపు
- డి) పడలలో పాదుగు వాపు
- ఇ) రొమ్ము పులిపిర్లు
- ఎఫ్) రొమ్ములపై కురుపులు
- జి) సూడో కౌపాక్స్ వ్యాధి

A. లక్షణాలతో కూడిన పొదుగు వాపు

ఇది పొదుగులో స్పష్టంగా మార్పులు కనబరిచే అంటువ్యాధి. అధిక పాల దిగుబడినిచ్చే పశువులలో ఎక్కువగా కనబడుతుంది. దాదాపు 1000 రకాల బాక్టీరియా ఫంగస్, వైరస్ అరుదుగా ఆల్గే వలన కూడా ఈ వ్యాధి కలుగును.

పొదుగు వాపు - ప్రధాన కారణాలు

అపరిశుభ్రమైన పశువుల పాక

పాలు తీయడంలో తప్పుడు పద్ధతులు

రోమ్ములకు గాయాలు

పొదుగు వాపు ప్రధాన లక్షణాలు

నివారణ

- పొదుగువాపుకు కారణమయ్యే అంశాలను యాజమాన్య పద్ధతుల ద్వారా నిరోధించాలి.
- పాలు పితికే ముందు పొదుగును పరిశుభ్రమయిన నీటిలో కడిగి, పాడి బట్టతో తుడవాలి. ఒకపశువుకు వాడిన గుడ్డను ఇంకొక పశువుకు వాడరాదు. పేపరు నాప్కిన్ కూడా వాడవచ్చును. పశువుకు వాడి గుడ్డ శుభ్రము లేనిచో పొదుగు వాపు రావచ్చును.

పొదుగువాపు వ్యాధిలో ఎర్రబడిన పొదుగు

పొదుగువాపు వ్యాధిలో పాల రంగులో మార్పులు

- పరిశుభ్రముగానూ, త్వరగానూ, పూర్తిగానూ పాలను తీయాలి.
- పొదుగువాపు గల రొమ్ము నుండి పాలను చివర్లో తీయాలి.
- పాలు తీసిన వెంటనే రొమ్ములను ద్రావణంలో ముంచవలెను.
- పొదుగువాపు బారిన పడిన పశువులలో దీర్ఘకాలిక పొదుగువాపు లక్షణాలు కనపరిచే పశువుల పాలని చివర్లో తీయాలి.
- పాలు తీసిన తరువాత కనీసం 30-45 నిమిషాల వరకు పశువు క్రింద కూర్చోకుండా చూడాలి.
- సమయానుగుణంగా పశువులను లక్షణాలు బయట పడని పొదుగువాపు వ్యాధికి పరీక్ష చేయాలి.
- వీలైనంత వరకూ పశువులపాకలో నేల పాడిగానూ, రంధ్రాలు లేకుండా వుండాలి.
- పాలు వట్టి పోయిన తరువాత రెండు వారాల వరకూ అలాగే, ఈనటానికి రెండు వారాల ముందు నుంచి రొమ్ములను ద్రావణం లో ముంచుట చేయవలెను.
- పశువుల పాకలో ఈగలు, దోమలు లేకుండా చూడాలి.

చికిత్స

- వెంటనే పశువైద్యుడిని సంప్రదించాలి (2-3 గంటలలో). దాని వలన వ్యాధి త్వరగా తగ్గును, ఆలస్యం అయితే పొదుగు నష్టం లేదా పశువు నష్టం కూడా జరగవచ్చు.
- చికిత్స పూర్తయిన 4 రోజుల వరకూ వ్యాధి గ్రస్త పశువుల పాలను పారవేయాలి.

తొలిదశలోనే గుర్తించి చికిత్స చేయించండి. పొదుగుకు- పశువుకు నష్టాన్ని నివారించండి

B. దీర్ఘకాలిక పాదుగువాపు వ్యాధి

- పాదుగులో ఉండిపోయిన ఇన్సెక్షన్ వలన దీర్ఘకాలిక పాదుగువాపు వ్యాధి వస్తుంది.
- సాధారణంగా లక్షణాలు బయట పడని దశలోనే ఉంటుంది.
- అప్పుడప్పుడు కనపడినా మరలా లక్షణాలు బయటపడని దశలోనే ఉంటుంది.
- పాదుగు లోపల గడ్డలవలె ఏర్పడుతాయి.

ప్రధాన కారణాలు

- లక్షణాలు బయటపడని పాదుగువాపు వ్యాధిని నిర్లక్ష్యం చేయుట
- వ్యాధి తీవ్రంగా ఉన్నప్పుడు సరియైన చికిత్స అందకపోవుట
- అపరిశుభ్రంగా ఉన్న పశువుల పాక

అపరిశుభ్రంగా ఉన్న పశువుల పాక

పాదుగువాపు వ్యాధికి సరియైన చికిత్స అందకపోవుట

ప్రధాన కారణాలు

వ్యాధి గ్రస్తమైన పాదుగు గట్టిపడుట, కుంచించుకు పోవుట పాల దిగుబడి పాక్షికంగా కాని, పూర్తిగా కాని తగ్గును. ఈ దశనుంచి పశువు కోలుకొనే అవకాశం తక్కువ.

దీర్ఘకాలిక పాదుగువాపు వ్యాధి వలన పాదుగు కుంచించుకుపోవడం

దీర్ఘకాలిక పాదుగువాపు వ్యాధి వలన పాదుగు గట్టిపడుటం

నివారణ

- వ్యాధి గ్రస్త పశువులను మంద నుంచి వేరు చేయాలి. వాటి పాలను ఆఖరుగా తీయాలి.
- లక్షణాలు బయటపడని వ్యాధి కొరకు పాలను ఎప్పటికప్పుడు పరీక్షించి వ్యాధి గ్రస్త పశువులను గుర్తించి చికిత్స చేయాలి.
- పశువుల పాక పరిశుభ్రత అత్యంత ప్రధానం.

చికిత్స

- ఈ దశలో చికిత్స వలన అంత ప్రయోజనం ఉండదు.
- అటువంటి పశువులను మంద నుంచి తీసివేయాలి.

సరియైన సమయంలో చర్య తీసుకోవడం ద్వారా దీర్ఘ కాలిక పాదుగువాపును అరికట్టాలి.

C. లక్షణాలు బయట పడని పొదుగు వాపు

- పొదుగు వాపు వ్యాధిలో ఎక్కువగా కనిపించే రకం.
- ఈ వ్యాధి నష్టాలలో 70% ఈ రకం వలన కలుగుతాయి.
- తీవ్రమైన ఆర్థిక నష్టాన్ని కలుగజేస్తుంది.
- ఈ దశనుంచే ఇతర దశలకు పరిణమిస్తుంది.

లక్షణాలు

- పాలదిగుబడి తగ్గుదల తప్ప ఇతర లక్షణాలు కనిపించవు.

కాలిఫోర్నియా మాస్టెటిస్ టెస్ట్

స్ట్రీప్ కప్ టెస్ట్

YELLOW NORMAL	YELLOWISH GREEN SUSPECTED	GREEN SUB CLINICAL	BLUE CLINICAL
------------------	---------------------------------	--------------------------	------------------

- దీని నిర్ధారణ కష్టమైనది.

ఈ వ్యాధిని కనుగొనుట

- చెంచాడు పాలు మరియు చెంచాడు రసాయనం కలిపి తిప్పవలెను. వ్యాధిగ్రస్త పశువుల పాలు జెల్ వలే తయారగును. ఈ మార్పు 20 సెకన్లలో మాయమగును అందువలన త్వరగా పరిశీలించవలెను. నాలుగు రొమ్ములను విడివిడిగా పరిశీలించవలెను.
- ఈనిన క్రొత్తలోనూ, వట్టిపోయేముందు పాలను పరీక్షించినచో సాధారణ పాలు కూడా వ్యాధిగ్రస్త పశువువలే కనిపించును.
- స్ట్రీప్ కప్ టెస్ట్ : పాలను నల్లని పాలిస్టరు గుడ్డపై పిండినపుడు తొరకలుగా కనిపించును. తొరకల పరిమాణాన్ని బట్టి తీవ్రత అర్థం చేసుకోవచ్చును.
- పేపర్ టెస్ట్: ఆకుపచ్చ రంగు వ్యాధిని సూచించును.
- క్షేత్ర స్థాయి పరీక్ష : రీపజంట్యూ బదులుగా గాఢమైన డిటర్జెంట్ సబ్బు ద్వారా ఈ పరీక్ష చేయవచ్చు.

నివారణ

- లక్షణాలు బయటపడే వ్యాధిలో పాటించే అన్ని అంశాలు కూడా పాటించాలి.
- వారానికి ఒక్కసారైనా ప్రతి పశువునూ పరీక్షించాలి.
- ప్రతి రొమ్మును విడివిడిగా పరీక్షించాలి.
- క్రొత్తగా పశువును కొనుసప్పుడు పరీక్షించి అవసరమైతే చికిత్స చేసిన తర్వాత మందలో కలపాలి.
- ఈ పశువుల పాలు చివరిగా తీయాలి.
- పశువులను బయట కట్టేటప్పుడు తరచుగా చోటు మార్చాలి.
- పాలు పిండేటప్పుడు చేతికి ఏమీ రాసుకోరాదు (నూనె, నెయ్యి వంటివి). ఒక వేళ వాడినట్లయితే వాడిముందు వేడిచేయవలెను.

చికిత్స

- పశువైద్యుని సంప్రదించవలెను.
- చికిత్స వలన వ్యాధి నయమయ్యే అవకాశాలు ఈ దశలో చాలా ఎక్కువ.
- సకాలంలో వైద్యం చేసినట్లయితే దీర్ఘకాలిక పొదుగు వాపును నివారించవచ్చు.

ఆర్థిక నష్టాలు తగ్గించుటకు లక్షణాలు బయట పడని పొదుగు వాపు దశలో చికిత్స అవసరం

D. పడ్డలలో పొదుగువాపు

- పడ్డలలో ఈ వ్యాధి రాదనే అపోహ రైతులలో ఉంది. కానీ అది నిజం కాదు.
- అప్పుడప్పుడు పడ్డలలో వృద్ధి చెందుతున్న పొదుగును, పొదుగు ద్రవాలను, రొమ్ముపై చర్మమును పరిశీలించి నొప్పి, వాపు, ద్రవాలలోమార్పుల ఆధారముగా వ్యాధిని గుర్తించవలెను.
- గీరుకుపోయిన రొమ్ముల వలన ఈ వ్యాధి రావచ్చు.

నివారణ మరియు నియంత్రణ

- పుట్టిన దూడకు త్వరగా తగినన్ని జున్నుపాలు త్రాగించవలెను.
- తల్లి నుంచి సాధ్యమైనంత త్వరగా దూడను వేరుచేయాలి.
- దూడలను గుంపులుగా ఉంచినట్లయితే పాలు పట్టిన అరగంట వరకు విడివిడిగా ఉంచాలి.
- ఏవైనా దూడలు, పడ్డల రొమ్ముల నుంచి పాలు త్రాగే ప్రయత్నం చేస్తున్నచో నివారించాలి.
- ఒక దూడ రొమ్మును ఇంకొక దూడ చప్పరించుట నివారించాలి.
- పరిసరాలను పరిశుభ్రముగా ఉంచాలి . తడి మరియు బ్యాక్టీరియా ఎక్కువగా ఉండే ప్రదేశాలను శుభ్రపరచాలి.
- సరియైన పోషణ పద్ధతులు పాటించాలి. పడ్డలలో అధికముగా కొవ్వు పట్టరాదు.
- ఈనుటకు వారం రోజుల ముందు నుంచి జాగ్రత్తలు తీసుకుని ఈ వ్యాధిని అరికట్టవచ్చు.

పడ్డలలో పొదుగువాపుని అరికట్టండి తద్వారా పాడి పశువులల్లో ఈ వ్యాధిని నివారించండి.

రొమ్ములకు వచ్చు జబ్బులు

- వివిధ రకాలైన పరిస్థితులు రొమ్ముల నుంచి పాలు తీయడంలో ఇబ్బంది కలిగిస్తాయి. కొన్ని జబ్బులు రొమ్ముల నుంచి చేతికి సంక్రమించును.

E. రొమ్ము పులిపిర్లు

- వైరస్ వలన ఈ జబ్బు వచ్చును. పడ్డలు ఈ జబ్బుకు ఎక్కువగా లోనవుతుంటాయి.

అతిసన్నమైన రొమ్ము పులిపిర్లు

- రొమ్ము పులిపిర్లు, గడ్డల వలె కనిపించును లేదా సన్నని ఈక వలె కనిపించును.
- ఇవి ఆరోగ్య మరియు శారీరక సమస్య కంటే రాకూడని ప్రదేశంలో కనిపించడమే ముఖ్య కారణం. ఇవి రొమ్ముల నుంచి పాలు తీయుటలో ఇబ్బంది కలిగించును.

పుష్టిగా ఉండి రొమ్ము పులిపిర్లు

చికిత్స

- సాధారణంగా చికిత్స అవసరం ఉండదు. చాలా వరకు పులిపిర్లు వాటంతట అవే తగ్గుతాయి.
- సర్జరీ చేసి తొలగించవచ్చును. కానీ మరలా రావచ్చును.
- బాగా పెద్దవైన వాటిని మాత్రమే తొలగించవలెను. లేనిచో వైరస్ వ్యాపించుటకు అవకాశం ఎక్కువగా ఉంటుంది.
- బాగా పెద్దవై వేలాడుతున్న పులిపిర్లు దాని మొదట్లో దారం , వెంట్రుక చుట్టుట వలన , క్రమంగా ఎండిపోయి నెలలోగా క్రింద పడిపోతుంది.
- చికిత్స కోసం పశువైద్యుడిని సంప్రదించవలెను.

నివారణ

- పశువుల పాకను పరిశుభ్రంగా ఉంచుట వలన వ్యాప్తి నిరోధించవచ్చు.
- ఈ వైరస్ ఈగల ద్వారా వ్యాపిస్తుందని భావిస్తారు.
- ఈగలను నియంత్రించుట ద్వారా ఈ వ్యాధిని నిరోధించవచ్చును.
- అప్పుడప్పుడు పడ్డలను , పాడి పశువులలో కలిపి ఉంచుట వలన నిరోధించవచ్చును.

F. కురువులతో కూడిన పొదుగువాపు

- ఇది అంత సాధారణం కాదు. కానీ ఏ జబ్బు లేని మందలలో వేగంగా వ్యాపిస్తుంది. పశువులకు చాలా నొప్పి మరియు ఇబ్బందిని కలుగజేస్తుంది.
- ఇది ఎక్కువగా మొదటి ఈత పశువులలో కనబడును.
- ఇది వైరస్ వలన కూడా వచ్చును.
- ఈ రకమైన కురువులు పొదుగు మరియు పెరినియం మీద వరకు వ్యాపించును.
- ఈ వ్యాధి ఉన్న పశువుల పాలు త్రాగేదూడలకు ఈ వ్యాధి వస్తుంది. దీని లక్షణాలు నీటితో కూడిన పొక్కుల నుంచి పెద్ద కురువుల వరకూ ఉంటాయి.

కురువులతో కూడిన పొదుగువాపు

చికిత్స

- ఖచ్చితమైన చికిత్సా విధానం లేదు.
- వ్యాధి గ్రస్త పశువులను మంద నుంచి వేరుచేయాలి.
- రొమ్ములను అయోడిన్ ముంచుట వలన వ్యాధి వ్యాప్తిని నిరోధించవచ్చును.
- పొదుగుకు సరియైన క్రిము వాడుట వలన చర్మం త్వరగా మామూలు స్థాయికి వచ్చును.

నివారణ

- ఒకసారి వచ్చిన తరువాత పూర్తిగా తొలగించడం కష్టం.
- కొత్తగా కొన్న పశువులను అన్ని రకముల జబ్బులకు పరీక్షించుట, పరిసరాల పరిశుభ్రత, ఈగల నియంత్రణ వంటి చర్యలు ఈ జబ్బును తగ్గించుటలో ప్రాముఖ్యం వహిస్తాయి.

G. సూడో కాపాక్స్

- రొమ్ములో అత్యంత సాధారణంగా వచ్చే వ్యాధి .
- కాపాక్స్ వైరస్ వల్ల వస్తుంది .కానీ సూడో కాపాక్స్ వైరస్ వల్ల రాదు.
- ఈ వ్యాధి నిరోధకత స్వల్పకాలం ఉండుట వలన కోలుకున్న తర్వాత రావచ్చును.

లక్షణాలు

- వ్యాధి తొలిదశలో రొమ్ముపై చిన్న ప్రదేశం ఉబ్బి ఎర్రబడును.
- తద్వారా 2-3 రోజులలో ఆ ప్రదేశం నారింజ రంగు బొబ్బ వలె మారి తెట్టు కడుతుంది.
- మొదటి 7-10 రోజులలో ఈ తెట్టు ఊడి రాలిపోతుంది. ఆ ప్రదేశంలో గుర్రపు డెక్క ఆకారంలో కాని ఉంగరం ఆకారంలో కాని మచ్చ ఏర్పడును.
- ప్రభావితమైన ప్రదేశాలు కలసి రొమ్ము మొత్తం వ్యాపించవచ్చును. ఈ విధంగా పాడైన రొమ్ములు నయమవటానికి 9 నెలలు పట్టవచ్చును.
- పూర్తిగా నయమైన తరువాత కూడా వ్యాధి గుర్తులు మిగిలిపోతాయి.
- ఇది పాలు తీసేవారి చేతుల ద్వారా పశువు నుంచి పశువుకి సోకుతుంది. ఈ వ్యాధి మనుషులకి సోకినపుడు చేతిపై ఆ ప్రాంతం కొద్దిగా నొప్పిచేస్తుంది.

సూడో కాపాక్స్

సూడో కాపాక్స్, రొమ్ముపై పొక్కులు

చికిత్స

- రొమ్ముపై తెట్టు తొలగించి సూక్ష్మజీవ నాశకాన్ని పూయాలి.
- గరుకుదనం తగ్గించే ద్రావణంలో రొమ్మును ముంచుటగాని, రొమ్ములపై ద్రావణాన్ని పిచికారీ చేయటం గానీ చేయాలి.
- తగిన సమయంలో పశువైద్యుని సంప్రదించాలి.

నివారణ

- కొత్తగా కొన్నపశువులను 40 రోజులపాటు మందలో కలపకుండా పరిశీలించాలి.
- అయడోఫోర్ వంటి ద్రావణాలలో రొమ్ములు ముంచాలి.
- పరిశుభ్రత పాటించాలి.

విభాగము - 11

సాధారణంగా విషపూరితమగు సందర్భములు

చాలా రకములైన మొక్కలు మరియు రసాయనాలు పాడి పశువులకు విషతుల్యమగును. వాటిని పట్టించు కోని పక్షములో ప్రాణాంతకమగును. కావున ఇటువంటి వాటి మీద అవగాహన పెంచుకొనుట వలన రైతులు సకాలంలో పశువైద్యుడిని సంప్రదించుటకు వీలగును.

ఈ విషపూరిత సందర్భములు క్రింద ఇవ్వబడినవి.

- A. గాస్సిపాల్ ద్వారా విషపూరిత మగుట
- B. సయనైడ్ ద్వారా విషపూరిత మగుట
- C. ఆర్గానో ఫాస్ఫరస్ ద్వారా విషపూరితమగుట

A. గాస్సిపాల్ ద్వారా విషపూరితమగుట

- అధిక మొత్తంలో ఫ్రీ గాస్సిపాల్ గల ప్రత్తి విత్తనాలు లేదా ప్రత్తి విత్తన ఉత్పత్తులు తినడం ద్వారా ఇటువంటి పరిస్థితి రావచ్చును. ఎక్కువ పరిమాణంలో మేత తిను మరియు అధిక పాల దిగుబడిని ఇచ్చు పాడిపశువులకు ఇది వచ్చుటకు అవకాశం కలదు.
- ఎక్కువ కాలం అధిక మొత్తంలో ఫ్రీ గాస్సిపాల్ గల మేతను తిను పశువులకు ఈ పరిస్థితి వచ్చును.

లక్షణాలు

- ఆవులు, గేదెలు సకాలంలో ఎదకు రావు. ఎద్దులు, దున్నలు దాటుటకు ఆసక్తి చూపించవు.
- బరువు తగ్గుట, ఆకలిమందగించుట, ఒత్తిడికి లోనగుట మరియు దీర్ఘకాలికంగా ఆకలి మందగించుట
- పెద్ద పాడి పశువులలో నీరసం, ఆకలి మందగించటం, బ్రెస్కెట్ ఎడీమా, శ్వాసలో శ్రమ, అజీర్తి, మూత్రంలో రక్తం కనిపించుట మరియు ప్రత్యుత్పత్తి సమస్యలు కనిపించును.

యాజమాన్యం

- పశువుల మేతలో ప్రత్తి గింజలు మరియు వాటి ఉత్పత్తులను వేయడం వెంటనే ఆపివేయాలి. తీవ్రంగా దీని బారిన పడిన పశువులు రెండు వారాలలో చనిపోతాయి.
- దాని బారిన పడిన పశువులు బరువు సరిగా పెరగవు, మరియు చాలా కాలం వరకు ఒత్తిడికి లోనవుతాయి.
- పశువులు త్వరగా కోలుకొనుటకు అత్యుత్తమ నాణ్యత కలిగిన మేతతో పాటు లైసిన, మెతియోనైన్ మరియు క్రొవ్వులో కరిగే విటమిన్లు వాడవలెను.
- పశువైద్యుడిని సంప్రదించవలెను.

B. సయనైడ్ ద్వారా విషపూరితమగుట

- దీనికి అతిసాధారణ కారణం కొన్ని రకాల మొక్కలు తినుట. అవి లేత మొక్కజొన్నలు, ఎల్వల్ గడ్డి, యూరోగడ్డి మరియు కర్రపెడలం ఆకులు మొదలగునవి.

లక్షణాలు

- పైన పేర్కొన్న మేతలను తిన్న తరువాత 15 నిమిషాల నుంచి కొన్ని గంటల వరకు ఈ లక్షణాలు కనిపించును.
- మొదట్లో పశువు కొంత ఉద్రిక్తమగును. తరువాత వేగంగా శ్వాస తీసుకొనుట మరియు శ్వాసలో ఇబ్బంది పడుట జరుగవచ్చు. అధికంగా లాలాజలం స్రవించును. శ్లేష్మ పొర ఎర్రని రంగులో ఉండి తరువాత రంగు లేకుండా అగును.
- పశువు ఇబ్బంది పడి ఒక గంటలో పడిపోవును.

నివారణ మరియు చికిత్స

- విషపదార్థాలు కలిగి వున్న గడ్డి జాతులను కనీసం 15-18 అంగుళాలు పొడుపు పెరిగే వరకూ పశువులకు మేతగా వేయరాదు.
- జొన్నను చాలా అడుగుల పొడవు పెరిగే వరకూ మేవరాదు.
- పశువులను ఎండ వచ్చిన తరువాతనే క్రొత్త పచ్చిక బయళ్ళకు పంపించాలి.
- వాతావరణ తీవ్రత అధికంగా గల సమయంలో పచ్చిక బయళ్ళలో మేయు పశువులను దగ్గరగా గమనించవలెను.
- సయనైడ్ విష ప్రభావం అని అనుమానం కలిగిన వెంటనే పశువైద్యుడిని సంప్రదించవలెను.
- సకాలంలో చికిత్స అత్యుత్తమ ఫలితాలను ఇస్తుంది.

C. ఆర్గానో ఫాస్ఫరస్ వలన విషపూరితమగుట

- క్రిమి సంహారక మందు పంటలపైన కానీ, పరాన్న జీవుల కొరకు పశువులచర్మంపైన వాడరాదు.
- ఎక్కువ క్రిమి సంహారక మందులు ఆర్గానో ఫాస్ఫరస్ గ్రూపుకు చెందినవి . ఇవి చాలా వరకు విషపూరితమైనవి.

లక్షణాలు

- పశువులలో తీవ్ర నిరాసక్తత.
- అధిక లాలాజలం స్రవించుట.
- తరుచూ మూత్ర విసర్జన చేయుట.
- విరేచనాలు.
- చర్మం క్రింద ఉన్న కండరాల సంకోచ, వ్యాకోచాలు అసంకల్పితంగా జరుగుతాయి.
- నీరసం, భ్రమపడుట.
- కనురెప్పలు కుంచించుకు పోవుట.

నివారణ మరియు చికిత్స

- పశువు శరీరంపై గల పరాన్న జీవుల కొరకు మందులు చల్లేటప్పుడు ముందుగా పశువుకి చాలా నీరు త్రాగించవలెను.
- క్రిమి సంహారకాలు చల్లబడిన పశుగ్రాసం పశువుకు పెట్టే ముందు నీటితో బాగా కడగాలి.
- క్రిమి సంహారకాలు సరియైన మోతాదులో మరియు, సరియైన పద్ధతులలో మరియు సరియైన సమయంలో వాడవలెను.
- అనారోగ్యంతో ఉన్న మరియు బాగా ఒత్తిడిలో ఉన్న పశువులకు క్రిమి సంహారక మందులు వాడరాదు.
- 3 నెలల కంటే తక్కువ వయస్సు గల దూడలకు మందులు వాడరాదు.
- పశువులను క్రిమి సంహారక మందు డబ్బాలకు దూరంగా ఉండేటట్లు చూడవలెను.
- క్రిమి సంహారక మందులపై లేబిల్ ప్రకారం మందులను వాడవలెను.
- విషపూరిత లక్షణాలను పశువులో గమనించిన వెంటనే పశువైద్యున్ని సంప్రదించుట వలన పశువు రక్షించబడుతుంది.

విభాగము - 12

జూనాటిక్ వ్యాధులు

(పశువుల నుంచి మనుషులకు సంక్రమించే వ్యాధులు)

వెన్నెముక కలిగిన ఏ జంతువుల నుంచైనా మనుషులకు సంక్రమించే వ్యాధులను జూనాటిక్ వ్యాధులు అంటారు.

మనకు తెలిసిన వ్యాధులలో సుమారు 61% జూనాటిక్ వ్యాధులే. ఇప్పుడిప్పుడే కొత్తగా గుర్తించబడుతున్న 175 వ్యాధులలో 75% ఇటువంటి వ్యాధులే.

అపరిశుభ్రత, దారిద్ర్యం, పోషకాహారలేమి, అవిద్య, జంతువులతో మరీ సన్నిహితంగా ఉండటం వంటి కారణాల వల్ల జూనాటిక్ వ్యాధులు వ్యాపిస్తాయి.

ఈ రకంగా సుమారు 45వ్యాధులు పాడి పశువుల నుంచి మనుషులకు సంక్రమిస్తాయి. పాడిరైతులు పశువులతో చాలా దగ్గరగా మెలగడం వలన వీరికి ఈ వ్యాధి సంక్రమించే అవకాశాలు ఎక్కువ. వీటికి సంబంధించిన అవగాహన రైతులకు ఉన్నట్లైతే సకాలంలో వైద్యులను సంప్రదించడం తేలిక.

అటువంటి వ్యాధులలో ముఖ్యమైనవి.

- A. బ్రుసెల్లోసిస్
- B. ట్యూబర్కులోసిస్
- C. లెప్టా స్పైరోసిస్
- D. జీర్ణకోశ వ్యాధులు
- E. పరాన్నజీవుల ద్వారా వచ్చు వ్యాధులు

A. బ్రుసెల్లోసిస్

- ఇది మనదేశంలో ప్రజల ఆరోగ్యానికి ముఖ్యమైన సమస్యగా గుర్తించబడినది.
- ఈ వ్యాధి బారిన పడిన వారిలో 10% కన్నా తక్కువ మంది మాత్రమే వ్యాధి గ్రస్థులుగా నిర్ధారించబడతారు.
- సాధారణ లక్షణాలు : అగి అగి వచ్చు జ్వరం, కీళ్ళనొప్పులు, చెమట పట్టడం, మత్తుగా ఉండటం, తలనొప్పి, ఛాతి మరియు ఉదరంలో నొప్పి మొదలైనవి.
- వ్యాధి గ్రస్థ పశువుల నుంచి తీసిన వేడి చేయని పాలను త్రాగే మనుషులకు ఈ వ్యాధి వచ్చును. అంతే కాకుండా వ్యాధి గ్రస్థ పశువు యొక్క కంటి స్రావాలు చర్మము మీద తగిలినచో ఈ వ్యాధి సంక్రమించును.
- అనుకోకుండా ఈ వ్యాధి టీకా శరీరంలోకి ప్రవేశిస్తే ఈ వ్యాధి వస్తుంది.

B. ట్యూబర్కులోసిస్ (క్షయ)

- పశువులలో టి.బి బాక్టీరియా మనుషుల టి.బి బాక్టీరియా ఒకేలాగే వుంటాయి. వ్యాధి లక్షణాలు కూడా ఒకేలాగే ఉంటాయి. ఈ రెండింటినీ వేరుగా గుర్తించడం, కష్టం.
- టి.బి మనుషుల నుంచి పశువులకు సంక్రమించడం కూడా ప్రాముఖ్యత సంతరించుకొనే అంశం. వ్యాధి ముదిరే వరకూ లక్షణాలు బయట పడవు.
- లక్షణాలు: దగ్గు, బరువు తగ్గుట, ఆకలి మందగించుట మొదలైనవి.
- వ్యాధి గ్రస్థ పశువుల పాలు త్రాగుట, ఆ పశువులతో సన్నిహితంగా మెలగుట వలన ఈ వ్యాధి సంక్రమించును.

C. లెప్టా స్పైరోసిస్

- పాడి పశువులు ఈ వ్యాధికి ముఖ్యమైన కారకాలు.
- వ్యాధి గ్రస్థ పశువుల మూత్రం, పేడ వంటి వాటి ద్వారా మరియు పాలు తీయడం ద్వారా వ్యాపించును. వర్షకాలంలో ఈ వ్యాధి త్వరగా వ్యాపించును.
- సాధారణంగా జ్వరము, తలనొప్పి, గాలి పీల్చటంలో ఇబ్బంది, వాంతులు, విరోచనాలు, కామెర్లు, చర్మంపై దద్దుర్లు మొదలైనవి ఈ వ్యాధి లక్షణాలు.

D. జీర్ణకోశ వ్యాధులు

- జీర్ణ వ్యవస్థకు సంక్రమించు వ్యాధులలో సాల్మోనెల్లా, ఇ.కొలై, రోటా వైరస్, క్రిప్టోస్పారిడియం, జియార్డియా, కాంపైలోబాక్టర్ మొదలైనవి ముఖ్యమైనవి.
- పశువులతో సన్నిహితంగా ఉండే ప్రదేశాలలో పేడ ద్వారా సంక్రమిస్తుంది.
- ఎక్కువగా చిన్న పిల్లలు, పోషకాహార లోపం ఉన్నవారు, రోగనిరోధక శక్తి తక్కువగా ఉన్నవారు మరియు గర్భిణీ స్త్రీలకు తేలికగా ఈ వ్యాధి సంక్రమిస్తుంది.

E. పరాన్న జీవుల ద్వారా సంక్రమించు వ్యాధులు

- మనదేశంలో అనేక ప్రదేశాల నుంచి ఇటువంటి వ్యాధులు సంక్రమించడం రిపోర్టు చేయబడినది.
- ప్రత్యేక లక్షణాలు లేకపోవుట వలన ఇటువంటి వ్యాధులను నిర్ధారించుట, గుర్తించుట కష్టము.
- ఇటువంటి వ్యాధుల సంక్రమణ ఎక్కువగానే ఉందనడానికి ఉదాహరణ బెబీసియోసిస్, రికెట్సియల్ వ్యాధులు మరియు కాంగోహెమరేజిక్ ఫీవర్ (సి. సి. హెచ్ ఎఫ్) వంటివి.

జూనాటిక్ వ్యాధులను త్వరగా గుర్తించి చికిత్స చేయటం వలన తగ్గించవచ్చును

విభాగము - 13

ప్రజననము, సంబంధిత అంశాలు

గడచిన అనేక దశాబ్దాలుగా, మనదేశ పాడి పశువుల ఎంపిక పద్ధతిలో ప్రజననము చేస్తున్నాము. దీని వలన మనదేశ పాడి ఉత్పత్తిలో గణనీయమైన ప్రగతి సాధ్యమైనది. అయినప్పటికీ ఇంకా చాలా పశువులు జన్యులక్షణాల పరంగా నాసిరకంగానే ఉండిపోయాయి.

ఈ పశువులలో పాల ఉత్పత్తి పెంచాలంటే వీటిని సంకరణం వంటి శాస్త్రీయ పద్ధతుల ద్వారా జాతి అభివృద్ధి చేయవలెను. దీనితో పాటు దేశవాళీ మేలుజాతి పశుసంపదను పరిరక్షించుట కూడా అవసరం.

పాల దిగుబడి నమోదుచేసి మేలుజాతి పశువులను జాతి అభివృద్ధికి వినియోగించుట, పశువు యొక్క ముందు తరాల వివరాలు విశ్లేషించి ఎంపికచేయుట, సంతానం యొక్క పాడి అభివృద్ధి నమోదు అనంతరం వాటి జననీ జనకుల సామర్థ్యం లెక్కించుట వీటన్నింటితోపాటు కృత్రిమ గర్భోత్పత్తిని అమలు చేయుట ద్వారా జాతి అభివృద్ధి సాధ్యమౌతుంది. పాడి పరిశ్రమ లాభదాయకంగా ఉండాలంటే ప్రతి పాడి పశువు ఏడాది కొకసారి ఈనేలా ఉండాలి.

పశుప్రజననంలో ముఖ్యమైన అంశాలు:

- ఎడ-ఎడ లక్షణములు, వీర్యధారణకు అనువైన సమయం
- కృత్రిమవీర్యధారణ వలన ప్రయోజనములు
- పాడి పశువుని ఎండగట్టడం
- ఈనుట, ఈనుటలో ఇబ్బంది
- గొడ్డామోతుతనం మరియు దాని నిర్వహణ
- సంతతి పరీక్ష
- వంశ విశ్లేషణ

A. ఎద

- ఆడ పశువు, మగ పశువును లైంగిక చర్యకు అనుమతించే సమయాన్ని ఎద అంటారు. ఇది సాధారణంగా యవ్వన దశకు వచ్చిన పడ్డలలోనూ, చూడిలో లేని పెద్ద పశువులలోనూ కనిపిస్తుంది.
- ఎద కాలం 6 నుండి 12 గంటలు ఉండి రెండు ఎద కాలాల మధ్య 21 రోజుల గడువు ఉంటుంది. కొన్నిటిలో 18 రోజులు, మరి కొన్నిటిలో 24 రోజులు కూడా ఉండవచ్చు. .
- పశువు జీవితంలో ఉత్పత్తి సామర్థ్యం పెంచుటకు ఈనిన 60 రోజుల నుంచి 90 రోజుల మధ్య మరలా చూడి కట్టించాలి. ఇలా చేసినట్లైతే ఏడాదికొక దూడ వస్తుంది.
- ఈతల మధ్య అంతరం పెరిగే కొద్దీ పశువు జీవితకాల పాలదిగుబడిలో క్షీణత కనిపిస్తుంది.
- అందువలన ఎదని గుర్తించుట అనేది పునరుత్పత్తి యాజమాన్యంలో అత్యంత ముఖ్యదశ.
- ఎద తేదీలను, వీర్యధారణ తేదీలను నమోదు చేయుట వలన పశువు ఈను తేదీలను ముందుగా ఊహించి, తదనుగుణంగా ఏర్పాట్లు చేపట్టవచ్చు.

ఎద లక్షణాలు

- పశువు తరుచుగా అరుస్తుంది.
- తోక ఎత్తుత్తూ ఉంటుంది. వెన్ను చాపుతూ ఉంటుంది.
- మానం ఉబ్బుతుంది. లోపలి భాగం రక్త ప్రసరణతో ఎరుపెక్కుతుంది.
- మానం నుండి గాజు వలే, తేటగా చిక్కగా ఉండే స్రావాలు స్రవించబడతాయి.
- తరుచుగా మూత్రవిసర్జన జరుగుతుంది.
- మేత తగ్గుతుంది. పాల దిగుబడి తగ్గుతుంది.
- చికాకుగా ఉంటుంది. ఇతర పశువుల మానాన్ని వాసన చూస్తుంది. వాటిపై కెక్కుటకు ప్రయత్నిస్తుంది.
- ఇతర పశువులు ఎక్కినపుడు కదలక నిలుచుంటుంది. ఇలా కదలక నిలుచునే దశలో వీర్య ధారణ చేయాలి.

ఇతర పశువులు ఎక్కినపుడు కదలక నిలుచునే దశలో వీర్య ధారణ చేయాలి

వీర్య ధారణకు అనువైన సమయం

- వీర్యధారణ వలన పశువుకి చూడి కట్టకపోతే 21 రోజుల్లో మరల ఎదకు వస్తుంది.
- ఆంబోతు ద్వారా గాని, కృత్రిమంగా గాని వీర్య ధారణ చేయుటకు ఎద మొదటి లక్షణం కనిపించిన 12 గంటలు ఆగాలి.
- అంటే పశువు సాయంత్రం ఎదలోకి వస్తే మరుసటి ఉదయం, ఉదయం ఎదలోకి వస్తే అదే రోజు సాయంత్రం చేయించాలి.
- ఎద లక్షణాలు ఇంకా అలానే ఉంటే 12 గంటల తరువాత మరోసారి వీర్యధారణ చేయించాలి.
- వీర్యధారణ చేసిన 18వ రోజు నుండి 24 రోజుల మధ్య పశువును ప్రతీరోజూ ఉదయం, సాయంత్రం(చల్లని వేళల్లో) ఎద లక్షణాల కొరకు పరిశీలించాలి.
- ఎద లక్షణాలు ఆవులలో కనిపించినంత ప్రస్ఫుటంగా గేదెలలో కనిపించనందున, గేదెల పెంపకదారులు మరింత జాగ్రత్తగా గమనించాలి.

పశువుని చూడి కట్టించాలంటే ఎదని సకాలంలో గుర్తించుట కీలకం.

B. కృత్రిమ వీర్యధారణ వల్ల ప్రయోజనాలు

- అత్యుత్తమ జన్యు నాణ్యత కల, ఎలాంటి వ్యాధులూ లేని ఆంబోతులు, దున్నల నుంచి సేకరించిన ఘనీకృత వీర్యడోసుల ద్వారా కృత్రిమ వీర్యధారణ చేస్తారు.
- లైంగిక చర్య ద్వారా జరిగే వ్యాధుల వ్యాప్తిని కృత్రిమ వీర్యధారణ ద్వారా అరికట్టవచ్చు.
- కృత్రిమ వీర్యధారణ చేసేటప్పుడు పశువుల జననేంద్రియాలను వరీక్ష చేస్తారు కనుక అనారోగ్యాలను ముందుగానే పసిగట్టవచ్చు.
- కృత్రిమ వీర్యధారణ విధానంలో ఒక మేలు జాతి ఆంబోతు లేదా దున్నపోతు వీర్యాన్ని, వేల కొలది ఆవులు, గేదెలకు ఉపయోగించవచ్చు.
- పశువులు ఎదకు వచ్చినప్పుడు సహజ వీర్యధారణ వద్దతిని వాడటం కన్నా, అత్యుత్తమ జన్యు నాణ్యత కల, ఎలాంటి వ్యాధులూ లేని ఆంబోతులు, దున్నల నుంచి సేకరించిన ఘనీకృత వీర్యడోసుల ద్వారా కృత్రిమ వీర్యధారణ చేయించడం ఉత్తమం.
- మేలు జాతి ఆంబోతులు, దున్నలు మరణించిన తర్వాత కూడా వాటి నుండి సేకరించి ఉంచిన వీర్యం ద్వారా సంతతి పొందవచ్చును.
- ఇది రైతు ఇంటి వద్ద, పశువుల పాక వద్ద చేయవచ్చు. దానివల్ల రైతుల సమయం ఆదా అవుతుంది.
- కృత్రిమ వీర్యధారణం చేయడం తేలిక, చవకైనది కూడా.

పశువుల షెడ్యూల వద్ద కృత్రిమ గర్భోత్పత్తి చేయుట

కృత్రిమ వీర్యధారణ తర్వాత పర్యవేక్షణ

- కృత్రిమ వీర్యధారణ చేసిన 18 వ రోజు నుండి 24 వ రోజు వరకు ఎద లక్షణాలను పరిశీలించాలి.
- కృత్రిమ వీర్యధారణ తరువాత మరలా ఎదకు రాకపోతే 90 రోజుల తరువాత చూడి పరీక్ష చేయించాలి.
- మూడు సార్లు కృత్రిమ వీర్యధారణ చేయించినా ఎదకు రాకపోతే పశువైద్యున్ని సంప్రదించాలి.

పాల దిగుబడి పెంచుటకు కృత్రిమ వీర్యధారణ ఒక సరళమైన, చవకైన పద్ధతి.

C. పాడి పశువును ఎండకట్టుట

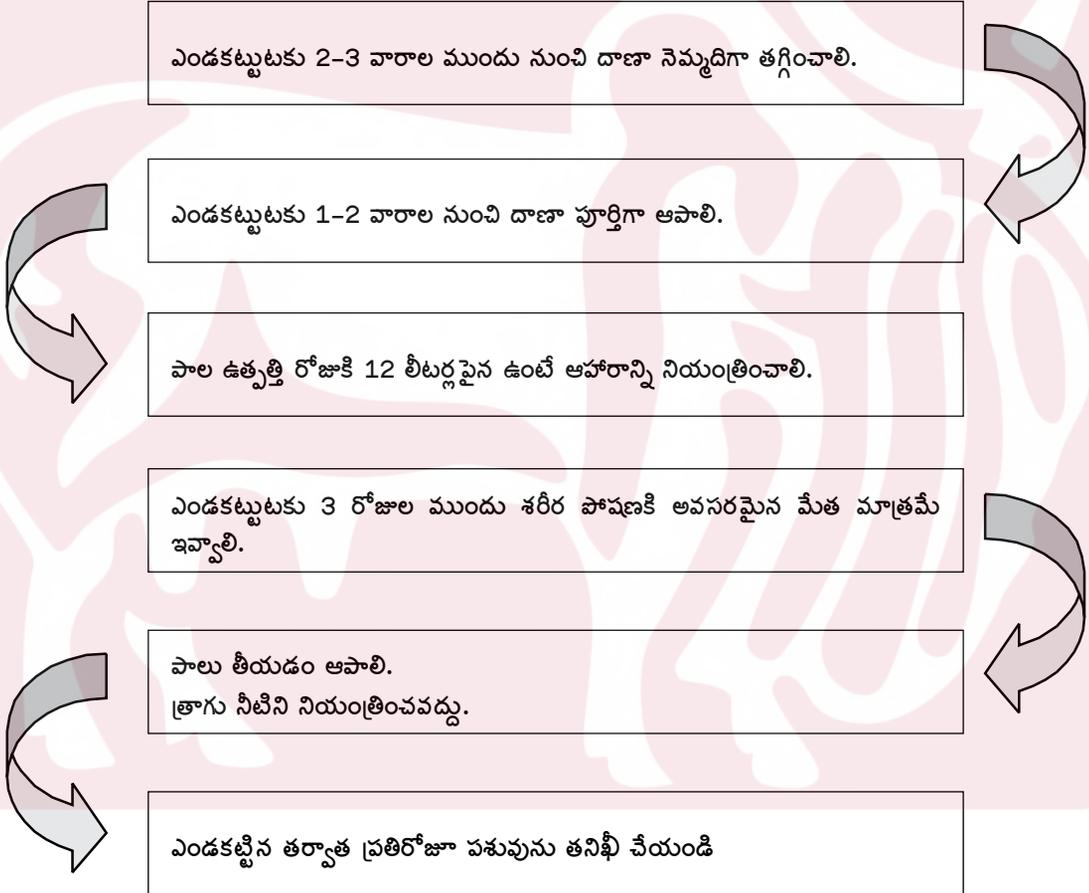
పాడి పశువు ఉత్పాదక దశలో ఎండకట్టుట అనేది చాలా అవసరమైన అంశము. పశువు ఆరోగ్యంగా ఉండాలన్నా, తదుపరి ఈత తర్వాత కూడా పూర్తి స్థాయి ఉత్పాదకత కనపరచాలన్నా పాడి పశువును ఎండకట్టుట అవసరం. దీని వలన క్షీరగ్రంధులకు విశ్రాంతి లభించి పాల ఉత్పత్తి కాలంలో అరుగుదలకు గురైన కణజాలాలు పునరుత్తేజం పొందుటకు ప్రతి రెండు బాలింత కాలాల మధ్య ఎండకట్టుట అవసరం. ఎండకట్టిన కాలంలో పొదుగు పునరుజ్జీవింపబడి, తర్వాత ఈతలో పాడి ఉత్పత్తికి సిద్ధమవుతుంది. ఈ ఎండకట్టే దశల రోజులను తగ్గించినట్లయితే పశువు ఆరోగ్యంలో మరియు తదుపరి ఈతలో ఉత్పాదకతపైన తీవ్ర దుష్పరిమాణాలు వుంటాయి.

అధిక పాల ఉత్పత్తి గల పశువులలో ఎండకట్టుట చాలా క్లిష్టమైనది. పూర్తిగా పశువును ఎండకట్టాలంటే కనీసం 2 వారాల ముందు నుంచి ఆహారంలో మార్పులను ప్రారంభించాలి. ఆహారంలో శక్తి తగ్గించి, పీచు పెంచుట ద్వారా పాల ఉత్పత్తికి కావలసిన పోషక పదార్థాల లభ్యత తగ్గుతుంది. దీని వలన పాల ఉత్పత్తి తగ్గి ఎండకట్టుటం సులభం అవుతుంది.

ఎండకట్టు దశ వ్యవధి:

ఈ దశ సుమారు 60 రోజులు ఉండాలి. ఈ వ్యవధి మరి ఎక్కువ అయితే పశువులు కొవ్వు పట్టి ఈనుటలో సమస్యలు ఉంటాయి.

ఎండకట్టు పద్ధతి

ఎండకట్టిన వారం పాటు కేవలం శరీర పోషణకు కావల్సిన మేత మాత్రమే మేసేలా పచ్చిక బయలులో వదలాలి.

D. సాధారణ ప్రసవంలో ఇబ్బందులు

- పశువు ఈనుటలో సాధారణంగా ఎటువంటి సహాయం అందించే అవసరం రాదు. ఈనుటకు ఒకరోజు ముందు నుంచి పశువు మానం నుంచి జిగురు స్రావాలు వస్తాయి.
- ఎక్కువ ఈతలు ఈనిన పశువులలో నీటి సంచి పగిలిన 30-50 నిమిషాలలో దూడ జననం పూర్తి అవుతుంది. గరిష్టంగా 2 గంటలు పట్టవచ్చు.

- తొలిచూలు పడ్డలలో ఈనటానికి 4 గంటలు పట్టవచ్చు.
- నీటి సంచి పగిలిన తరువాతకూడా దూడ బయటకు రాకపోతే దానిని ఈనుటలో కష్టంగా గుర్తించాలి.

- నీటి సంచి పగిలిన తరువాత, తల, ముందరి కాళ్ళు రెండూ బయటకు వస్తే ఎటువంటి అందోళన అవసరం లేదు.

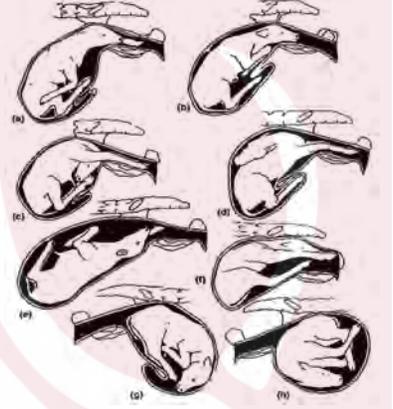
- ముందరి కాళ్ళను పట్టుకొని నెమ్మదిగా లాగినట్లైతే దూడ బయటకు వచ్చేస్తుంది.

- ముందరి కాళ్ళు రెండూ, తల, బయటకు రానప్పుడు ఎట్టి పరిస్థితుల్లోనూ దూడనులాగే ప్రయత్నం చేయరాదు.

(తల, ఒక కాలు బయటకు వచ్చినా ప్రమాదమేమీ రాదు).

సాధారణ ప్రసవంలో తల, ముందరి కాళ్ళు రెండూ బయటకు వస్తాయి

దూడ సరైన స్థానంలో వుండకపోతే డెలివరీ సమయంలో డిస్ట్రీక్యూకు కారణమవుతుంది

- దూడ తల ముందరికి రాకుండా, ఇతర అవయవాలు కనిపించినా దాని అసాధారణ స్థితిని గుర్తించి పశువైద్యున్ని సంప్రదించాలి.
- ఈ కష్టాన్ని గుర్తించినప్పుడు ఆలస్యం చేస్తే పరిస్థితి మరింత కష్టం అవుతుంది.

ఈనిన తర్వాత పరిశీలన

- సాధారణ పరిస్థితిలో ఈనిన 45 రోజులలో పశువు ఎదకు వస్తుంది.
- మొదటి ఎద తప్పి, తదుపరి ఎదలో 60-90 రోజులలో పశువు చూడి కట్టాలి.
- ఈనిన 60 రోజుల వరకు ఎదకు రాకపోతే పశువైద్యుని సంప్రదించాలి.

E. గొడ్డు మోతుతనం

- పశువు ప్రత్యుత్పత్తి క్రియలో వచ్చు ఇబ్బందుల వలన చూడి కట్టలేని తాత్కాలిక పరిస్థితిని గొడ్డుమోతుతనం అంటారు. ప్రత్యుత్పత్తి అవయవాలు పూర్తి ఆరోగ్యంగా ఉన్న పశువు 12-14 నెలలకు ఒకసారి ఈనుతుంది.
- గొడ్డుమోతుతనం వలన పరివక్తత ఆలస్యం కావటం తద్వారా తినుట, పాల దిగుబడి, సరియైన వయస్సులో జరుగక రైతుకు ఆర్థిక నష్టం కలుగును. ఉత్పాదన లేని పశువును పెంచడం కూడా రైతుకు నష్టం కలుగు జేయును.
- గొడ్డుమోతు తనానికి కారణాలు : జననాంగ వ్యాధులు, సాంక్రమిక వ్యాధులు, శరీర ధర్మాలలో లోపాలు అనగా - ఎదకు రాకపోవుట, మూగ ఎద, అండాశయంపై కాయలు.
- ప్రత్యుత్పత్తి వ్యవస్థలో లోపాలు, కృత్రిమ గర్భోత్పత్తి చేయుటలో లోపాలు

గొడ్డుమోతు తనానికి యాజమాన్యం

- పశువు ఎదకు వచ్చినప్పుడు సరియైన సమయంలో వీర్యదానం చేయాలి.
- ఎద కాలం ఎక్కువగా ఉన్నట్లయితే మరల వీర్యదానం చేయాలి.
- గేదెలో మూగ ఎదను జాగ్రత్తగా పరిశీలించి గుర్తించాలి.
- దూడ దశనుంచే పోషణపై ప్రత్యేక శ్రద్ధ పెట్టాలి.
- పశువు అవసరం మేరకు ఖనిజ లవణ మిశ్రమం మేపాలి.
- వేసవి తాపం నుంచి, ఒత్తిడి నుండి పశువును కాపాడే విధంగా చల్లని, పరిశుభ్రమైన త్రాగునీరు అందించాలి. చల్లటి నీడ కల్పించాలి.
- కృత్రిమ వీర్యధారణ చేసే కార్యకర్త అర్హతనూ, నైపుణ్యాన్నీ ధృవీకరించుకోవాలి.
- క్రమం తప్పకుండా ఎదకు వచ్చిన పశువు వరుసగా మూడు వీర్యధారణలకు చూడికట్టకపోతే పశువైద్యుని సంప్రదించాలి. సమస్యను గుర్తించాలి. మళ్ళీ మళ్ళీ కృత్రిమ వీర్యధారణ చేయిస్తే జననాంగాలు దెబ్బతింటాయి.
- జననాంగ నిర్మాణ లోపాలుంటే పశువులు చూడి కట్టవు.
- జననాంగ వ్యాధుల మూలంగా కూడా గొడ్డు మోతు తనం వస్తుంది. సరైన చికిత్స కొరకు పశువైద్యుని సంప్రదించాలి.

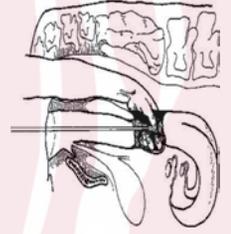
ఎద సమయాన్ని సరిగా గుర్తించుట

ఘనీభవించిన వీర్యపు స్త్రావ్ను సరిగా నిర్వహించడం

వీర్య ధారణ చేయు సమయము, పద్ధతి సరిగ్గావుండాలి

సరైన ప్రదేశంలో వీర్య ధారణ చేయాలి

సాధారణ రుతుచక్రంలో చూడి కట్టును ప్రభావితం చేయు అంశాలు

- ఎద సమయాన్ని సరిగా గుర్తించు భాద్యత రైతుదే.
- వీర్య నాళాన్ని సరియైన పద్ధతిలో చూసే వాడాలి.
- వీర్య ధారణ చేయు సమయము, పద్ధతి, వీర్యం విడుచు ప్రదేశం మొదలైన వాటిగురించి అవగాహన ఉండాలి. కాబట్టి మీరు బాగా శిక్షణ పొంది ఉండాలి.
- సరైన శిక్షణ పొందిన వారి ద్వారా కృత్రిమ గర్భోత్పత్తి చేయించుట చాలా ముఖ్యం. లేనిచో తదుపరి ఇబ్బందులు వచ్చి పరిస్థితి క్లిష్టమవుతుంది.
- ఆరోగ్యమైన సంకర జాతి పడ్డ 18 నెలల వయసులో ఎదకు రావాలి.
- దేశవాళీ ఆవులు, గేదెలు ఎదకురావడానికి 24 నెలల వరకు సమయం తీసుకుంటాయి.

వంధ్యత్వాన్ని నిర్వహించండి - గర్భధారణను నిర్ధారించండి

F. సంతతి పరీక్ష క్లుప్త వివరణ

ఏదైనా ఒకజాతి యొక్క పాల దిగుబడి పెంచుటకు ఎంపిక చేసిన ప్రజనన పద్ధతిలో సంతతి పరీక్షని నిర్వహిస్తారు.

దశ - 1: ఒక ప్రాంతంలో గుర్తింపబడిన ఉత్తమ పాడిపశువులను గుర్తించి, వాటికి ఆంబోతు వీర్యంతో గర్భధారణ కావించాలి.

దశ - 2: ఎంపిక చేసిన మగ దూడలను అనేక పరీక్షలకు గురి చేసి ఏ విధమైన వ్యాధులు లేవని నిర్ధారణ చేసిన తర్వాత వీర్య ధారణ కేంద్రాలకు తరలించాలి.

దశ - 3: ఎంపిక చేసిన మగ దూడలను అనేక పరీక్షలకు గురి చేసి ఏ విధమైన వ్యాధులు లేవని నిర్ధారణ చేసిన తర్వాత, వీర్య ధారణ కేంద్రాలకు తరలించాలి.

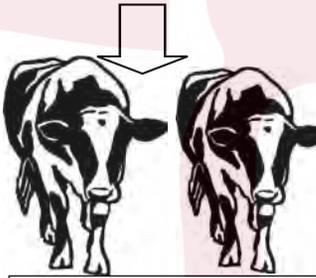

దశ - 4: వీటి నుండి సేకరించిన వీర్యంతో సంతతి పరీక్ష జరిపిన ప్రాంతంలో అధిక సంఖ్యలోని ఆవుల మీద ఉపయోగించవచ్చును.

దశ - 5: ఇటువంటి ఆంబోతులకు పుట్టిన ఆవుల పాల దిగుబడిని నమోదు చేయాలి. ఒక్కొక్క ఆంబోతుకి పుట్టిన కనీసం 100 ఆవుల తొలి ఈత పాల దిగుబడిని నమోదు చేయాలి.

దశ - 6: ఈ ఆవుల పాల ఉత్పత్తి ఆధారంగా వీటి ఆంబోతులకు ప్రజననము విలువ కట్టడం జరుగుతుంది. మొదటి 10% ఉత్తమ ఆవులు ఎన్నుకోబడతాయి. (ఈ ఈత పాల దిగుబడి ఆధారంగా)

దశ - 7: ఉత్తమమైన 10% ఆవులు అలాగే 10% ఆంబోతులు (ఆధారంగా) తరువాతి తరం ఆంబోతులను ఉత్పత్తి చేస్తారు.

పరీక్షచేయబడిన ఎద్దులకు పుట్టిన ఆడ పశువులు

దశ - 8: దీనికి కనీసం 6-8 సంవత్సరాలు పడుతుంది. ఈ మొత్తం ప్రక్రియలో అంతర ప్రజననము జరుగకుండా జాగ్రత్తలు తీసుకుంటారు.

పాల దిగుబడి నమోదు

పరీక్షచేయబడి హెచ్ ఎఫ్ ఎద్దు

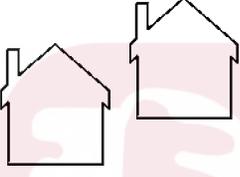

పరీక్షచేయబడి ముర్రా దున్న పోతు

సంతతి పరీక్ష అనేది ఒక జాతి యొక్క పాల దిగుబడి పెంచుటకు ఉపయోగపడుతుంది.

G. వంశ ఆధారిత ఎంపిక

వంశ ఆధారిత ఎంపికలో తల్లిదండ్రుల సామర్థ్యం ఆధారంగా ఆంబోతు, దున్నపోతు సామర్థ్యాన్ని నిర్ణయిస్తారు. ఒకే జాతికి చెందిన పశువులు అధిక సంఖ్యలో ఉండి, మరియు కృత్రిమ గర్భోత్పత్తి సదుపాయం లేని ప్రాంతాలలో ఈ పద్ధతిని అనుసరిస్తారు.

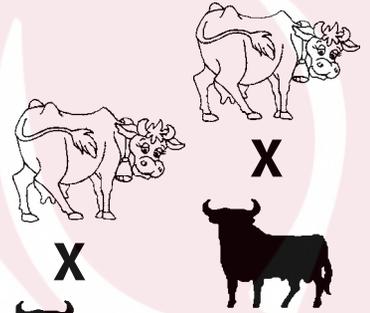
దశ - 1 : గుర్తించిన జాతి స్వస్థలంలో ఆ జాతికి చెందిన అత్యుత్తమ లక్షణాలు కల పశువులున్న గ్రామాలను గుర్తిస్తారు.

దశ - 2 : గుర్తించిన గ్రామాలలో కృత్రిమ వీర్యధారణ సదుపాయాన్ని విస్తరింపజేసి, రైతు వైతన్య కార్యకర్తలు, పునరుత్పత్తి సామర్థ్యం పెంపు లక్ష్యంగా పశు పరీక్షా శిబిరాలు, దూడల పోటీలు నిర్వహిస్తూ కృత్రిమ వీర్యధారణలను ప్రోత్సహిస్తారు.

దశ - 3 : ఎంపిక చేసిన గ్రామాలలో దేశవాళీ ఆవులు, గేదెలను ఎంపిక చేసి, వాటి పాల దిగుబడిని రికార్డు చేసి, పాల దిగుబడి ఆధారంగా ఎంపిక చేసి ఉత్తమ పశువులను గుర్తిస్తారు.

దశ - 4 : మంచి జాతి లక్షణాలు, అత్యధిక ఉత్పత్తి సామర్థ్యం గల ఆడ పశువులకు, అదే ప్రాంతంలోని, అదే జాతికి చెందిన మేలిమి మగ పశువుల వీర్యంతో కృత్రిమ వీర్యధారణ చేస్తారు. దీనిని నామినేటెడ్ మేటింగ్ అంటారు.

దశ - 5 : మేలిమి ఆవులు, గేదెలకు పుట్టిన మగ దూడలను రైతుల నుంచి కొనుగోలు చేసి, వాటికి అన్ని వ్యాధి నిర్ధారణ పరీక్షలు చేసి పూర్తి ఆరోగ్యవంతమైన దూడలను వీర్య ఉత్పత్తి కేంద్రాలకు తరలిస్తారు.

దశ - 6 : వీర్య ఉత్పత్తి కేంద్రాలలో ఎదిగే మగ దూడలకు అనేక దశలలో ఆరోగ్య పరీక్షలు చేసి పరిపూర్ణ ఆరోగ్యంతో ఉన్నవాటిని వీర్య ఉత్పత్తి కేంద్రాలలో పూర్తి స్థాయిలో ప్రవేశపెడతారు.

దశ - 7 : ఈ విధంగా ఎంపిక చేసిన ఆంబోతు, దున్నల వీర్యాన్ని అధిక సంఖ్యలో పశు జనాభా పై గర్భోత్పత్తికి ఉపయోగిస్తారు. వంశ ఆధారిత ఎంపిక వలన దేశవాళీ జాతులలో పాల దిగుబడి పెరుగుతుంది.

దేశీయ జాతులలో పాల ఉత్పత్తిని మెరుగుపరచడానికి వంశ ఆధారిత ఎంపిక ఒక పద్ధతి

విభాగము - 14

చిన్న రుగ్మతలకు సాంప్రదాయ చికిత్సలు

పాడి రైతులు వారి యొక్క పశు సంపదకు కల్గు అనారోగ్యాలకు ఎన్నో తరాలుగా సాంప్రదాయ చికిత్సలను పాటిస్తున్నారు. ఇటువంటి అనారోగ్యాలకు సాంప్రదాయ వైద్యానికి చెందిన అవగాహన అవసరం. వైద్య సదుపాయాలు సరిగా అందుబాటులో లేని చోట సాంప్రదాయ చికిత్స ఎంతో ప్రాధాన్యత సంతరించుకున్న అంశం. సాంప్రదాయ వైద్య విధానాలను పాల ఉత్పత్తి దారుల సమితి (డ. కర్ణాటక) బిఎ ఐఎఫ్, ఇంటర్నేషనల్ రూరల్ రీకన్స్ట్రక్షన్ (ఐ ఐ ఆర్ ఆర్) వివేకానంద కేంద్ర మొదలగు సంస్థలు గ్రంథస్థం చేశాయి. కాకపోతే ఇందులో గమనించిన విషయాలు ఏమిటంటే ఇవి కేవలం సూచనకు మాత్రమే వీటి నుండి రుగ్మతలు పూర్తిగా నయం కాకపోవచ్చును. ఇటువంటి రుగ్మతలకు ఏదైనా ఒక అంతర్గత జబ్బు కూడా కారణం కావచ్చు. అందుచేత పశువైద్యున్ని సంప్రదించడం అవసరం. ఈ సాంప్రదాయ ఔషధాలను గుర్తించుటకు వీలైనటువంటి బొమ్మలు ఇందులో ఇవ్వబడినవి. ఈ క్రింది పేర్కొనబడిన రుగ్మతలకి కావలసినటువంటి ఔషధాలు, వాటిని తయారుచేయు పద్ధతులు తెలియజేయబడినది.

1. పాలను ఉత్పత్తి చేయలేకపోవుట	12. విషపూరితమగుట
2. రక్త హీనత	13. పాలు సరిగా రాకపోవుట
3. ఫంగల్ ఇన్ఫెక్షన్	14. గర్భాశయం జారిపోవుట
4. కడుపు ఉబ్బరం	15. ఎద పునరావృతమవడం, కట్టునిలవకపోవడం
5. డీ హైడ్రేషన్	16. మాయపడకపోవడం
6. విరోచనాలు	17. చర్మ సంబంధిత వ్యాధులు
7. బాహ్య పరాన్న జీవులు	18. ఉదర సంబంధిత రుగ్మతలు
8. మెగట్వండ	19. నాలుకపై పుండ్లు
9. హిమోగాల్క్వీయా	20. పులిపిర్లు
10. చూలు కట్టకపోవటం	21. ఈగలు మరియు దోమల వికర్షకాలు
11. పొదుగులో నీరు చేరడం	22. పేల సంక్రమణ

అనారోగ్యాలలో ఉపయోగించే సాధారణ మూలికా విధానాలు

క్రమ సంఖ్య	వివరాలు	చికిత్స/ మొక్క పేరు	ఉపయోగించు మొక్క భాగము; తయారు చేయు పద్ధతి	వాడు పద్ధతి - మోతాదు
1	పాలను ఉత్పత్తి చేయలేకపోవుట	(1) ఆస్పరాగస్ రెసిమోసస్ (శతావరి, షహకుల్):	250 గ్రాముల శతావరి వేరు భాగాన్ని రుబ్బాలి.	3-5 రోజుల పాటు తినిపించవలెను.
		(2) లెప్టాడినియా రెటిక్యులేటా (జీవంతి)	ఈమొక్క యొక్క ఆకులు మరియు కాండాన్ని దాణాతో పాటుగా ఇవ్వాలి.	రోజుకు 50 గ్రాముల చొప్పున నెల రోజుల పాటు ఇవ్వాలి.
2	రక్త హీనత	ఫిల్లాంతస్ ఎంబెలికా(ఉసిరి)	దాని 50 గ్రాముల కాండం లేదా పండుని రుబ్బాలి	ప్రతి దినము ఇవ్వాలి.
3	ఫంగల్ ఇన్ఫెక్షన్	(1) వెల్లుల్లి (లుస్సాన్)	పేస్ట్ తయారు చేయండి	ప్రభావిత ప్రాంతాలలో తగ్గే వరకు రాయాలి
		(2) వేప	పూలు, వేప నూనె, బెరడు, వేప చిగురు కలిపి ముద్దగా నూరవలెను	ప్రభావిత ప్రాంతాలలో తగ్గే వరకు రాయాలి
4	కడుపు ఉబ్బరం (తక్కువ స్థాయి)	అల్లం, వెల్లుల్లి, బెల్లం, ఏలకులు, లవంగాలు	50 గ్రాముల అల్లం, ఒక వెల్లుల్లి , 3 ఏలకులు 5నుంచి 6 లవంగాలను అర తీటరు నీటిలో ఉడికించి వాటికి బెల్లం కొద్దిగా కలిపి కషాయం లాగా తయారు చేసుకోవాలి.	రోజుకు 1 సారి చొప్పున 2 రోజులకు ఇవ్వాలి. ప్రతిరోజూ తాజాగా తయారు చేసుకోవాలి. దూడకు ఇచ్చేటప్పుడు సగభాగం ఇస్తే సరిపోతుంది.

శతావరి మొక్క

శతావరి వేరు

జీవంతి మొక్క మరియు పుష్పాలు

అనారోగ్యాలలో ఉపయోగించే సాధారణ మూలికా విధానాలు

క్రమ సంఖ్య	వివరాలు	చికిత్స/ మొక్క పేరు	ఉపయోగించు మొక్క భాగము; తయారు చేయు పద్ధతి	వాడు పద్ధతి - మోతాదు
5	డీ హైడ్రేషన్/ నిర్జలీకరణ	ఉప్పు, చక్కెర, సోడా ఉప్పు	2 టీ స్పూన్ల ఉప్పు, 4 టీ స్పూన్ల చక్కెర, సగం స్పూన్ సోడా ఉప్పు 1 లీటరు నీటిలో కలపాలి.	పెద్ద పశువులకి 2-3 లీటర్లు 2-3 సార్లు, దూడలు - 1/2 లీటరు నుండి 1 లీటరు తేరుకొనే వరకూ
6	విరోచనాలు	(1) అల్లం, టీ ఆకులు	గుప్పెడు టీ ఆకులను లీటరు నీటిలో మరగించాలి. దానిని వడకట్టి బాగా నలగగొట్టిన అర గుప్పెడు అల్లాన్ని కలవవలెను.	దీనిని రోజుకి 2 సార్లు చొప్పున 3-4 రోజులు ఇవ్వాలి. ప్రతి రోజూ తాజాగా తయారు చేసుకోవాలి.
		(2) జామ	1/2 కేజీ జామ ఆకులను 3 లీటర్ల నీటిలో మరగించాలి.	రోజుకి 2 సార్లు తాగించవలెను.
		(3) పాటాషియం పెర్మాంగనేట్	1 లీటరు నీటిలో 5-10 పలుకుల పాటాషియం పెర్మాంగనేట్ కలవవలెను.	రోజుకి 2 సార్లు తాగించవలెను.

ఉసిరి

తీయాకు

జామ

అనారోగ్యాలలో ఉపయోగించే సాధారణ మూలికా విధానాలు

క్రమ సంఖ్య	వివరాలు	చికిత్స/ మొక్క పేరు	ఉపయోగించు మొక్క భాగము; తయారు చేయు పద్ధతి	వాడు పద్ధతి - మోతాదు
7	బాహ్య పరాన్న జీవులు	(1) సీతాఫలం	విత్తనాలు, ఆకుల కషాయాన్ని 50% గాఢత తగ్గించి చవకబారు వెజిటేబుల్ నూనెలలో కలపవలెను.	రోజుకు 2సార్లు 5 రోజులపాటు శరీరంపై పూయ వలెను
		(2) వేప	వేప ఆకులను నూరి ముద్దగా చేయవలెను	శరీరంపై రాయవలెను.
		(3) సీతాఫలం, వేప, పొగాకు ఆకులు	సీతాఫలం విత్తనాలు - 1భాగం, వేప విత్తనాలు - 1 భాగం, పొగాకు- 1/5 భాగం, వీటిని మెత్తగా రుబ్బి 2 లీటర్ల నీటిలో ఊరబెట్టాలి.	శరీరంపై రాయవలెను.
8	మేగల్ వుండ్	(1) వెల్లుల్లి, ముద్దబంతి, తులసి	గుప్పెడు బంతి ఆకులు, తులసి ఆకులు మరియు వెల్లుల్లిని నూరి సున్నం వేసి ముద్దగా నూరాలి.	ఆ ముద్దని పశువు శరీరంపై రాయాలి
		(2) సీతా ఫలం, వేప	రెండు రకాల ఆకులను, లేదా ఏదో ఒక రకం ఆకులను ముద్దగా నూరాలి	రోజుకు 1సారి చొప్పున, పశువుకు వరుసగా, 5-6 రోజుల పాటు రాయాలి.
9	పాలలో రక్తం కనిపించుట	అత్తి పత్తి	1/2 కేజీ లేదా 1 కేజీ మొక్కని రుబ్బి ముద్దగా చేయాలి	రోజుకి 2 సార్లు చొప్పున 3-5 డోసుల వరకు నోటి ద్వారా ఇవ్వాలి.

సీతా ఫలం

ముద్ద బంతి

వేపాకు మరియు విత్తనాలు

అనారోగ్యాలలో ఉపయోగించే సాధారణ మూలికా విధానాలు

క్రమ సంఖ్య	వివరాలు	చికిత్స/ మొక్క పేరు	ఉపయోగించు మొక్క భాగము; తయారు చేయు పద్ధతి	వాడు పద్ధతి - మోతాదు
10	ప్రత్యుత్పత్తి సమస్యలు	(1) వంకాయ, ఉలవలు	1 కీ.జీపండిన వంకాయ, 250 గ్రాముల ఉలవలు నానబెట్టి కలిపి రుబ్బి ముద్దగా చేయవలెను	ప్రతి రోజూ మొదట పండిన వంకాయ రోజుకి 1 సారి చొప్పున ఇచ్చి తర్వాత ఉలవలు ఇవ్వడం ఒక వారం పాటు చేయాలి.
		(2) కొబ్బరి చెట్టు	కొత్తగా వికసించిన పుష్పగుచ్ఛము నుంచి రసాన్ని తీసి లేతకొబ్బరి నీళ్లతో కలపవలెను.	రోజుకి 1 సారి చొప్పున 3-4 రోజులు తాగించాలి.
11	పొడుగులో నీరు చేరుట	కలబంద, సున్నం (లేదా) అత్తి పత్తి ఆకులు	2-3 ఆకుల కలబంద లేదా 4-5 గుప్పెళ్ల అత్తి పత్తి ఆకులను 50 గ్రాముల సున్నంతో కలిపి పేస్ట్ లాగా చేసుకోవాలి	రోజుకి 2 సార్లు 4-5 రోజులు కలిపి, పాలు తీసిన తర్వాత రాయవలెను.
12	విషపూరిత మగుట	(1) పారాఫిన్ ఆయిల్, పచ్చి లిన్ సీడ్ ఆయిల్, వెజిటబుల్ నూనె.	ఏదైనా నూనె (ఒక లీటరు)	రోజుకి 1 సారి తాగించాలి
		(2) పాలు, బొగ్గు పాడి, కొబ్బరి నీళ్ళు	1 లీటరు పాలు లేదా కొబ్బరి నీళ్లను, 200 గ్రాముల బొగ్గుపాడిని 800 మిల్లీ లీటర్ల నీటిలో కలపవలెను.	రోజుకి 1 సారి తాగించాలి

అత్తిపత్తి ఆకులు

కల బంద

ఉలవలు

అనారోగ్యాలలో ఉపయోగించే సాధారణ మూలికా విధానాలు

క్రమ సంఖ్య	వివరాలు	చికిత్స/ మొక్క పేరు	ఉపయోగించు మొక్క భాగము; తయారు చేయు పద్ధతి	వాడు పద్ధతి - మోతాదు
13	పాలు సరిగ్గా రాకపోవుట	(1) జబ్బోఫా మొక్క	ఆకులు	2-3 గుప్పెళ్ళ ఆకులు
		(2) ఉమ్మెత్త	ఒక కాయ తీసుకుని దానిని వేడి బూడిదలో పెట్టి, వేడి చేసి పరి తవుడులో వేసి నూరాలి.	ఒకసారి మాత్రమే తినిపించవలెను. తినిపించిన తర్వాత పశువును తిరగనివ్వకూడదు
		(3) ఆస్పరాగస్ రెసిమోసస్ (శతావరి)	ఆస్పరాగస్ కాండం లేదా దాని రసం	రోజుకి 2 సార్లు చొప్పున 4 రోజులకు.
14	గర్భాశయం జారిపోవుట	అత్తి పత్తి మొక్క	రెండు గుప్పెళ్ళ ఆకులను త్రుంచి వాటి నుండి రసంతీయవలెను.	దీనిని రోజుకి 3 సార్లు వాడవలెను. ఈ రసాన్ని జారిపోయిన గర్భాశయ భాగానికి రాయాలి.
15	ఎద పునరావృతమగుట	(1) కరివేపాకు	రెండు గుప్పెళ్ళ కరివేపాకును తీసుకోవాలి	పశువును దాటించిన తర్వాత, 10 రోజుల పాటు తినిపించాలి
		(2) అత్తిపత్తి	మొక్కను 200 గ్రాములు తీసుకొని దానితో కషాయం తయారు చేయాలి	2- 3 రోజుల పాటు తాగించవలెను.

జబ్బోఫా

ఉమ్మెత్త

కరివేపాకు

అనారోగ్యాలలో ఉపయోగించే సాధారణ మూలికా విధానాలు

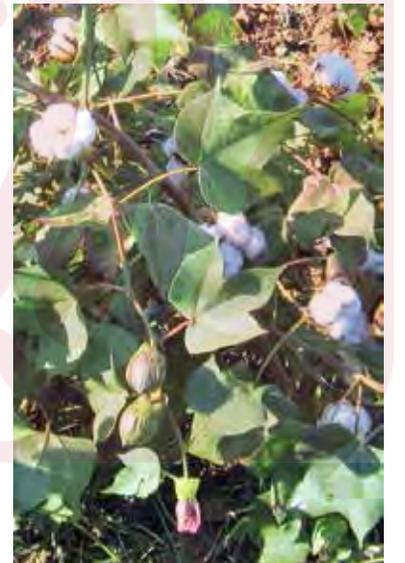
క్రమ సంఖ్య	వివరాలు	చికిత్స/ మొక్క పేరు	ఉపయోగించు మొక్క భాగము; తయారు చేయు పద్ధతి	వాడు పద్ధతి - మోతాదు
16	మాయ పడకపోవుట	(1) అత్తి పత్తి	1 కే.జీ ఆకులు	రోజుకి 1 సారి చొప్పున 2 రోజులు తినిపించాలి
		(2) మారేడు, మిరియాలు, వెల్లుల్లి మరియు ఉల్లి	ఒక గుప్పెడు మారేడు ఆకులు, 2 ఉల్లి గడ్డలు, వెల్లుల్లి 6 , 10 గింజల మిరియాలు కలిపి మజ్జిగలో నూరి ముద్ద చేయాలి	దీనిని రోజుకి 1 సారి ఇవ్వాలి
		(3) పత్తి	పత్తి చెట్టు వేళ్లు మరియు పత్తి తీసిన పత్తికాయలను 2-3 గుప్పెళ్ళు తీసుకొని కషాయం తయారుచేసుకోవాలి	రోజుకి 1సారి తాగించాలి.
17	చర్మ వ్యాధులు	(1) వేప	చెట్టు బెరడు, లేత ఆకులు, పూత వేప నూనెతో కలిపి ముద్దగా తయారు చేయాలి	వ్యాధి సోకిన చోట రాయవలెను.
		(2) వంగ	వంకాయను నలగకొట్టి, రాగి పిండితో కలిపి నూరాలి	వ్యాధి సోకిన చోట రాయవలెను.

మారేడు చెట్టు కాయతో

మిరియాల తీగ

విచ్చిన కాయతో పత్తి మొక్క

అనారోగ్యాలలో ఉపయోగించే సాధారణ మూలికా విధానాలు

క్రమ సంఖ్య	వివరాలు	చికిత్స/ మొక్క పేరు	ఉపయోగించు మొక్క భాగము; తయారు చేయు పద్ధతి	వాడు పద్ధతి - మోతాదు
18	ఉదర సంబంధిత రుగ్మతలు	(1) అల్లం, మునగ కాయ, తేనె	500 మిల్లి లీటర్ల అల్లం రసం మరియు 500 మిల్లి లీటర్ల మునగాకు రసాన్ని 200 మిల్లి లీటర్ల తేనెలో కలిపి ముద్దగా చేయవలెను	రోజుకి 2 సార్లు చొప్పున 2 రోజులు
19	నాలుక వుండ్లు	చింత పండు, నువ్వుల నూనె	చింత పండు 100 గ్రాములు, నువ్వుల నూనె 200 మిల్లి లీటర్లలో కలిపి ముద్దగా చేయవలెను	దీనిని నోటికి మరియు నాలుకకి రోజుకి 3-4 సార్లు రాయవలెను.
20	పులిపిర్లు	(1) ఆకు జెముడు,	ఆకు జెముడు పాలను పులిపిర్ల మీద రాయవలెను	రోజుకి 2 సార్లు చొప్పున పులిపిర్లు క్రింద రాలే వరకు రాయవలెను
		(2) బొప్పాయి	బొప్పాయి కాండం, పండు, ఆకుల నుండి వచ్చిన పాలను పులిపిర్ల మీద రాయాలి	రోజుకి 2 సార్లు చొప్పున పులిపిర్లు క్రింద రాలే వరకు రాయవలెను
21	ఈగలు, దోమల వికర్షకాలు	కలబంద	ఆకులను రుబ్బి రసం తీయవలెను	పశువు శరీరంపై రాయాలి. మరియు చుట్టుప్రక్కల చల్లాలి
22	తెగులు	సీమ అవిసె లేదా సీమ తంగేడు	గుప్పెడు తాజా లేదా ఎండు ఆకులను నీటిలోకాని నిమ్మరసంతో గాని ముద్దగా చేయవలెను.	ముద్దను శరీరంపై తెగులుతో ప్రభావితమైన చోట రాయాలి

ఆకుజెముడు

చింత వెట్టు

సీమ అవిసె(తంగేడు) వెట్టు మరియు పువ్వు

భాగము - 2

పశుపోషణ మరియు యాజమాన్యం

పాడి పశువులకు సమతుల్య ఆహారం అందించడం లాభదాయకమైన పాడి పశువుల పెంపకానికి ముఖ్యమైన అంశం. సరైన పోషణ లేని పశువులు వూర్తి స్థాయిలో తమ జన్యు సామర్థ్యాన్ని వ్యక్తపరచలేవు. సరైన పోషణ అందించలేకపోతే పశువుల పెరుగుదల, పాల దిగుబడి, పునరుత్పత్తి తగ్గును. అలాగే తరుచూ అనారోగ్యానికి గురవుతాయి. పశువు యొక్క మేతలో ప్రోటీన్లు, విటమిన్లు, ఖనిజలవణాలు తగు పాళ్ళలో ఉండాలి. సమతుల్య పోషణ వలన మాత్రమే పాడి పశువు నుండి ఆర్థిక పరమైన లాభాలు పొందవచ్చును.

ఈ భాగములో పేర్కొనబడిన ఈ కింది అంశాలు వివరించబడినవి.

విభాగం-1: పశువుల పోషణ (మేపుట)

విభాగం-2: పశుగ్రాస ఉత్పత్తి

విభాగం-3: పశువుల పాకలో తీసుకోవలసిన జాగ్రత్తలు

విభాగం - 1

పశువుల పోషణ (మేపుట)

పాడి పశువులకు సంబంధించిన వరకు మేపు అతి ముఖ్యమైనది. మొత్తం పాల ఉత్పత్తి ఖర్చులో దాదాపు 70% పశువుల పోషణకే అవుతుంది. పాడి పశువుల మేతలో వివిధ రకములైనటువంటి నూనె గింజ చెక్కలు, గింజలు మరియు వాటి ఉప ఉత్పత్తులైన తవుడు, పొట్టు, సమీకృత దాణా, అలాగే పశుగ్రాసాలు, ఎండుగడ్డి చేర్చుకోవడం అలవరచుకోవాలి.

- A. పాడి పశువులను మేపుట
- B. సమతుల్య పోషకాహార పథకం యొక్క ప్రాధాన్యత
- C. పాల ఉత్పత్తిలో సమీకృత పశుదాణా యొక్క ప్రాముఖ్యత
- D. బైపాస్ ప్రోటీన్ దాణా యొక్క ప్రాముఖ్యత
- E. మేతలో ఖనిజలవణ మిశ్రమము యొక్క ప్రాముఖ్యత
- F. యూరియా మెలాసిస్ మినరల్ బ్లాక్ (ఒక అనుబంధ పోషకాహారం)
- G. పాడి పశువులకు త్రాగు నీటి ప్రాధాన్యత
- H. చూడి పశువులకి తీసుకోవలసిన జాగ్రత్తలు
- I. ఈనిన తరువాత ఆహారంలో తీసుకోవలసిన జాగ్రత్తలు
- J. ఆవుకు టోటల్ మిక్స్డ్ రేషన్ ఉదాహరణలు
- K. గేదెకు టోటల్ మిక్స్డ్ రేషన్ ఉదాహరణలు

A. పాడి పశువును మేపుట

- సాధారణంగా ఒక పెద్ద పశువుకు ఒక రోజుకి 15 - 20 కేజీల పచ్చగడ్డి, 6 కేజీల ఎండుగడ్డి అవసరం.
- చిక్కుడు జాతి గడ్డి మరియు సాధారణ పచ్చగడ్డి 1:3 నిష్పత్తిలో పశువుకి ఇవ్వాలి.
- పచ్చగడ్డిని 50% పూతదశలో ఉన్నప్పుడు కోయాలి.
- అధికంగా ఉన్న పచ్చగడ్డిని లేదా ఎండుగడ్డిని మాగుడు గడ్డి రూపంలో జాగ్రత్త పరచాలి.
- ఇట్లు జాగ్రత్తచేసిన పచ్చగడ్డి కొరత ఉన్న కాలాలలో ఉపయోగపడుతుంది.

చిక్కుడు జాతి గడ్డి

పచ్చగడ్డి

పశుదాణా

సూచనలు

- జాతీయ పాడి పరిశ్రమాభివృద్ధి సంస్థ అభివృద్ధి చేసిన సాప్టేస్ సహాయంతో పశువుల యొక్క పాల ఉత్పత్తికి మరియు మేతలోని పోషకాలకి మధ్య ఉన్న తేడాను తగ్గించవచ్చు.
- పచ్చగడ్డి లేకుండా కేవలం ఎండుగడ్డి మీద ఆధారపడి పశువులకు యూరియా మొలసిన్ బ్లాక్కు ఉపయోగించవచ్చు.
- శరీర పోషణకు అలాగే పూర్తి స్థాయి పాల ఉత్పత్తి సామర్థ్యాన్ని చేరుటకు పశువులకు ఊవికృత పశుదాణా బైపాస్పాటీన్ వాడవచ్చును.
- పశువు యొక్క జీవక్రియలకు ఖనిజ లవణాలు తప్పని సరి. కావున పశువులకు అందచేయు మేతలో ఖనిజలవణ మిశ్రమము తప్పనిసరి.
- పశువును ఒక రకమైన మేత నుండి ఇంకో రకమైన మేతకు మార్చేటప్పుడు ఆ మార్పు ఒకేసారి కాకుండా, క్రమక్రమంగా చేయవలెను.

పశుగ్రాసాన్ని కోయడం

B. సమతుల్య పోషకాహారము యొక్క ప్రాముఖ్యత

- సాధారణంగా పశువుల మేతలో తవుడు, నూనె, చెక్కతో పాటుగా, పచ్చగడ్డి, మరియు ఎండు గడ్డి ఉంటాయి.
- ఇటువంటి మేత వలన మాంసకృత్తుల శక్తి , ఖనిజలవణములు, విటమిన్లు ఎక్కువగానీ, తక్కువగానీ అవుతాయి.
- దానివల్ల పశువు ఆరోగ్యం, ఉత్పాదకత దెబ్బతింటాయి, పాడి వల్ల వచ్చే నికర ఆదాయం తగ్గుతుంది.
- ఇటువంటి సమతుల్య పోషణ కొరకు జాతీయ పాడి పరిశ్రమాభివృద్ధి సంస్థ ఒక సాఫ్ట్ వేర్ని వృద్ధి చేసింది. దీనిని గ్రామంలో శిక్షణ పొందిన కార్యకర్తలు ఉపయోగించవచ్చును.

ఈ పథకం వలన ఉపయోగాలు

- గ్రామంలో దొరికే మేపు పదార్థాలలో వీలైనంత తక్కువ ఖర్చుతో సమతుల్య ఆహారాన్ని పశువులకు అందించవచ్చును.
- పాల ఉత్పత్తి మరియు నాణ్యత (కొప్పు శాతం) పెరుగును.
- పునరుత్పత్తి సామర్థ్యం పెరుగును.
- ఒక ఈతకి తర్వాత ఈతకి మధ్య కాల వ్యవధి తగ్గును.
- పశువు ఆరోగ్యం మెరుగుపడును.
- దూడల పెరుగుదల బాగా ఉండి త్వరగా చూడికి వస్తాయి.
- మిథేన్ వాయువు ఉత్పత్తి తగ్గుతుంది.

సమతుల్య పోషణ పథకాన్ని అమలు పరుస్తున్న కార్యకర్త

పాల ఉత్పత్తిని కనీస ఖర్చుతో మెరుగుపరచడానికి మరియు మిథేన్ ఉద్గారాలు తగ్గించడానికి సమతుల్య పోషణ పథకం ఒక ప్రభావవంతమైన సాధనం

C. పాల ఉత్పత్తి -సమీకృత పశుదాణా ప్రాముఖ్యత

- పాల ఉత్పత్తి దారుల సమితి, రాష్ట్రస్థాయి ఫెడరేషన్ల ద్వారా తయారుచేయబడు పశుదాణా పశువుకు అవసరం అయినటువంటి శరీర పోషణ, పెరుగుదల, పాల ఉత్పత్తులకు కావల్సిన పోషకాలను తగు పాళ్ళలో అందిస్తుంది.
- దీనిని మంచి నాణ్యత కలిగిన నూనె గింజల చెక్కలు, తవుడు, గింజలు, ఉప్పు, మొలసీస్, ఖనిజలవణాలు మొదలగు వాటితో తయారుచేస్తారు.
- ఇది తక్కువ ఖర్చుతో పశువుకి అత్యంత రుచికరంగా ఉంటుంది.

నూచనలు

- సమీకృత పశుదాణాలో శరీర పోషణ పెరుగుదలకు మరియు పాల ఉత్పత్తికి కావల్సిన మాంసకృతులు, శక్తి, మినరల్స్ మొదలగునవి తగు పాళ్ళలో ఉంటాయి.
- దీనిని ఇవ్వడం వలన చూడి పశువులలో పిండం బాగా అభివృద్ధి చెందుతుంది.
- ఇది పునరుత్పత్తి సామర్థ్యాన్ని, పాల దిగుబడిని, నాణ్యతను పెంచుతుంది.
- ఎదుగుతున్న పశువులకు రోజుకి 1- 2 కే.జీ ల సమీకృత దాణా అవసరం.
- పాడిలో ఉన్న పశువులకు 2 కే.జీ శరీర పోషణకు, దీనికి అదనంగా లీటరు పాల ఉత్పత్తికి ఆవులకు 400 గ్రాములు, గేదెలకు 500 గ్రాములు దాణా ఇవ్వడం అవసరం.
- దీనితో పాటుగా 1 కే.జీ సమీకృత పశుదాణా, 1 కే.జీ నూనె గింజల చెక్క, చూడి పశువులకి ఈతకు ముందు 2 నెలలలో ఇవ్వవలెను. సమీకృత పశుదాణాను వివిధ రకములైన నూనె గింజల చెక్కలు, తవుడు, మొలసీస్, ఉప్పు, ఖనిజలవణాల మిశ్రమము మొదలగు వాటి నుండి తయారుచేస్తారు.

పశువుల దాణాను వివిధ ధాన్యాలు, కేకులు, బ్రాన్స్, మొలసీస్, ఉప్పు, ఖనిజ మిశ్రమం మరియు విటమిన్ల నుండి తయారు చేస్తారు.

సమీకృత పశుదాణా పశువులను ఆరోగ్యంగా ఉంచడమే కాక, పాల ఉత్పత్తికి కూడా దోహదపడుతుంది.

D. బైపాస్ ప్రోటీన్ దాణా యొక్క ప్రాముఖ్యత

- పశువు పెరుగుదలకి, పాల ఉత్పత్తికి మాంసకృత్తులు అత్యవసరం.
- మాంసకృత్తులలో ఎక్కువ భాగం పశువు కడుపుపైన రూమెన్లో చిన్నచిన్న భాగాలుగా విడిపోతుంది. బైపాస్ ప్రోటీన్ ఈ పరిస్థితిని తప్పించుకొని పేగుల చివరి భాగం వరకు వెళ్ళి పూర్తిగా వంటపడుతుంది.
- ప్రోటీన్ ఆహారపదార్థాలను రసాయనాలతో చర్య జరిపించి, బైపాస్ ప్రోటీన్ను తయారుచేస్తారు.

ఉపయోగాలు

- తక్కువ ఖర్చుతో అధిక పోషక విలువలు కలిగిన దాణా లభించును.
- మేత పదార్థాలలో ఉండే ప్రోటీన్ వినియోగం పెరుగును.
- ఇది పశువు పెరుగుదల మరియు పాల ఉత్పత్తిని పెంచును.
- రోజుకి 8-10 లీటర్ల పాలను ఇచ్చు పశువుకి బైపాస్ ప్రోటీన్ దాణా అందుబాటులో లేనప్పుడు 1 కే.జీ శుద్ధి చేయబడిన బైపాస్ ప్రోటీన్ నఫ్లిమెంట్ వాడవచ్చును. (అర కే.జీ ఉదయం, అర కే.జీ సాయంత్రం)
- బైపాస్ ప్రోటీన్ తక్కువ ఖర్చుతో పోషకాలను అందజేస్తుంది.

బైపాస్ ప్రోటీన్ పరిశ్రమ

బైపాస్ ప్రోటీన్ దాణా

E. మేతలో ఖనిజ లవణ మిశ్రమం యొక్క ప్రాధాన్యత

- పశువు శరీరంలో వివిధ జీవక్రియలకు ఖనిజలవణాలు ఎంతో అవసరం. మంచి ఖనిజ లవణ మిశ్రమము పశువు శరీర పోషణకు కావల్సినటువంటి అన్ని ఖనిజలవణాలను తగు పాళ్ళలో కలిగి ఉంటుంది.

ఉపయోగాలు

- దూడల పెరుగుదలకి ఉపయోగపడుతుంది.
- పశువు శరీరంలో పోషకాలను మరింతగా వినియోగించుటకు తోడ్పడుతుంది.
- పాల ఉత్పత్తి పెరగడానికి దోహదం చేస్తుంది.
- పునరుత్పత్తి సామర్థ్యం పెరుగును. తద్వారా ఈతకు ఈతకు మధ్య కాలం వృధా కాకుండా సహాయపడుతుంది.
- పాడి పశువులలో పాలిచ్చు కాలం పెరగడానికి దోహద పడుతుంది.
- పశువులలో రోగ నిరోధక శక్తిని పెంపొందించును.
- జీవక్రియలకు సంబంధించిన రుగ్మతలను, పాలజ్వరం, కీటోసిస్, హెమట్యూరియా వంటి వాటిని నిరోధిస్తుంది.

రాగి లోపం వలన రంగు మారిన వెంట్రుకలు

అయోడిన్ లోపం థైరాయిడ్ గ్రంథి యొక్క విస్తరణకు కారణమవుతుంది (బాణపు గుర్తు) మరియు జింక్ లోపం వల్ల కన్నీరు కార్చుట జరుగుతుంది .

ఎడమ నుండి కుడికి: పాడి సహకార సంస్థలచే (రాజస్థాన్, కర్ణాటక మరియు బీహార్) తయారు చేయబడిన ఏరియా స్పెసిఫిక్ మినరల్ మిక్చర్ (ASMM) .

ఖనిజ లవణ మిశ్రమ సిఫారసు

దూడలు	రోజుకి 20-25 గ్రాములు
పడ్డలు, వట్టిపోయిన పశువులు	రోజుకి 50 గ్రాములు
పాలిచ్చు పశువులు	రోజుకి 100 - 200 గ్రాములు

ఖనిజ లవణ మిశ్రమము వలన పాల ఉత్పత్తి, పునరుత్పత్తి సామర్థ్యం పెరుగును.

F. యూరియా మరియు మొలాసిస్ బ్లాక్

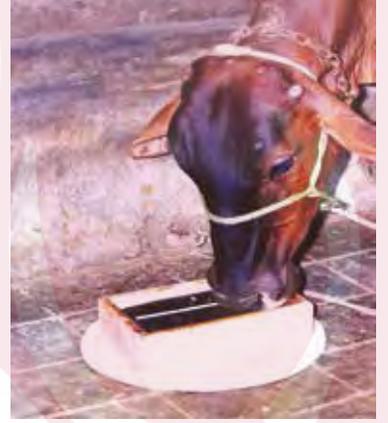
- పశువులు వాటి కడుపులో ఒక ప్రత్యేకమైన అర కల్లి ఉంటాయి. దానినే రూమెన్ అంటారు. దీనిలో ఉపయోగకరమైన సూక్ష్మజీవులు అధిక సంఖ్యలో ఉంటాయి. ఇవి ఆహారపదార్థాలను జీర్ణం చేయుటలో సహాయపడుతుంది.
- గడ్డి దొరకని కాలంలో యూరియా మరియు మొలాసిస్ బ్లాక్ రూమెన్ సూక్ష్మజీవులను అధికం చేస్తుంది. తద్వారా ఎండుగడ్డి జీర్ణమవుటలో సహాయపడుతుంది.

ఉపయోగాలు

- పశువు ఎండు గడ్డిని ఎక్కువగా తీసుకుంటుంది మరియు వృధా తగ్గుతుంది.
- పాల ఉత్పత్తిని, మరియు కొవ్వు శాతాన్ని పెంచుతుంది.
- దీని నుంచి ఖనిజలవణాలు కూడా లభిస్తాయి.

యూరియా మొలాసిస్ మినరల్ బ్లాక్లు

యూరియా మొలాసిస్ మినరల్ బ్లాక్లను నాకుతున్న పశువు

G. పాడి పశువులకు త్రాగు నీటి ప్రాధాన్యత

నీటి యొక్క ఉపయోగాలు

- మేత జీర్ణమగుట కొరకు
- శరీరంలో వివిధ అవయవాలకు పాషకాలను అందజేయుటకు
- అవసరం లేని మరియు విషతుల్య పదార్థాలను శరీరం నుంచి తొలగించుటకు
- శరీర ఉష్ణోగ్రత నియంత్రించడం కొరకు
- సాధారణంగా ఒక పెద్ద పాడి పశువుకు రోజుకు 75- 80 లీటర్ల నీరు అవసరం అగును.
- పాలలో 85% నీరు ఉంటుంది. కాబట్టి ప్రతి లీటరు పాల ఉత్పత్తికి 2.5 లీటర్లనీరు అదనంగా అవసరం.

సూచనలు

- రోజంతా పశువులకు నీరు అందుబాటులో ఉండాలి.
- ఎండాకాలంలో పాడి పశువులకు రోజుకి 100 లీటర్ల నీరు అందుబాటులో ఉండాలి. అలాగే రోజుకి 2 సార్లు పశువులను కడగాలి.

ఎండు గడ్డి, యూరియా మరియు మొలాసిస్ మినరల్ బ్లాక్ పాడి పశువులలో శరీర పోషణకు ఉపయోగపడుతుంది.

H. చూడి పశువులకు తీసుకోవలసిన జాగ్రత్తలు

- సరైన పోషణ మరియు ఆరోగ్య పరిరక్షణ దూడల అరుగుదలకు దోహదం చేస్తుంది. అటువంటి దూడలు సరైన సమయంలో వీర్యదానం చేయుట వలన 2- 2.5 సంవత్సరాల్లో మొదటి దూడని ఈనుతాయి.
- గర్భంలోని పిండం చివరి 3 నెలల్లో త్వరగా అభివృద్ధి చెందుతుంది. కావున సరైన జాగ్రత్తలు పాటించాలి.

సూచనలు

- పశువులు చూటిలో ఉన్నప్పుడు చివరి 3 నెలల్లో వాటిని మేవడానికి ఎక్కువ దూరం తీసుకెళ్ళరాదు. అలానే ఎక్కువ ఎత్తు, వల్లలు ఉన్న దారిలో తీసుకెళ్ళరాదు.
- 7 నెలలు నిండిన చూడి పశువుకి , 15 రోజుల తర్వాత పాలు పిండడం ఆపేయాలి.
- చూడి పశువు నిలబడటానికి , పడుకోవడానికి కావల్సినంత స్థలం కేటాయించాలి.
- పాడి పశువులకు సరైన రేషన్ అందజేయాలి. తద్వారా పాల జ్వరం, కీటోసిస్ వంటి ఈను సమయంలో వచ్చు వ్యాధులను నివారించవచ్చు.
- చూడి పశువులకి రోజుకి 75-80 లీటర్ల స్వచ్ఛమైన త్రాగునీరు అందుబాటులో ఉండాలి.
- మొదటి సారి గర్భం ధరించిన పశువుని 6నెలలు నిండిన తర్వాత పాలిచ్చు పశువులతో కల్పి ఉంచాలి. దాని శరీరం మరియు పొడుగును మర్దన చేయాలి.
- ఈనుటకు 4-5 రోజుల ముందు పశువును పరిశుభ్రమైన గాలి వచ్చు ప్రదేశంలో ఉంచాలి. అక్కడ నేల మీద వరి గడ్డి పరచాలి.
- ఆ పశువును ఈనుటకు 2 రోజుల ముందు నుంచి దగ్గరగా గమనిస్తూ ఉండాలి.

చూడి పశువులకు రోజువారీ మేత

పచ్చ గడ్డి	15-20 కే.జీలు	నూనె గింజల చెక్క	1 కే. జీ
ఎండుగడ్డి	4- 5 కే.జీలు	ఖనిజలవణమిశ్రమం	50 గ్రాములు
సమీకృతపశుదాణా	3 కే.జీ లు	ఉప్పు	30 గ్రాములు

చూడి పశువులను సరిగా పరిరక్షించినచో ఆరోగ్యకరమైన దూడ మరియు ఎక్కువ కాలం పాలు లభించును.

I. ఈత తర్వాత పోషణ జాగ్రత్తలు

- ఈనిన తర్వాత పశువు ఆకలి మందగించును. దాని శరీరానికి కావలసినంత మేత తీసుకోదు.
- ఈనే సమయంలో ఒత్తిడికి గురి అవుతుంది. అందుచేత పశువుకి తేలికగా జీర్ణమగు రుచికరమైన మేతను అందించాలి.(ఉడకబెట్టిన అన్నం, వరి, గోధుమ తవుడు, వంటనూనె,బెల్లం,ఇంగువ, మెంతులు, అల్లం మొదలగునవి ఈనిన 2-3 రోజుల పాటు పెట్టవలెను) ఇలా చేయుట వలన మాయ బయట వేయుటకు తేలికవుతుంది.
- దీనితో పాటుగా పశువుకి లేత పచ్చగడ్డి, స్వచ్ఛమైన త్రాగు నీరు అందించాలి. వేడి నీటిని ఇవ్వకూడదు.
- పాలిచ్చు పశువుకు కావల్సినంత త్రాగునీరు మరియు అవసరమైనంత మేరకు ఖనిజలవణాల మిశ్రమం ఇవ్వాలి.

ఎండ గట్టు సమయంలో ఇవ్వబడే సరియైన పశు పోషణ వలన పాల ఉత్పత్తి మరియు పాలిచ్చు కాలం పెరుగును

J. ఆవులకు సమగ్ర మిశ్రమ దాణా ఉదాహరణలు

1. వట్టి పోయిన ఆవు

పదార్థములు*	పరిమాణం(కే.జీ)		
	ఉదాహరణ-1	ఉదాహరణ-2	ఉదాహరణ-3
ఎండుగడ్డి	7	7	7
పచ్చ గడ్డి	4	10	4
పశుదాణా	2	1	-
నూనె గింజల చెక్క	-	-	1

* ఖనిజ లవణ మిశ్రమం : రోజుకి 50 గ్రాములు

2. రోజుకి 5 లీటర్లపాలు ఇచ్చు ఆవు

పదార్థములు*	పరిమాణం(కే.జీ)		
	ఉదాహరణ-1	ఉదాహరణ-2	ఉదాహరణ-3
ఎండుగడ్డి	7	7	7
పచ్చ గడ్డి	4	10	14
పశుదాణా	4	3	-
నూనె గింజల చెక్క	-	-	-
గోధుమ తవుడు	-	-	-

* ఖనిజ లవణ మిశ్రమం : రోజుకి 100 గ్రాములు

3. రోజుకి 10 లీటర్ల పాలు ఇచ్చు ఆవు

పదార్థములు*	పరిమాణం(కే.జీ)		
	ఉదాహరణ-1	ఉదాహరణ-2	ఉదాహరణ-3
ఎండుగడ్డి	7	7	7
పచ్చ గడ్డి	4	10	14
పశుదాణా	4	3	-
నూనె గింజల చెక్క	-	-	-
గోధుమ తవుడు	-	-	-

* ఖనిజ లవణ మిశ్రమం : రోజుకి 150 గ్రాములు

K. గేదెలకు సమగ్ర మిశ్రమ దాణా ఉదాహరణలు

1. వట్టి పోయిన గేదె

పదార్థములు*	పరిమాణం(కే.జీ)		
	ఉదాహరణ-1	ఉదాహరణ-2	ఉదాహరణ-3
ఎండుగడ్డి	6	6	6
పచ్చ గడ్డి	2	4	10
పశుదాణా	-	-	1
నూనె గింజల చెక్క	2	-	-
గోధుమ తవుడు	-	3	-

* ఖనిజ లవణ మిశ్రమం : రోజుకి 75గ్రా

2. రోజుకి 5 లీటర్ల పాలు ఇచ్చు గేదె

పదార్థములు*	పరిమాణం(కే.జీ)		
	ఉదాహరణ-1	ఉదాహరణ-2	ఉదాహరణ-3
ఎండుగడ్డి	7	6	7
పచ్చ గడ్డి	5	10	2
పశుదాణా	5	5	-
నూనె గింజల చెక్క	-	-	3
గోధుమ తవుడు	-	-	1

* ఖనిజ లవణ మిశ్రమం : రోజుకి 125 గ్రాములు

3. రోజుకి 10 లీటర్ల పాలు ఇచ్చు గేదె

పదార్థములు*	పరిమాణం(కే.జీ)		
	ఉదాహరణ-1	ఉదాహరణ-2	ఉదాహరణ-3
ఎండుగడ్డి	7	7	7
పచ్చ గడ్డి	10	15	5
పశుదాణా	6	7	-
నూనె గింజల చెక్క	2	-	5
గోధుమ తవుడు	-	-	3

* ఖనిజ లవణ మిశ్రమం : రోజుకి 175 గ్రాములు

సెక్షన్ -2

పశుగ్రాస ఉత్పత్తి

పాడి వ్యాపారంలో లాభాలు ఆర్జించుటకు కావల్సిన అంశాలలో పశుగ్రాస ఉత్పత్తి అతి ముఖ్యమైనది. వాస్తవంలో దీనికి ఇవ్వవల్సినంత ప్రాముఖ్యత ఇవ్వబడటం లేదు. పశుగ్రాసం తక్కువ ఖర్చుతో మంచి ఫోషకాలను అందిస్తుంది. ఏకవార్షిక మరియు బహువార్షిక పశుగ్రాసాలను పండించడం ద్వారా పాడి రైతులు సంవత్సరం పొడవునా అవసరమైన పశుగ్రాసాన్ని పొందగలరు. పచ్చి మేత అధికంగా ఉత్పత్తి అయ్యే సమయంలో దాచుకోవడం ద్వారా ఉత్పత్తి తక్కువగా గల సమయంలో వాడుకోవచ్చును. దీనికి కొన్ని పద్ధతులున్నాయి. మనదేశంలో పాడి రైతులు సాధారణంగా పంట అవశేషాల మీద ఎక్కువగా ఆధారపడతారు. కానీ వీటిలో ఫోషక విలువలు తక్కువగా ఉంటాయి. అందుచేత వీటికి మరిన్ని ఫోషకాలను జోడించి అరుగుదల మరియు రుచిని పెంపొందించి పశువులకు అందించాలి.

- A. పాల ఉత్పత్తిలో ఆకుపచ్చ పశుగ్రాసం యొక్క ప్రాధాన్యత
- B. పశుగ్రాస పరిరక్షణ
- C. యూరియా కలిపి ఎండుగడ్డిని మాగబెట్టుట
- D. పశుగ్రాసానికి సంబంధించిన యంత్రపరికరాలు
- E. ముఖ్యమైన పశుగ్రాస పంటలు పండించు పద్ధతులు.

A. పాల ఉత్పత్తిలో పచ్చి మేత ప్రాముఖ్యత

పచ్చి మేత తక్కువ ఖర్చుతో మంచి పోషకాలను పాడి పశువులకు అందిస్తుంది. ఇది రుచికరంగా ఉంటుంది, తేలికగా జీర్ణమవుతుంది. సమ్మిలిత మేతలో భాగంగా పచ్చిగడ్డిని మేపినప్పుడు, పచ్చిగడ్డిలో గల సూక్ష్మ జీవులు పంట అవశేషాల అరుగుదలకు ఉపయోగపడతాయి. ఈ పద్ధతి పశువులలో ఆరోగ్యాన్ని, పునరుత్పత్తి సామర్థ్యాన్ని పెంపొందిస్తుంది.

పచ్చిమేతను పశువుల ఆహారంలో అధికంగా వాడటం వల్ల పాల ఉత్పత్తి ఖర్చు తగ్గుతుంది.

పచ్చిగడ్డి ఉత్పత్తికీ, పచ్చిగడ్డి అవసరానికి మధ్య ఉన్న దూరాన్ని తగ్గించడానికి గడ్డి ఉత్పత్తిని పెంచాలి. దీని కోసం అభివృద్ధి చేయబడిన పశుగ్రాస విత్తనాలను వాడటం అవసరం.

- సంవత్సరం పొడవునా పచ్చిమేతను ఉత్పత్తిచేసే రైతులు ఈ క్రింద అంశాలను దృష్టిలో ఉంచుకోవాలి.
- అధిక దిగుబడినిచ్చు రకములు మరియు నిర్ధారించబడిన విత్తనములను వాడవలెను.
- పశుగ్రాస పంటల పెంపకంలో సూచించబడినటువంటి పద్ధతులు పాటించాలి.
- రెండు పంటల మధ్య అతి తక్కువ వ్యవధి గల పశుగ్రాస పంటలైన మొక్కజొన్న, ప్రొద్దుతిరుగుడు, చైనీస్ క్యాబేజీ, ఎర్ర ముల్లంగి దుంప, అలసందులు వంటివి సాగు చేయవచ్చు.
- పశుగ్రాస పంటల పెంపకంలో గడ్డిజాతి పంటలైన మొక్కజొన్న, జొన్నలతో పాటు, చిక్కుళ్ళ జాతులైన అలసందులు, గోరు చిక్కుడు తదితరాలతో కలిపి పండించవచ్చు.
- అధిక దిగుబడినిచ్చు బహువార్షిక పంటలైన నేపియర్ తదితర పశుగ్రాస రకాలను, ప్రత్యక్షంగా పంటగా సాగు చేయడమే కాక, ఇతర పంటల గట్ల మీద కూడా సాగు చేయవచ్చు.
- గినియా గడ్డి లాంటి నీడను తట్టుకోగల పశుగ్రాస పంటలను, చిక్కుళ్ళ జాతి పశుగ్రాసాలైన సంవత్సరంలో ఎక్కువ సార్లు కోతకు వచ్చు పశుగ్రాస పంటలను నిర్దేశిత కాలవ్యవధి (30 - 45 రోజులు) మరియు ఎత్తు (10 సెంటీమీటరు)లో కోయుట వలన పశుగ్రాస దిగుబడి మరియు నాణ్యత ఎక్కువగా ఉంటాయి.
- బంజరు భూములు మరియు తక్కువ పోషకస్థాయిగల నేలలో అతి తక్కువ నీటితో పెరిగే అంజన్ గడ్డి, రోడ్స్ గడ్డి, సేవన్ గడ్డి మరియు పశుగ్రాస చెట్టైన నల్లతుమ్మ, ఇరుగుడు, కాంచనము, ఆరేడు, జమ్మిచెట్టు, సూబాబుల్, ముద్రి వంటి వాటిని బీడు భూముల్లో, నిస్సార భూముల్లో, సామాజిక భూముల్లో పెంచి వాటిని మేతకు ఉపయోగించవచ్చును.
- కొన్ని ముఖ్యమైన పశుగ్రాస పంటల ఫోటోలు క్రింద చూపబడినవి.

ముఖ్యమైన పశుగ్రాస పంటలు

పశుగ్రాస మొక్కజొన్న - ఆఫ్రికన్ టాట్

లూసర్న్

ఓట్స్

మల్టీకల్ ఎస్. ఎస్. జి జొన్న హైబ్రిడ్ రకము

పశుగ్రాస సజ్జ రకం - GFB 1

అడవి గురి గింజలు

బెర్సీమ్

పొద్దుతిరుగుడు

లాభదాయకమైన పాల ఉత్పత్తికి వచ్చి గడ్డి ఇవ్వడం ముఖ్యం.

ముఖ్యమైన పశుగ్రాస పంటలు

వెల్వెట్ బీన్

చికోరీ

అలసందలు

పశుగ్రాస బీట్

హైలిక్ నేపియర్ - CO4

మట్టికల్ స్వీట్ సూడాన్ గడ్డి

టియోసింత్

జొన్న మరియు అలసందుల మిశ్రమ పంట

లాభదాయకమైన పాల ఉత్పత్తికి పచ్చి గడ్డి ఇవ్వడం ముఖ్యం

ముఖ్యమైన పశుగ్రాస పంటలు

అంజన్ గడ్డి

అపరాజిత

బార్లీ పచ్చిగడ్డి రకం

కాంగోసిగ్గుల్ గడ్డి

దామన్ గడ్డి

గినియా గడ్డి

పశుగ్రాస ఆవాలు, చైనీస్ క్యాబేజీ

నంది గడ్డి

అధిక పాల ఉత్పత్తికి పశుగ్రాసం ఇవ్వడం కీలకం

ముఖ్యమైన పశుగ్రాస పంటలు

గ్రీన్ పాస్చుర్ గడ్డి

పారా గడ్డి

రోడ్స్ గడ్డి

రైస్ బీన్స్ - బిథాన్ 1

ఎర్ర జీలుగ

సిరాట్రో

సోయ్ హమాటా గడ్డి

దశరథ గడ్డి

అధిక పాల ఉత్పత్తికి పశుగ్రాసం ఇవ్వడం కీలకం

ముఖ్యమైన పశుగ్రాస పంటలు

సైలో స్కాబా

పశుగ్రాస బీట్

పశుగ్రాస చెట్లు

కాంచనము

ఆరేడు

సూబాబుల్

గైరిసీడియా

జమ్మిచెట్టు

అవిశ చెట్టు

అధిక పాల ఉత్పత్తికి పశుగ్రాసం ఇవ్వడం కీలకం

B. పశుగ్రాస పరిరక్షణ

పాడి పశువులు వాటి స్థాయికి తగ్గ పాల దిగుబడి సంవత్సరం పాడవునా ఇవ్వాలంటే, మంచి నాణ్యత గల గడ్డిని మేపడం ఒక ప్రధానాంశం. సాధారణంగా పచ్చిగడ్డి వర్షాకాలంలో (సెప్టెంబర్, అక్టోబరు) నెలల్లో అధికంగా లభిస్తుంది. నీటి పారుదల సౌకర్యం ఉన్న చోట ఫిబ్రవరి, మార్చినెల వరకు లభిస్తుంది. ఈ విధంగా అధనంగా లభించు గడ్డిని హీ మరియు మాగుడు గడ్డి రూపంలో పరిరక్షించ వచ్చును. ఇట్లు చేయుట వలన పచ్చి గడ్డి వృధాని అరికట్టవచ్చును.

I. 'హీ' తయారీ

'హీ' అనగా ఎండపెట్టబడిన పచ్చిగడ్డి. దీనిలో తేమ శాతం 15 కంటే తక్కువగా ఉంటుంది. ఇది పాడిపశువులకు తేలికగా జీర్ణమయ్యే పదార్థం. కొరత సమయంలో పశువులకు మాంసకృతులు అందజేయడానికి పనికి వస్తుంది. మంచి నాణ్యత కలిగిన 'హీ' ను సన్నని కాడలతో వండే పంటలైన లూసర్న్, ఓట్స్, స్వీట్ సూడాన్ గడ్డి నుంచి తయారు చేస్తారు. ఎక్కువ వేడి కాలమైన మార్చి నుంచి మే వరకు బహువార్షిక గడ్డి జాతులైన గినియా, రోడ్స్ గడ్డి, అంజన్, దామన్ గడ్డి 'హీ' తయారీలో ఉపయోగపడతాయి.

మంచి నాణ్యత గల 'హీ' కొరకు ఈ పంటలను 50శాతం పూత సమయంలో కోయవలెను. తరువాత దీనినంతటిని భూమి మీద పలుచని వరసలలో (5సెంటీమీటరు) ఎండబెట్టవలెను. ప్రతి రోజూ ప్రాద్దున 10 గంటల సమయంలో గడ్డిని తిరగవేయాలి. ఇందువలన తేమ శాతం త్వరగా తగ్గుతుంది. ఇలా 4,5 రోజులు ఎండబెట్టిన తరువాత గడ్డిలో తేమ శాతం 15 కంటే తగ్గుతుంది. ఎండబెట్టబడినప్పుడు గడ్డి ఆకులను కోల్పోకుండా జాగ్రత్తలు తీసుకోవాలి. పచ్చదనం మరియు ఆకులు కలిగిన 'హీ' మంచి నాణ్యత గల 'హీ' అనటానికి గుర్తు.

ఇటువంటి 'హీ' కట్టలు దుమ్ము ధూళి లేని ప్రదేశాలలోనిల్వచేయవలెను. అలాగేతేమ శాతం సరిగ్గా ఉన్న ప్రదేశాలలో ఉంచవలెను. 'హీ' ని ప్రతీ రోజూ నరకకుండానే తినిపించవచ్చును. ఒక్కొక్క పశువుకి 5 కేజీల వరకు హీ ఇవ్వవచ్చును.

పచ్చిగడ్డిని ఎండలో ఆరబెట్టుట

కట్టలు కట్టిన 'హీ'

II. పాతరగడ్డి, మాగుడు గడ్డి తయారీ

మాగుడు గడ్డిని పచ్చగడ్డితో చేసిన పచ్చడిగా భావిస్తారు. ఇది పశువులకు తేలికగా జీర్ణం అవుతుంది. చాలా రుచికరంగా ఉంటుంది. మంచి నాణ్యత గల మాగుడు గడ్డి తయారీకి కావలసిన పంటలు మొక్కజొన్న, జొన్నలు, ఓట్స్, బార్లీ లాంటి పెండిపదార్థాలు. చక్కెర అధికంగా ఉండే పంటలు మాగుడు గడ్డి తయారీకి అనుకూలం. పంటని గింజ నుండి పాల కంకి దశ చివరిలో కోయవలెను. తేమ శాతం 60 నుండి 70 వరకు ఉండవలెను. కోసిన తరువాత గడ్డిని 1నుండి2 అంగుళాల సైజులో చిన్న చిన్న ముక్కలుగా కత్తిరించవలెను.

మాగుడుగడ్డిని తయారుచేయడం కంటే ముందు దాన్ని సేకరించి వుంచే సైలో పిల్(మాగుడు గుంత) ను తయారుచేసుకోవాలి. నేల మీద నిర్మించే ఉపరితల సైలోపిల్ నీటి పారుదల తక్కువ చేయడానికి ఉత్తమంగా ఉంటుంది. సైలోపిల్ కొలత దానిలో నింపబడి పచ్చగడ్డిని బట్టి ఆధారపడి ఉంటుంది. ఒక ఘనపు మీటరు (1మీ పొడవు, 1 మీ వెడల్పు, 1 మీ లోతు) గుంటలో 500 నుంచి 600 కేజీల పశుగ్రాస ముక్కలు పడుతాయి. పశుగ్రాస ముక్కలను 10 సెంటీ మీటరుల మందం కల పొరలుగా వేయవలెను.

మాగుడు గుంతలో గాలి చొరకుండా పరచిన గడ్డిని గట్టిగా తొక్కవలెను. గుంత చిన్నదైతే మనుష్యులతో పశుగ్రాసాన్ని తొక్కించవచ్చు. అదే గుంత పెద్దదిగా ఉంటే ట్రాక్టర్ సాయంతో పశుగ్రాసాన్ని తొక్కించాలి. పశుగ్రాసాన్ని మాగుడు గుంత లో నింపిన తర్వాత, గుంతలోకి గాలి చొరకుండా, గుంతను పాలిథీన్ ఫిల్మ్ తో కప్పవలెను. ఆ షీటు పైన 5 అంగుళాల మందంతో తడి మట్టిని కప్పవలెను. మాగుడు గడ్డితయారీకి గుంతలో అదనపు పదార్థాలను జోడించడం మంచిది కాదు. కానీ పశుగ్రాసాన్ని సరైన సమయంలో కోయలేని పరిస్థితులలో మాగుడుగడ్డి చక్కగా తయారవడానికి మొలసిస్, ఉప్పు, యూరియా, బెల్లం లాంటి కొన్నింటిని గుంతలో కలుపవలెను.

45 రోజుల తర్వాత మాగుడుగడ్డి పశువుల మేతకు సిద్ధమవుతుంది. పచ్చగడ్డి దొరకని సమయంలో, మాగుడు గుంతను ఒక వైపు తెరచి, తయారైన మాగుడు గడ్డిని పశువుల అవసరాల మేరకు రోజూ తీసుకోవచ్చు. తగినంత మాగుడు గడ్డిని తీసుకొని గుంతను మరలా పాలిథీన్ షీటుతో మూసి వేయవలెను. మాగుడు గడ్డి మేయడానికి పశువులు అలవాటు పడాలి, కనుక మొదటి 3-4 రోజుల్లో పచ్చగడ్డితో కలిపి పశువుకు 5-10 కేజీలకు మించకుండా మాగుడు గడ్డిని వాడవచ్చు.

ముక్కలు చేయబడ్డ పశుగ్రాసం

సైలో పిల్ లో పశుగ్రాసం నింపడం మరియు నొక్కడం

పూర్తిగా మూయబడ్డ సైలో పిల్

C. పంట అవశేషాలతో యూరియా ద్రావణాన్ని కలుపుట

పచ్చిగడ్డి, ఎండుగడ్డి మరియు సమీకృత పశువుల దాణా మూడూ తినిపించుట వల్ల పాడి పశువుల పెరుగుదల, పాలదిగుబడి చక్కగా ఉంటాయన్న సంగతి తెలిసిందే. కొన్ని సమయాల్లో పచ్చిగడ్డి దొరకటం కష్టమగును. అలాగే సమీకృత దాణా ధరలు కూడా ఎక్కువగుట వలన పాడి రైతులు పైన పేర్కొనబడిన మూడింటిని పశువులకు మేతగా పెట్టలేరు. సాధారణంగా వరిగడ్డి, గోధుమ గడ్డి, మొక్కజొన్న, చొప్ప వంటివి తేలికగా రైతులకు అందుబాటులో ఉంటాయి.

ఇటువంటి గడ్డి, చొప్పలో పోషకాల పరిమాణం తక్కువగా ఉంటుంది. సాధారణంగా గడ్డి, చొప్పలో మాంసకృత్తులు 4 శాతం కంటే తక్కువగా ఉండును. యూరియాతో కలుపబడటం వలన గడ్డి, చొప్పలో మాంసకృత్తులు 8 శాతం వరకు లభించును. అలాగే దీని వలన సమీకృత దాణా అవసరం కూడా దాదాపు 30శాతం వరకు తగ్గే అవకాశం వుంది.

ఎండుగడ్డిని ఉపయోగించే పద్ధతి:

1. ఒకసారి కనీసం 1 టన్ను లేదా 1000 కేజీల గడ్డిని ఈ ప్రక్రియలో వాడవలెను. ఒక టన్ను గడ్డికి 40 కేజీల యూరియాని 400 లీటర్ల నీటిలో కలిపి వాడవలెను.
2. 4 కేజీల యూరియాని 40 లీటర్ల నీటినిలో కలుపవలెను.
3. 1000 కేజీలగడ్డి, చొప్పనినేల మీద 3 నుంచి 4 అంగుళాల ఎత్తు వరకు పరచవలెను.
4. అలా పరచిన గడ్డి పైన, 40 లీటర్ల యూరియా ద్రావణాన్ని స్ప్రింక్లర్ సహాయంతో తడవవలెను. తరువాత ఆ గడ్డి మీద నడుస్తూ తొక్కవలెను.
5. తరువాత ఇంకొక 100 కేజీలగడ్డిని తొక్కిన గడ్డిపైన పరచవలెను. ఇప్పుడు ఇంకో 40లీటర్ల యూరియా 40 లీటర్ల నీటిలో కలపడం ద్వారా తయారుచేసుకోవాలి.
6. ఇలా ఈ విధానాన్ని దాదాపు పదిసార్లు మళ్ళీ మళ్ళీ చేయాలి. అదే విధంగా 4% యూరియా ద్రావణాన్ని పది లీటర్ల ఎండుగడ్డి పై పరిచే వరకూ చేస్తూ వుండాలి. ప్రతి సారి పరచినప్పుడు నడుస్తూ తొక్కాలి. ఈ విధంగా విడతలవారిగా 1000 కేజీల ఎండుగడ్డిని వాడవలెను.
7. తరువాత ఈ గడ్డి వాముని ప్లాస్టిక్ షీట్ కప్పవలెను. నేలమీద ప్లాస్టిక్ షీట్ తగిలేచోట తడి మట్టితో కప్పవలెను.
8. ప్లాస్టిక్ షీట్ దొరకనప్పుడు దానికి బదులుగా ఎండుగడ్డిని వాడి, దానిపై బంకమన్ను లేదా పేడను కప్పాలి. దానిపై కొంచెం మట్టి కప్పాలి. ఇలా కప్పడం వలన తయారైన అమ్మోనియం వాయువు బయట గాలిలో కలసిపోకుండా ఉంటుంది.

ఎండుగడ్డి, చొప్పకి యూరియా ద్రావణాన్ని కలుపుట (కొనసాగింపు)

జాగ్రత్తలు

- యూరియాను కానీ, యూరియా ద్రావణాన్నికానీ పశువులకు నేరుగా మేపరాదు. ఇది చాలా ప్రమాదకరం.
- ఈ ప్రక్రియ జరుగుతున్నప్పుడు యూరియా ద్రావణాన్ని పశువులకు అందుబాటులో లేకుండా చూడాలి.
- సిమెంటుతో వేయబడిన నేల ఈ ప్రక్రియకు అనువుగా ఉంటుంది . అదీ వీలుకానప్పుడు క్రింద ప్లాస్టిక్ షీట్ పరచి దాని పైన గడ్డి వేయవలెను. వీలైతే ఈ ప్రక్రియను మూసిన గదిలో లేదా గది మూలల్లో చేయుట శ్రేయస్కరం.
- ఈ ప్రక్రియ పూర్తయిన తరువాత, ఎండాకాలంలో అయితే 21 రోజుల తరువాత, శీతాకాలంలో అయితే 26 రోజుల తరువాత గడ్డిని పశువులకు మేతగా వాడవచ్చును. పశువులను మేపే ముందు ఆ ఎండుగడ్డిని పలుచగా ఆరబెట్టాలి. అలా చేయుట వలన అమోనియా వాయువు గాలిలో కలిసి పోతుంది.
- మొదట్లో కొంచెం కొంచెంగా పశువులకు పెట్టవలెను. నిదానంగా పశువులు ఈ గడ్డిని తినటానికి అలవాటు అయి చూపుతాయి.

ఎండుగడ్డి, చొప్పకి యూరియా ద్రావణాన్ని కలుపుట

సరియైన పరిమాణంలో యూరియా మరియు నీరు తీసుకోవలెను.

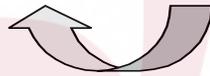

సరైన ప్రమాణంలో ఎండుగడ్డిని ఎంచుకోవాలి

యూరియా ద్రావణం

ద్రావణాన్ని కలిపిన తర్వాత గడ్డిని సరిగా కలుపుట

సరిగా త్రొక్కుట

యూరియా ద్రావణం కలిపిన ఎండుగడ్డి - 21

రోజుల ప్రక్రియ పూర్తయిన తర్వాత

యూరియా ద్రావణాన్ని కలుపుట వంట అవశేషాలయొక్క పోషక విలువను మెరుగుపరుస్తుంది

D. ఫాడర్ మూవర్ మరియు పిక్అప్ పరికరాలు (గడ్డి యంత్రాలు)

Photo A

ఆటో పిక్అప్ బేలర్లు

Photo B

ఫైల్ మూవర్, చాప్లర్ లోడర్

Photo C

రివర్ బైండర్ మూవర్

Photo D

రేకర్

వ్యవసాయంలో కూలీల కొరత వలన చాలా మంది రైతులు పంటల యాజమాన్యంలో యంత్రపరికరాలను చాలా ఎక్కువగా ఉపయోగిస్తున్నారు. దీని వలన చాలా వరకు పశుగ్రాసం వృధా అవుతోంది. ఇటువంటి వృధా అరికట్టడానికి పాడి రైతులు పశుగ్రాసానికి సంబంధించిన ప్రత్యేక యంత్రాలను ఉపయోగించాల్సిన అవసరం ఉంది. మరి ముఖ్యంగా పంటల కోతకు యంత్రపరికరాలు, కోసిన గడ్డిని చక్కగా తరలించే మూవర్స్ అత్యంత అవశ్యకం. కోత యంత్రాలు వాడిన తరువాత అత్యంత సామర్థ్యంతో వచ్చిగడ్డిని, ఎండుగడ్డిని సేకరించుటకు ఈ తరలింపు యంత్రాలను (మూవర్స్) ఉపయోగిస్తారు. వీటిలో అనేక రకాలున్నాయి. ఇవి అధికంగా తక్కువ ఖర్చుతో అనేక రకాలైన పశుగ్రాస యాజమాన్య పద్ధతులలో విరివిగా వాడవచ్చును. మూవర్స్ని సాధారణంగా పశుగ్రాసం ఉత్పత్తి చేయు చోట వాడతారు. వీటిని ఉపయోగించి అధికశాతం మాంసకృత్తులు మరియు శక్తి గల పశుగ్రాసాలను అతి తక్కువ వృధాతో సరియైన సమయంలో కోతలు కోసి నిలువ చేయుటకు ఉపయోగించవచ్చును. ఈ యంత్రాలు ఎండుగడ్డిని సేకరించుటలోనూ, మాగుడుగడ్డి తయారీ, హిమేకింగ్, మల్చింగ్, కంపోస్టింగ్ వంటి యాజమాన్య పద్ధతులకు అత్యంత ఉపయోగకరం.

వివిధ రకాలైన పంటలను వాటి యొక్క పంటకాలం, ఎత్తు, గట్టితనం, తేమశాతం, మొదలగు అంశాల ఆధారంగా ఈ యంత్ర పరికరాలను విస్తృత పరచవలెను. ముఖ్యంగా ఈ క్రింది 3 రకములైన ఎండుగడ్డిని సేకరించు యంత్రాలు, పశుగ్రాస యంత్రాలు రాబోయే కాలంలో అత్యంత అవసరం.

- బేలర్ (Photo A)
- ఫైల్ మూవర్, చాప్లర్ లోడర్ (Photo B)
- కంబైన్ ప్రివెన్షన్ / రివర్బల్ మూవర్స్ (Photo C)

ఫాడర్ మూవర్ మరియు పిక్అప్ పరికరాలు (కొనసాగింపు)

a) ఆటో బేలర్ : సాధారణంగా 50-75 హెచ్. పి. సామర్థ్యం గల ట్రాక్టర్ల సాయంతో ఉపయోగిస్తారు. ఇది సాధారణంగా నేలపై 1500 మి మి - 1800 మి మి వెడల్పుతో గడ్డిని సేకరిస్తుంది. ఒక గంటకు 1-2 టన్నుల ఎండుగడ్డిని బేల్స్ గా తయారుచేస్తుంది. బేల్స్ పరిమాణాన్ని మరియు బరువును 10-20 కేజీల మధ్య మార్చుకోవచ్చును. ఇటువంటి బేల్స్ ఒకచోట నుండి ఇంకొక చోటుకు రవాణా చేయుట చాలా సులభం. అలాగే బేల్స్ గా చేయబడిన గడ్డిని ట్రాక్టర్లకి ఎత్తుట, దించుట చాలా తేలిక. అలాగే గడ్డిని బేల్స్ రూపంలో పంపిణీ చేయుట కూడా సులభం. పొడుగు రకాల గడ్డిని బేల్స్ చేయుటకు ముందు డిస్క్, ట్రమ్, సికిల్ మూవర్ అవసరం. అధిక తేమ శాతం గల గడ్డి కోసం ముందుగా కలెక్షన్ ఇన్ స్ట్రన్ కమ్ లైనర్ రేక్ వాడవలెను. 7 హెచ్.పి ట్రాక్టర్ వలన దాదాపు 20 టన్నుల గడ్డిని ఒకరోజులో బేల్స్ మార్చవచ్చును. ప్రస్తుతం మన దేశంలో ఎక్కువగా వాడుతున్న బేల్స్, క్లాస్, కున్, జాస్టీర్ న్యూ హాలెండ్ వంటివి.

b) ఫ్లెయిల్ మూవర్, చాపర్ లోడర్ : దీని కొరకు సాధారణంగా 50-75 హెచ్. పి. గల ట్రాక్టర్లను వాడతారు. నేలపై దాని వెడల్పు 1300మిమీ-1900 మిమీ. వరకు ఉంటుంది. పంట ఎత్తు, పెరుగుదలను బట్టి గంటకు 2-3 టన్నుల గడ్డిని ముక్కలుగా చేసి నింపగలదు. కావాలంటే ఈ యంత్రము గడ్డిని తిరిగి పొలంలోకి చిమ్మగలదు. అధిక తేమ శాతం గల గడ్డిని ఎండలో ఆరబెట్టుట కొరకు ముందుగా కలెక్షన్ ఇన్ స్ట్రన్ కమ్ లైనర్ రేక్ వాడవలెను. మాగుడు గడ్డి మరియు హి తయారీలో ఈ యంత్రం చాలా ఉపయోగకరం. దీనిని ఉపయోగించి రోజుకి 20 టన్నుల గడ్డిని పొలం నుంచి సేకరించవచ్చును. ఇటువంటి యంత్రాలను ప్రావీణ్యత తక్కువగా ఉన్న పనివారు సైతం తేలికగా నడవగలరు. ఫెమాక్, జానడీర్ మరియు న్యూహాలెండ్ వంటి కంపెనీలు ఈ యంత్రాలను ఎక్కువగా ఉత్పత్తి చేస్తున్నాయి.

c) కంబైన్ ప్రివెన్షన్ / రివర్సల్ మూవర్స్ : పంటలకు సంబంధించిన చిన్న యంత్రాలు ఈ కేటగిరీ క్రిందకి వస్తాయి. ధాన్యం మరియు పశుగ్రాస పంటలైనటువంటి గోధమ, వరి, జొన్న మరియు సజ్జ మొదలగు పంటలను 6 సెం. మీ ఎత్తులో కోస్తుంది. అందువలన గడ్డి ఏ మాత్రం వృధా కాదు. ఈ యంత్రం సాయంతో చేయబడిన కట్టలు ఆటోమాటిక్ గా కట్టబడి తేలికగా హ్యాండిల్ చేయవచ్చును. మనదేశంలో ఎక్కువగా ఇటువంటి యంత్రాలను ఉత్పత్తి చేయునవి బి.సి. యస్ మరియు జసాదా కంపెనీలు.

E. ముఖ్యమైన పశుగ్రాస పంటల యొక్క సాగు పద్ధతులు

సమ్మర్/ కరీఫ్ పంటలు

పంట	నేల రకము	ఎక్కువ దిగుబడి ఇచ్చే రకములు	విత్తు సమయం	విత్తన మోతాదు (హెక్టారుకు కేజీలు)	మొక్కకీ మొక్కకీ దూరం (సం.మీ)	ఎరువుల మోతాదు (హెక్టారుకు కేజీలు)	తడులు	కోత సమయం	కోతలు	పశుగ్రాస దిగుబడి (హెక్టారుకు టన్నులు)
జొన్న (ఒక కోత)	ఇసుక నేలలు, తేలికపాటి బంకమట్టి నేలలు	పి.సి-6,9 ; హెచ్.సి.-136, 308 ; సి.యస్.వి-21 ఎఫ్; హెచ్ జె-513	జూన్ -జూలై (ఉత్తరభారతం) నవంబరు- ఫిబ్రవరి (దక్షిణ భారతం)	25-30	30-40	ఎస్-90, పి-30	2-3	80 - 90 రో. కానీ 65-75 రో	1	30-50
జొన్న (3-4 కోతలు)	తేలికపాటి నేలలు, మధ్యరకం నేలలు	ఎస్.ఎస్.జి-898; సి.ఓ.ఎఫ్.ఎస్-29, సిఎస్.హెచ్-24 ఎం.ఎఫ్ సిఎస్.హెచ్-20 ఎం.ఎఫ్	మార్చి-జూలై (ఉత్తరభారతం) ఫిబ్రవరి - నవంబరు (దక్షిణ భారతం)	25-30	30-40	ఎస్-60, పి-30 ప్రతి కోత తర్వాత ఎస్. 30	5-6	ముదటి కోత 60రో. తర్వాత కోతలు 45రో. ఒక్కసారి	3-4	70-90
మొక్కజొన్న	తేలికపాటి నేలలు, మధ్యరకం నేలలు	ఆఫ్రికన్ బాల్ జె-1006 పి.ఎమ్.ఛారి -6	మార్చి-ఆగస్టు (ఉత్తర భారతం) ఫిబ్రవరి - నవంబరు (దక్షిణ భారతం)	60-80	30-40	ఎస్-80, పి-40	3-4	75-80	1	35-55
సజ్జలు	తేలికపాటి నేలలు, మధ్యరకం నేలలు	జి.ఎఫ్.బి-1; ఎఫ్.బి. సి-10; ఎ. వి.కె.బి -19	మార్చి-జూలై	8-10	30	ఎస్-80, పి-20	2-3	ముదటి కోత 50 రో.. తరువాత 35 రో. ఒక్కసారి	3-4	25-50

E. ముఖ్యమైన పశుగ్రాస పంటల యొక్క సాగు పద్ధతులు

సమ్మర్ / కరీఫ్ పంటలు

టియోసింట్	ఇసుక, బంక మన్నుతో కూడిన ఒండ్రు నేలలు	TL - 1	జూలై	30-40	40-45	నత్రజని - 90 భాస్వరం- 30	2-3	75 రోజులు	1	35-40
అలసందలు	ఇసుక నేలలు, ఒండ్రు నేలలు	UPC 618 UPC 625 UPC 622	మార్చి -జూలై	30-35	30-45	నత్రజని - 30 భాస్వరం- 40	2-3	60 -80	1	25 -30
రైస్ బీన్	ఇసుక, బంక మన్నుతో కూడిన ఒండ్రు నేలలు	బీడాన్ KRB - 4	ఏప్రిల్ - ఆగస్టు	20-25	30-35	నత్రజని - 30 భాస్వరం- 40	2-3	70-90	1	20-25
కస్టర్ బీన్	ఇసుక, ఇసుకతో కూడిన ఒండ్రు నేలలు	HFG-156 గౌర -80 బుండేల్ ఘర్ - 1,2,3	ఏప్రిల్ - ఆగస్టు	25-30	30-35	నత్రజని - 30 భాస్వరం- 40	2-3	60-75	1	20-30

ముఖ్యమైన పశుగ్రాస పంటల యొక్క సాగు పద్ధతులు

శీతాకాలం/ రబీ పంటలు

పంట	నేల రకము	ఎక్కువ దిగుబడి ఇచ్చే రకములు	విత్తు సమయం	విత్తన మోతాదు (హెక్టారుకు కీజీలు)	మొక్కకి మొక్కకి దూరం (సం.మీ)	ఎరువుల మోతాదు (హెక్టారుకు కీజీలు)	తడులు	కోత సమయం	కోతలు	పశుగ్రాస దిగుబడి (హెక్టారుకు టన్నులు)
బెర్నీమ్	బంకమన్ను నేలలు	వార్డన్, JB-1, BL - 1, 10, 42 మెస్సాసి	అక్టోబర్ - నవంబరు	25	20	ఫాటాష్ - 40, నత్రజని - 30, భాస్వరం - 60	10-15	మొదటి కోత 60 రో. తర్వాత 25రో ఒకసారి	5-6	70-110
లూసర్న్	ఇసుక, ఒండ్రు నేలలు	ఆనండ్-2 (ఏకవార్షిక) RL - 88, ఆనండ్ లూసర్న్-3 (బహువార్షిక)	అక్టోబర్ - నవంబర్	25	20	నత్రజని - 30, భాస్వరం- 80, ఫాటాష్ - 40	10 (ఏకవార్షిక) 15 (బహువార్షిక)	మొదటి కోత 50రో, తర్వాత 30 రో ఒకసారి	6 (ఏక వా), 8 (బహువా)	60-80 ఏక వార్షిక; 80-110 బహువార్షిక
ఓట్స్	ఇసుక, ఒండ్రు నేలలు	కెస్సీ, UPO 212 హరిత (19) బుందేల్ డై	అక్టోబర్ - నవంబర్	80-100	20-25	నత్రజని -80, భాస్వరం -40	3-4	మొదటి కోత 60 రో, 2 వ కోత 50% పూత మీద	1-2	30-45)
పశుగ్రాస ఆవాలు	ఇసుక, ఒండ్రు నేలలు	ఫైవీన్ క్యాటేజీ	సెప్టెంబర్ - నవంబర్	6-8	30-40	నత్రజని -60, భాస్వరం -30	2-3	50% పూత మీద కోయాలి	1	25-30
ఫాడర్ బీట్	ఒండ్రు నేలలు	జామన్ JK	నవంబర్ - డిసెంబర్	3	50	నత్రజని 120, భాస్వరం-60, ఫాటాష్ -40	8	100రో తర్వాత దుంపలు తవ్వాలి	1	75 - 100

ముఖ్యమైన పశుగ్రాస పంటల యొక్క సాగు పద్ధతులు

బహువార్షిక గడ్డి జాతులు, పప్పు దినుసులు, పశుగ్రాస చెట్లు

పంట	నేల రకము	ఎక్కువ దిగుబడి ఇచ్చే రకములు	విత్తు సమయం	విత్తన మోతాదు (హెక్టారుకు కీజీలు)	మొక్కకీ మొక్కకీ దూరం (సం.మీ)	ఎరువుల మెతాదు (హెక్టారుకు కీజీలు)	తడులు	కోత సమయం	కోతలు	పశుగ్రాస దిగుబడి (హెక్టారుకు టన్నులు)
హైలిడ్ నేపియర్ గడ్డి	ఇసుక, బంక మన్ను, ఒండ్రు నేలలు	CO 3, 4 PBN - 233 BNH 10 APBN - 1 IGFRI 10 ఫులే జయవంత్	మార్చి- అక్టోబర్ (ఉత్తర భారతం) దక్షిణ భారతంలో ఏడాది అంతా	20000 రూల్ సిప్స్	100 x 50	విత్తన కాలంలో FYM -15 నత్రజని -50, భాస్వరం-80, ఫాస్ఫాట్ - 60, తర్వాత ప్రతి కోతకీ నత్రజని-50కీజీ	ప్రతి 15,20 రో. ఒక తడి	మొదటి కోత 90 రో. తర్వాత 45 - 60 రో మధ్యలో	7-8	200 - 350
గినియా గ్రాస్	ఇసుక, బంకమన్ను నేలలు	CO PGG-518, 616 బుందీల్ గినియా	మార్చి-ఆగస్టు (ఉత్తర భారతం) దక్షిణ భారతంలో ఏడాది అంతా	40000 రూల్ సిప్స్ లేదా 38x4 కీజీలు	50 x 50	విత్తన కాలంలో FYM -10, నత్రజని -50, భాస్వరం-60, ఫాస్ఫాట్ - 40, తర్వాత ప్రతి కోతకీ నత్రజని-30కీజీ	ప్రతి 15,20 రో. ఒక తడి	మొదటి కోత 75 రో. తర్వాత 45 రో ఒకసారి	7-9	100 - 120
అంజన్ / దమాన్ గ్రాస్	ఇసుక ఒండ్రు నేలలు	బుందీల్ అంజన్ -1, 3	మార్చి- సెప్టెంబరు (ద. భారతం) జూన్- జూలై (ఉ. భారతం)	5-6 క్వింటాల్ స్పష్ట కటింగ్స్	45 x 30	విత్తన కాలంలో నత్రజని -40, భాస్వరం-30, ఫాస్ఫాట్ - 30	వర్షాధారం	మొదటి కోత 60 రో. తర్వాత 50% పూత మీద	3-4	10-12
పారా గ్రాస్	బంకమన్ను ఒండ్రు నేలలు	లోకల్	జూలై- ఆగష్టు	5-6 క్వింటాల్ స్పష్ట కటింగ్స్	50 x 50	FYM - 10 నత్రజని - 25 ప్రతి కోత తర్వాత	వర్షాధారం	మొదటి కోత 75 రో తర్వాత 30 రో ఒకసారి	6-8 ఉ.భా 8-10 ద.భా	18-25

ముఖ్యమైన పశుగ్రాస పంటల యొక్క సాగు పద్ధతులు

బహువార్షిక గడ్డి జాతులు, పప్పు దినుసులు, పశుగ్రాస చెట్లు

పంట	నేల రకము	ఎక్కువ దిగుబడి ఇచ్చే రకములు	విత్తు సమయం	విత్తన మోతాదు (హెక్టారుకు కీజీలు)	మొక్కకీ మొక్కకీ దూరం (సెం.మీ)	ఎరువుల మోతాదు (హెక్టారుకు కీజీలు)	తడులు	కోత సమయం	కోతలు	పశుగ్రాస దిగుబడి (హెక్టారుకు టన్నులు)
సెలో	ఇసుకతో కూడిన ఒండ్రు నేలలు	వెరానో, స్కాబ్రా హెమాటా	జూన్ - జూలై (ఉత్తర భారతం) మార్చి-సెప్టెంబరు (దక్షిణ భారతం)	6-8	30	నత్రజని -25, భాస్వరం-40	వర్షాధారం	మొదటి కోత 60-70 రో. తర్వాత 60 రో. ఒకసారి	3-4	15-35
సిరాట్లో	ఇసుకతో కూడిన ఒండ్రు నేలలు	వెరానో, స్కాబ్రా హెమాటా	జూన్ - జూలై (ఉత్తర భారతం) మార్చి-సెప్టెంబరు (దక్షిణ భారతం)	8-10	30	నత్రజని -25, భాస్వరం-40	వర్షాధారం	మొదటి కోత 70 రో. తర్వాత 60 రో. ఒకసారి	2-3	15-25
లూసర్న్ (హెడ్జ్)	ఇసుక, బంకమట్టి ఒండ్రు నేలలు	స్థానిక	జూన్ - జూలై (ఉత్తర భారతం) మార్చి-సెప్టెంబరు (దక్షిణ భారతం)	2-3	45 x 10	నత్రజని -25, భాస్వరం-60	వర్షాధారం	మొదటి కోత 70-80 రో. తర్వాత 45 రో. ఒకసారి	4-5	30-40
గైరీడియమ్ సెవీయమ్	బంకమన్ను ఒండ్రు నేలలు	స్థానిక	జూలై - ఆగస్టు వానాకాలంలో	2000 కణుపులు	500 x 100	నత్రజని -25, భాస్వరం-60	వర్షాధారం	విత్తిన 5-6 నెలల తర్వాత	2 -3	10-15
సూబాబూల్, అవిశ	ఇసుక, ఒండ్రు నేలలు	స్థానిక	జూలై - ఆగస్టు వానాకాలంలో	4-5	500 x 100	నత్రజని -25, భాస్వరం-60	వర్షాధారం	మొదటి కోత 70-80 రో. తర్వాత 45 రో. ఒకసారి	2-3	10-15

సెక్షన్ -3

పశువుల పాక

పశువులు వాటి యొక్క పూర్తి స్థాయి సామర్థ్యాన్ని ప్రదర్శించాలంటే వాటిని ఉంచే పాక, కొట్లం శుభ్రంగా ఉండడం చాలా ముఖ్యమైనది. వాతావరణ ఒత్తిడి పశువుల ఉత్పాదకతను తగ్గించే అవకాశం ఉంది. కనుక పశువులను ప్రతికూల వాతావరణం నుంచి పరిరక్షించుట తప్పనిసరి. పశువుల పాక నిర్మాణం సరిగ్గా లేకపోతే పశువుల పాదాల్లో కొన్ని ఇబ్బందికర పరిస్థితులను ఏర్పరచడానికి అవకాశం ఉంది.

- A. పశువుల పాక , కొట్లం
- B. ఎండ తీవ్రత
- C. లక్షణాల ద్వారా ఎండ ఒత్తిడిని లెక్కించుట
- D. సూచికల ద్వారా ఎండ ఒత్తిడిని లెక్కించుట
- E. ఎండ తీవ్రతను తగ్గించుట

అధిక ఖర్చుతో కూడినటువంటి పశువులపాక ఉదాహరణలు

తక్కువ ఖర్చుతో కూడినటువంటి పశువులపాక ఉదాహరణలు

A. పశువుల పాక

పశువుల పెరుగుదల, ఉత్పాదకత పూర్తిస్థాయిలో ఉండాలంటే పరిశుభ్రమయిన, అనువైన పరిసరాలు ముఖ్యం. పాలిచ్చే పశువులను తీవ్రమైన వాతావరణ పరిస్థితులైన ఎండాకాలం, చలికాలాలలో జాగ్రత్తగా పరిరక్షించాలి.

ఎండాకాలంలో పశువులు వడగాలుల వలన ఎండ తీవ్రతకి లోనై అలసిపోతాయి. మేత తక్కువగా తీసుకుంటాయి. చెమట పట్టడం, రొప్పడం లాంటివి కొంత వరకు పశువు శరీరాన్ని చల్లబరచడానికి ఉపయోగపడతాయి. తక్కువ తిండి తీసుకోవడం వల్ల పాల ఉత్పత్తి కూడా తగ్గుతుంది. కావున సరైన పశువుల పాక నిర్మించడం అతి ముఖ్యం. తద్వారా పాల దిగుబడి తగ్గుతుంది. అందుచేత పశువులకు సరియైన పాక, కొట్లం చాలా ముఖ్యం.

- పశువుపాకలో ఒక్కొక్క పశువుకు కనీసం 5.5 అడుగులు* 10 అడుగులు స్థలం ఉండాలి. నేలని కాంక్రీటు చేసి 1.5% వాలుగా కాలువ చేయాలి. కాలువ 8 అంగుళాల వెడల్పు, 3 అంగుళాల లోతు 1% ఏటవాలు కలిగి ఉండాలి.
- పాక పైకప్పు కనీసం 10 అడుగుల ఎత్తు ఉండాలి. పైకప్పు గడ్డి, ఇటుకలు లేదా సిమెంటురేకులతో కానీ స్లాబు చేసి కానీ ఉండాలి.
- మేత మేయుటకు గాడి (2 అడుగుల వెడల్పు, 1.5 అడుగుల లోతు) పశ్చిమ గోడవైపు ఏర్పాటు చేయాలి. మేత గాడి మొదలు పాక నేలకు 1 అడుగు ఎత్తుగా ఉండాలి. మేత తొట్టి ప్రక్కనే తాగు నీటి తొట్టి కూడా ఉండాలి.
- పాక మూడువైపుల నుంచి తెరవబడి ఉండాలి. కేవలం పశ్చిమ దిక్కున గోడ ఉండాలి. ప్రతి పశువుకు పైకప్పు 3 అడుగులు* 1 అడుగు వెంటిలేట్డ్ ఉండాలి. చలికాలంలో మిగిలిన మూడు దిక్కులనూ గోనెసంచులతో కప్పి ఉంచాలి.
- పాకకు తూర్పుదిక్కున కొంత ప్రదేశం పశువులు తిరుగుటకు ఉండాలి. చెట్టునీడలో పశువులు ఎక్కువ విశ్రాంతిని పొందుతాయి. అందుచేత ఆ ప్రదేశంలో 2-3 నీడ నిచ్చు చెట్లు ఉండాలి. ఉదాహరణ : వేప
- ఎండాకాలంలో పశువుల మీద నీటిని ప్రతి 15-20 నిమిషాలకు చల్లడం వలన పశువు ఎండ తీవ్రత నుంచి ఉపశమనం పొందుతాయి.

అధిక దిగుబడినిచ్చే సంకరజాతి మరియు పరదేశీ పశువులకు శీతలీకరణ వ్యవస్థలు చాలా ముఖ్యం.

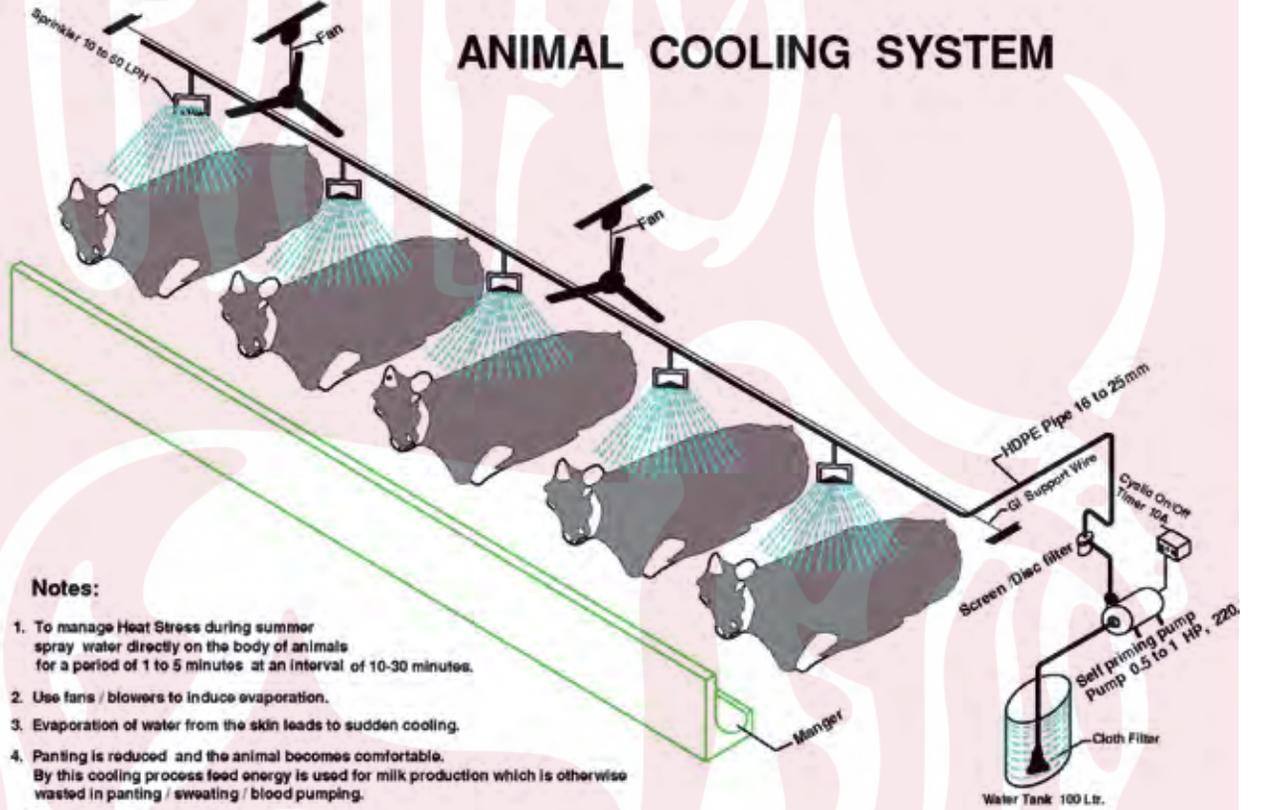

శీతలీకరణ వ్యవస్థలు ఎండవల్ల ఏర్పడే ఒత్తిడిని తగ్గించి పాల ఉత్పాదకత పెంచడానికి ఉపయోగపడతాయి.

B. ఎండ ఒత్తిడి

ఎండ ఒత్తిడి పశువులలో ఉత్పాదకత తగ్గటానికి కారణం అవుతుంది.

- పశువుయొక్క శరీర ఉష్ణోగ్రత పెరిగి మేత తీసుకోవటం తగ్గుతుంది. ఎక్కువగా చెమటలు ఏర్పడటం, రొప్పటం, గుండెకొట్టు కొను వేగం పెరగటం, రక్తప్రసరణ వేగం పెరగటం, పెరుగుదల హార్మోన్లు తగ్గటం, నీరు ఎక్కువగా త్రాగటం, పాల దిగుబడి తగ్గడం, పునరుత్పత్తి సామర్థ్యం తగ్గడం, మరణం కూడా సంభవించవచ్చు.
- ఎండ తీవ్రత వలన కలిగే దుష్పరిమాణాలను తగ్గించుటకు నీటిని జల్లే పశువుల శీతలీకరణ వ్యవస్థలను జాతీయ పాడి పరిశ్రమాభివృద్ధి సంస్థ అభివృద్ధి చేసింది. ఇది 6 పశువులకు సరిపోతుంది. దీని ధర 11000 రూపాయల వరకు ఉంటుంది.

- ఒక గ్రాము నీరు ఆవిరి అగుటకు పశువు 540 కేలరీల జీవక్రియల ఉష్ణోగ్రతను ఉపయోగిస్తుంది.
- నీరు ఆవిరి అగుట చేత ఉష్ణోగ్రత తగ్గుతుంది. ఇలా తగ్గే ఉష్ణోగ్రత ఒక్కొక్క సారి 13 డిగ్రీల ఉష్ణోగ్రతను కూడా దాటతుంది.

శీతలీకరణ వ్యవస్థ ఎండ తీవ్రతను తగ్గించి పాల దిగుబడిని పెంచుతుంది.

C. లక్షణాల ద్వారా పశువులలో కలిగిన ఎండ ఒత్తిడిని అంచనా వేయుట

- పాల ఉత్పత్తి నష్టాలను నివారించడానికి లేదా తగ్గించడానికి ఎండ ఒత్తిడి స్థాయిని అంచనా వేయడం చాలా ముఖ్యం.
- ఎండ ఒత్తిడి తీవ్రమైన సందర్భాల్లో మరణాలకు కూడా దారితీస్తుంది.
- పశువులు చూపిన లక్షణాల ద్వారా ఎండ ఒత్తిడి వేడి స్థాయిని లెక్కించవచ్చు(పాంటింగ్ స్కేరు).
- ఇది పశువు యొక్క ఎండ ఒత్తిడి తీవ్రతపై ఒక అవగాహన ఇస్తుంది.

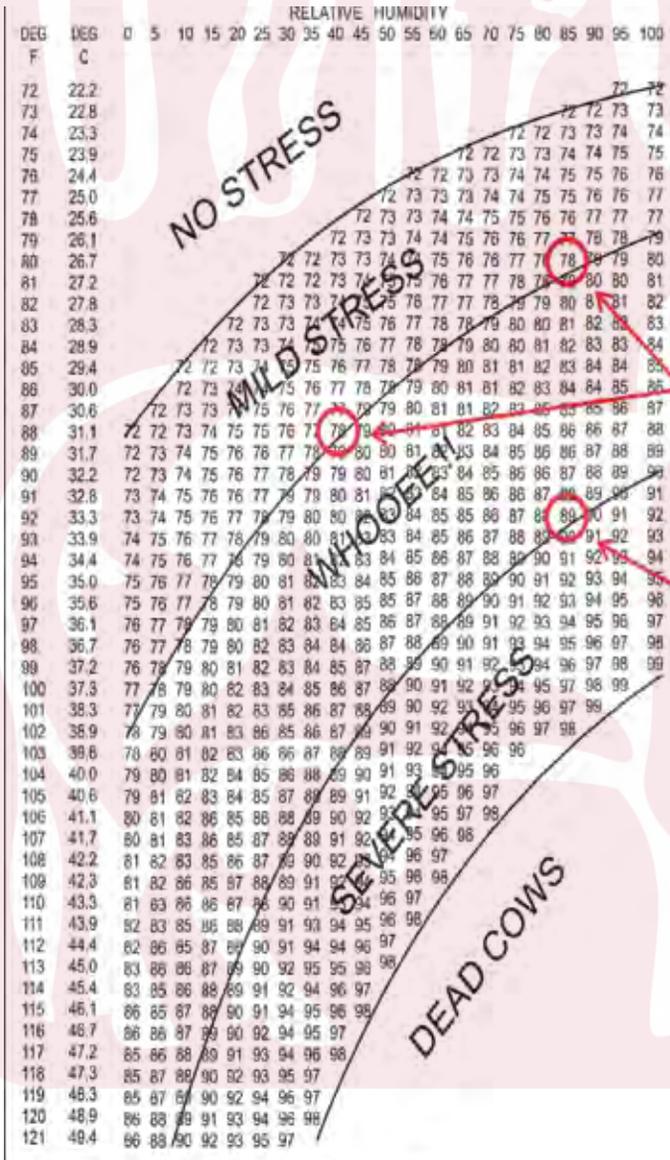
శ్వాస పరిస్థితి	పాంటింగ్ స్కేరు	నిమిషానికి శ్వాసలు
రోప్పడం లేదు. ఛాతీ కదలికలు ప్రత్యేకంగా కనబడవు	0	<40
ఛాతీ తేలికగా కదులుతుంది. పశువు కొద్దిగా రొప్పుతుంది. నోరు మూసుకొనే ఉంటుంది. లాలాజలం కానీ, నురగ కానీ కారదు.	1	40-70
ఎక్కువగా రొప్పుతుంది, నోరు తెరవదు, లాలాజలం కారుతుంది	2	70-120
ఎక్కువగా రొప్పుతుంది, అప్పుడప్పుడు నోరు తెరుస్తుంది, కానీ నాలుక బయట పెట్టదు	2.5	70-120
నోరు తెరుస్తుంది. లాలాజలం కారుతుంది. మెడ సాగదీసి ఎత్తుతుంది	3	120-160
నోరు తెరచి నాలుక బయట పెడుతుంది. లాలాజలం కారుతుంది. మెడ సాగదీసి తల పైకి ఎత్తుతుంది	3.5	>160
నోరు తెరచి నాలుక పూర్తిగా సాగదీస్తుంది. ఎక్కువగా సాంగ కార్చుతుంది. మెడ సాగదీసి పైకి ఎత్తుతుంది.	4	>160
నోరు తెరచి నాలుక బయట పెడుతుంది. సాంగ కార్చడం ఆగిపోతుంది. తల క్రిందకి వాలుతుంది.	4.5	తగ్గవచ్చు

ఎండ తీవ్రతని త్వరగా గుర్తించడం ద్వారా ఉత్పత్తి నష్టాలను నివారించవచ్చు.

D. ఎండ తీవ్రతను సూచికల ద్వారా కొలుచుట

- ఎండ తీవ్రతను సూచికల ద్వారా కొలుచుట వలన పశువుపై దాని ప్రభావం అంచనా వేసి తద్వారా నివారణ చర్యలు చేపట్టవచ్చు.
- ఇందు కొరకు ధర్మల్ హ్యూమిడిటి ఇండెక్స్ ని సూచికగా వాడతారు.
- దీని ప్రకారం ఏ ఉష్ణోగ్రత దగ్గర అయినా సరే గాలిలో తేమ శాతం పెరిగితే పశువుయొక్క సాకర్యం తగ్గుతుంది.
- ధర్మల్ హ్యూమిడిటి ఇండెక్స్ 78 దాటితే పాల దిగుబడి తగ్గును.(27 డిగ్రీల ఉష్ణోగ్రత మరియు 80% గాలిలో తేమ లేదా 31 డిగ్రీల ఉష్ణోగ్రత మరియు 40% గాలిలో తేమ)
- ధర్మల్ హ్యూమిడిటి ఇండెక్స్ 89 కి చేరితే పశువు అత్యంత తీవ్రమైన వేడిమికి గురి అయినట్లు అర్థం.

- గాలిలో తేమ శాతాన్ని కనుగొనుట:
1. గాలిలో తేమ శాతాన్ని కనుగొనడానికి డ్రై మరియు వెట్ బల్బు ధర్మామీటరు అవసరం.
 2. దీనిని పశువుల పాక లో ఉంచాలి.
 3. డ్రై బల్బు యొక్క ఉష్ణోగ్రతను పరిశీలించండి.
 4. వెట్ బల్బు యొక్క ఉష్ణోగ్రతను పరిశీలించండి.
 5. రెండిటికి మధ్య తేడాని గమనించండి.
 6. చార్టు ను ఉపయోగించి గాలిలో తేమ శాతాన్ని కనుగొనండి.
 7. గాలిలో తేమ శాతం మరియు డ్రై బల్బు ఉష్ణోగ్రతల సహాయంతో ఎండ తీవ్రత స్థాయిని నిర్ధారించండి.

వివిధ రకాలైన డ్రై మరియు వెట్ బల్బు ధర్మామీటరులు

Source: Dr Frank Wiersama (1990) Dept. of Ag Eng, The University of Arizona, Tuscon, Arizona

ఎండ ఒత్తిడి సూచికలను తెలుసుకోవడం సమస్యను ముందుగా గుర్తించడానికి సహాయపడుతుంది

Relative Humidity Table

Dry Bulb Temperature Wet Bulb reads °C lower than Dry Bulb																	
°C		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	12	14	16	18	20	
2	>>>>	84	68	52	37	22	8										
4	>>>>	85	70	56	42	29	26	3									
6	>>>>	86	73	60	47	34	22	11									
8	>>>>	87	75	63	51	39	28	18	7								
10	>>>>	88	76	65	54	44	33	23	14	4							
12	>>>>	89	78	67	57	47	38	29	20	11	3						
14	>>>>	89	79	69	60	51	42	33	25	17	9						
16	>>>>	90	80	71	62	54	45	37	29	22	14						
18	>>>>	91	81	73	64	56	48	41	33	26	19	6					
20	>>>>	91	82	74	66	58	51	44	37	30	24	11					
22	>>>>	91	83	75	68	60	53	46	40	34	27	16	5				
24	>>>>	92	84	76	69	62	55	49	43	37	31	20	9				
26	>>>>	92	85	77	70	64	57	51	45	39	34	23	14	4			
28	>>>>	92	85	78	72	65	59	53	47	42	37	26	17	8			
30	>>>>	93	86	79	73	67	61	55	49	44	39	29	20	12	4		
32	>>>>	93	86	80	74	68	62	56	51	46	41	32	23	15	8	1	
34	>>>>	93	87	81	75	69	63	58	53	48	43	34	26	18	11	5	
36	>>>>	93	87	81	75	70	64	59	54	50	45	36	28	21	14	8	
38	>>>>	94	88	82	76	71	65	60	56	51	47	38	31	23	17	11	
40	>>>>	94	88	82	77	72	66	62	57	52	48	40	33	26	19	13	
42	>>>>	94	88	83	77	72	67	63	58	54	50	42	34	28	21	16	
44	>>>>	94	89	82	78	73	68	64	59	55	51	43	36	29	23	18	

మనుషుల పేజీలో పేర్కొన్న రీడింగును తీసుకునే విధానం

E. ఎండతీవ్రతను తగ్గించుట

- పశువులకు సరిపడా నీరు అందుబాటులో ఉండేటట్లు చూడాలి. ఆరోగ్యకరమైన పశువు ఎండ తీవ్రతను తట్టుకొనుటకు రోజుకి 100 లీటర్ల వరకు నీరు అవసరమవుతుంది.
- త్రాగునీరు ఎప్పుడూ నీడలోనే ఉంచాలి.
- పశువులను నీడలోనే ఉంచాలి. చెట్లు లేని పక్షంలో గడ్డితో చేసినటువంటి 9 అడుగుల ఎత్తు ఉన్న కప్పును ఏర్పరచాలి.
- 20 % రంధ్రాలుగల అగ్రినెట్ లు కూడా ఉపయోగపడతాయి.
- ఎడారి ప్రాంతంలో కమ్యూనిటీ షేడ్స్ వాడాలి.
- పశువు శరీరం మీద గంట వ్యవధిలో 3 సార్లు నీరు చల్లవలెను. దీని కొరకు టైమర్ను ఉపయోగించాలి.
- మూసిఉన్న పశువులపాకలో గాలి ప్రవాహాన్ని పెంచుటకు ప్రయత్నించవలెను. ఒక్కొక్క పశువుకి 3*1 అడుగుల వెంటిలేటర్ ఉండునట్లు చూడాలి. వీలైనచో సీలింగ్ ఫ్యాన్స్ వాడవచ్చు.
- వేడిగాలికి అడ్డంకులు కట్టవలెను. గడ్డి మొదలగు వాటితో కప్పబడిన గోడ ఉంటే మంచిది. జనపనార సంచలను నీటితో తడిపి వాడుట ఉపయోగకరం.
- పశువులకు ఉదయం, సాయంత్రం , మరియు రాత్రిపూట మేత పెట్టాలి. పశువులను ఉదయం మరియు సాయంత్రం వేళల్లో మాత్రమే పచ్చిక మేయింట్లకు బయటకి పంపించాలి.
- పశువు శరీరంపై వెంట్రుకలను తొలగించాలి.
- పూర్తిస్థాయి పోషకాలతో కూడిన ఆహారాన్ని తక్కువ పరిమాణంలో అందించాలి.
- పాటాషియం అధికం గల ఖనిజ లవణ మిశ్రమాన్ని వాడాలి.

పశువులను ఎండా కాలంలో పరిరక్షించుటకు ఎండ ఒత్తిడిని తగ్గించే పద్ధతులు అవలంబించాలి.

పార్ట్ - 3

మెరుగైన ఉత్పాదకత కొరకు సమాచార వలయం

జాతీయ పాడి పరిశ్రమాభివృద్ధి సంస్థ పశువు ఉత్పాదకత మరియు ఆరోగ్యం కొరకు సమాచారవలయాన్ని రూపొందించినది. దీనిని ప్రస్తుతం క్షేత్రస్థాయిలో వివిధ రకములైనటువంటి పశుఆరోగ్యం, ప్రజననము, పోషణ వివరముల కొరకు ఉపయోగిస్తున్నారు. దీని వలన పాడి రైతులకు కలుగు ఉపయోగాలు క్లుప్తంగా పేర్కొనడమైనది.

సెక్షన్ - 1: పశువును గుర్తించుట

సెక్షన్ - 2: పశు ఆరోగ్యం

సెక్షన్ - 3: పశు ప్రజననం

సెక్షన్ - 4: పశుపోషణ (సమతుల్య పోషకాహార పథకం)

సెక్షన్ -1

పశువుని గుర్తించుట

- ప్రతి పశువుని శరీరంపై ఏదైనా ఒక ప్రత్యేకమైన గుర్తింపు పద్ధతి ద్వారా గుర్తించుటను పశువును గుర్తించుట అంటారు.
- పశువుకు సంబంధించిన ఏదైనా ముఖ్యమైన సమాచారాన్ని సేకరించడానికి ఈ గుర్తింపు ఎంతో ముఖ్యమైనది.
- భారతదేశ ప్రభుత్వ చట్టం PCICDA, 2009 ప్రకారం ప్రతి పశువుని గుర్తించడం తప్పని సరి.
- అంతర్జాతీయ విధానాలకనుగుణంగా భారతదేశ ప్రభుత్వం ఈ చట్టాలను తీసుకు వచ్చింది.
- పశువులను గుర్తించు పద్ధతులలో అనేక రకములు కలవు. అవి పచ్చ బొట్టువేయుట , చెవిపోగువేయుట, బ్రాండింగ్ RFID, శరీరంలోకి చొప్పించేవి , కడుపులో ప్రవేశపెట్టే మాత్రలు మొదలగున్నవి.
- వీటిలో చెవిపోగు వేయుట అనేది సాధారణంగా పశువును గుర్తించే పద్ధతి. ఇందులో ప్రతి పశువుకు ఒక ప్రత్యేకమైన 12 అంకెల గుర్తింపు సంఖ్య ఉంటుంది. అది ఆ పశువుకు మాత్రమే వర్తిస్తుంది. ఈ 12 అంకెల సంఖ్య దేశం మొత్తం లోకి ప్రత్యేకంగా ఉండేలా చూసుకోవల్సిన భాద్యత ఉంది. పశువుయొక్క చెవికి చెవి పోగును సరిగ్గా వేస్తే, ఎటువంటి సమస్యలు లేకుండా చాలా సంవత్సరాల పాటు ఇది అంటి పెట్టుకుని ఉంటుంది.
- పశువుకి సంబంధించిన అన్ని రకముల వివరములు (జాతి, వయస్సు, చూడిలో ఉన్నదా లేదా, పాల దిగుబడి, రైతు వివరములు, గ్రామ వివరములు) ఈ చెవి పోగు సంఖ్యని ఇనాఫ్ సాఫ్ట్ వేర్లో పెట్టుట ద్వారా రికార్డ్ చేయవచ్చు. తద్వారా పశువుకి ఇది ఒక పూర్తి స్థాయి పాస్పార్టుగా వ్యవహరించి దేశంలో ఎక్కడికి ఈ పశువు తీసుకెళ్ళబడినా, గుర్తించడానికి సహాయకారిగా ఉపయోగపడుతుంది.
- **DADF** మరియు భారతదేశ ప్రభుత్వం జాతీయ పాల అభివృద్ధి సంస్థకు ఈ పశువులు గుర్తించే పద్ధతి యొక్క పూర్తి పగ్గాలు ఇవ్వడం జరిగింది.
- జాతీయ పాల అభివృద్ధి సంస్థ ఈ ప్రత్యేక చెవి పోగు సంఖ్యలను తయారు చేసి వాటిని కావలసిన సంస్థలకు లేదా తయారీ దారులకు ఇస్తుంది.
- ఈ ప్రత్యేక సంఖ్యలను తీసుకోవడానికి ఆయా సంస్థలు జాతీయ పాల అభివృద్ధి సంస్థకు తగిన పర్మిట్ ఆర్డర్ తోటి అర్జీ చేయవలసి ఉంటుంది.

చెవిపోగు

చెవిపోగు వేసే పనిముట్టు

సరిగా వేయబడిన చెవిపోగు

సెక్షన్ - 2

ఇనాఫ్ మరియు పశువు ఆరోగ్యం

- వ్యాధిని పరీక్షించుట: పశువు ఆరోగ్యానికి సంబంధించినటువంటి నట్టల మందు వేయుట, వ్యాధి ఔట్ బ్రేక్ లను నమోదు చేయుట, చికిత్స కోసం టీకాలు వేయుటకు, జబ్బులను పరీక్షించుట గొడ్డుమోతుతన క్యాంపులు మొదలగు అన్ని అంశాలను నమోదు చేయవచ్చును.
- ఈ వివరములు అన్ని కూడా పశువు స్థాయిలోనూ (వీటికి చెవిపోగు సంఖ్య అవసరం) లేదా గ్రామస్థాయి వివరముల లోనూ నమోదు చేయబడును. టీకా వేయు కార్యక్రమములు జరిగినప్పుడు, గొడ్డుమోతుతనానికి క్యాంప్ నిర్వహించబడినప్పుడు, అంతర పరాన్న జీవులకు పురుగుమందులు వాడినప్పుడు వివరములు నమోదు చేయవచ్చును.

పాడి రైతుకి దీనివలన కల్గు లాభములు

1. ఆ పశువుకి సంబంధించిన అన్ని రకముల వివరములు చెవిపోగు సంఖ్యని కంప్యూటర్లో ఎంటర్ చేయుట ద్వారా కనుగొనవచ్చును.
2. పశువుకి సంబంధించిన టీకా వేయవలసిన సమయం, నట్టల మందు వేయవలసిన సమయం, వ్యాధి నిర్ధారణ సమయం మొదలగునవి. సమయానుగుణంగా ఫోన్లో మెసేజ్ ద్వారా తెలుపబడును.
3. ఆరోగ్యకార్డు ద్వారా, ఆ పశువు చెవి పోగు సంఖ్య ఆధారంగా ఆ పశువు యొక్క ఆరోగ్యపరిరక్షణకై చేపట్టిన వివరములు అన్ని తెలియును.
4. పశువులకి సంబంధించిన ప్రమాదకర జబ్బులు వంటివి ప్రబలినప్పుడు వెంటనే అవి సోకని గ్రామాల్లో ఫోన్ ద్వారా మెసేజ్ పంపించి నివారణ చర్యలు చేపట్టుటకు పురికొల్పవచ్చును.

సెక్షన్ - 3

ఇనాఫ్ మరియు ప్రజననము

- పశు ప్రజననమునకు సంబంధించినటువంటి వివరములు, కృత్రిమ వీర్యధారణ చేయుట , చూడి దశ నిర్ధారించుట, ఈనుట, పాల దిగుబడి నమోదు చేయుట, దూడ యొక్క జననీ, జనకులను నమోదు చేయుట మొదలగునవి దీనిలో ఉంటాయి.
- ఈ వివరములను ప్రతి ఒక్క పశువు గుర్తింపు చెవి పొగు సంఖ్య స్థాయిలలో నమోదు చేయుట జరుగుతుంది. దాని కొరకు ఒక గుర్తింపు సంఖ్య అవసరం. ఈ సమాచారాన్ని కృత్రిమ వీర్యదానం, ప్రాజెనీ టెస్టింగ్ , పెడిగ్రీ సెలక్షన్ , పశువుల కొనుగోలు లేదా అమ్మకము చేయడానికి ఉపయోగించవచ్చును. అత్యుత్తమమైన ఆవులు మరియు ఆంబోతులను ఉపయోగించు సంస్థలను ఎంపిక చేయవచ్చును.

ఇనాఫ్ వద్దతి వలన రైతులకు కల్గు లాభములు:

1. పశువు యొక్క ఈతలు, పాల దిగుబడి మరియు చూడిదశలకు సంబంధించిన వివరములు మొత్తం ఒకేచోట లభిస్తుంది. పశువుకు సంబంధించినటువంటి ఎదకు వచ్చు సమయం, చూడి నిర్ధారణ, ఈను సమయం వంటి వివరములు ఫోన్స్ మెసేజ్ ద్వారా రావటం జరుగుతుంది.
2. ఈ సమాచార నిధి ద్వారా మనదేశంలోని పాలదిగుబడినిచ్చు పశువులు మరియు ఆంబోతులను ఎంపిక చేసి తద్వారా రాబోయే తరాల పాలదిగుబడి పెంచుటకు సహాయపడుతుంది.
3. పశువులన్నీ ఒక ప్రత్యేక గుర్తింపు కార్డుద్వారా గుర్తించబడుటవలన రైతులు ప్రభుత్వం లేదా ప్రభుత్వరంగ సంస్థల సదుపాయాలైన పశుభీమా,టీకాలు,చికిత్స మొదలైనవి పొందవచ్చు.
4. రైతులకి తగిన సమయంలో అవసరమైన ప్రత్యుత్పత్తి సేవలు,తరువాతి ఎద సమయం, గర్భధారణ నిర్ధారించు సమయం,దూడ జనన సమయం మొదలగు వాటి గురించి మెసేజ్ ద్వారా తెలియజేయవచ్చు.

సెక్షన్ - 4

ఇనాఫ్ మరియు పశు పోషణ

ఇనాఫ్ సాఫ్ట్ వేర్ - పశుపోషణలో భాగంగా సమతుల్య పోషకాహారం అనేది రూపొందించబడినది. ఈ సాఫ్ట్ వేర్లో అన్ని రకాల పోషకాలకు సంబంధించిన పూర్తి వివరములు, వివిధ దశల్లో గల పశువుల్లో పోషకాహార అవసరములు అలాగే దేశంలో వివిధ ప్రాంతాలలో లభించు మేత పదార్థముల వివరములు పొందు పర్చబడి ఉంటాయి.

ఈ సాఫ్ట్వేర్ను ఉపయోగించి, ఒక పశువుకి కావల్సినటువంటి మేత వివరాలు తెలుసుకోవచ్చు మరియు అందుబాటులో ఉన్న ఆహార వనరులతో, కనీస ఖర్చుతో ఒక రేషన్ ను రూపొందించవచ్చు.

సమతుల్య పోషణ రేషన్లు ప్రతి పశువు స్థాయిలో అలాగే పశువుల సమూహము స్థాయిలోనూ రూపొందించవచ్చు. ఈ వివరాలు రైతులకు తగిన సలహాలు అందించడానికి ఉపయోగపడుతాయి.

దీని వలన రైతులకు కల్గు లాభములు:

1. పాడి రైతుకు పాల ఉత్పత్తికి మరియు మేత ఖర్చుకి మధ్య దూరం పరిపూర్ణంగా అవగతమవుతుంది.
2. ప్రస్తుత మేవు పద్ధతిలో ఉన్న ఎక్కువ తక్కువలను సరిచేసుకొనుటకు ఉపయోగపడుతుంది. (మాంసకృత్తులు, శక్తి, కాల్షియం మరియు భాస్వరం)
3. గ్రామ స్థాయిలో లభించు మేత పదార్థాలను ఉపయోగించి కావల్సినటువంటి రేషన్ రూపొందించవచ్చును. ఈ రేషన్లను ఆయా పశువుయొక్క శారీరక స్థితిని సుసరించి రైతు తయారుచేసుకోవచ్చును.
4. మేత ఖర్చులు మరియు పాల దిగుబడిలో సమన్వయం ఏర్పడును.
5. పాల ఉత్పాదకతలో పెరుగుదల, పునరుత్పత్తి సామర్థ్యం మరియు సాధారణ ఆరోగ్యం పెరుగుపడటం ఫలితంగా రైతులకు లాభదాయకత పెరుగును.

పశు ఆరోగ్యానికి సంబంధించిన సాధారణమైన సందేహాలు

ప్రశ్న : టీకా వేసిన వ్యక్తి టీకాను ఐసుపెట్టె లో తీసుకొని రాని పక్షంలో పశువుకు టీకా వేయించవచ్చా?

జవాబు : టీకా వేయించకూడదు. ఐసు పెట్టెలో లేని టీకా పాడైపోయే అవకాశాలున్నాయి.

ప్రశ్న : పశువులకు టీకాలు ఎప్పుడు వేయించకూడదు ?

జవాబు : పశువులు ఈనిన 3, 4 వారాలలోపల, 3,4 నెలలలోపు వయస్సు గల దూడలకు, జబ్బు చేసిన పశువులకు టీకాలు వేయించకూడదు.

ప్రశ్న : చూడి పశువులకు టీకాలు వేయించవచ్చా?

జవాబు : ఆఖరి నెల చూడితో ఉన్న పశువులకు టీకాలు వేయించకూడదు.

ప్రశ్న : గాలికుంటు వ్యాధి వ్యాపించిన గ్రామంలో ఆ వ్యాధి సోకని పశువులకు టీకాలు వేయించవచ్చా?

జవాబు : టీకాలు వేయించటం సరికాదు. ఎందుకనగా గాలికుంటువ్యాధి పశువులకు అనేక స్థితులలో బయట పడకుండా ఉండవచ్చును. రింగ్ పద్ధతిలో టీకాలు వేయు పద్ధతిని పాటించవలెను.

ప్రశ్న : పశువు యొక్క అనేక జబ్బులకు ఒకే టీకా వేయించవచ్చా?

జవాబు : మనుష్యులలో, కుక్కలలో అనేక జబ్బులకు ఒకే టీకా వేసి పద్ధతి చాలా రోజుల నుంచి ఉంది. ప్రస్తుతం పాడి పశువులలో మూడు జబ్బులకు ఒక టీకా అందుబాటులో ఉన్నది.

ప్రశ్న : రేబిస్ కుక్క కరిచినప్పుడు ఎలాంటి జాగ్రత్తలు తీసుకోవాలి?

జవాబు : స్నానం చేయు సబ్బుతో గాయాన్ని శుభ్రంగా కడగాలి. తర్వాత గాయం మీద టెంకర్ వేసి దగ్గరలో ఉన్న పశువుల ఆసుపత్రికి సాధ్యమైనంత త్వరగా తీసుకొని వెళ్ళాలి.

ప్రశ్న : పశువుని పాము కరిచినప్పుడు తీసుకోవల్సిన జాగ్రత్తలు ఏవి?

జవాబు : పాము కరిచిన ప్రదేశానికి కొద్దిగా పైన గట్టిగా దారంతో కట్టాలి. కరిచిన ప్రదేశంలో కత్తితో గాటు పెట్టవలెను. తద్వారా రక్తం బయటకు పోయేటట్లు చూడాలి. తరువాత గాయాన్ని శుభ్రం చేసి, సత్వరమే పశు వైద్యుడిని సంప్రదించవలెను.

ప్రశ్న : టింపనీ , బ్లోట్ (కడుపు ఉబ్బరాని)కి ఎలా చికిత్స చేయాలి?

జవాబు : పప్పు ధాన్యాలకు చెందిన పశుగ్రాసం (పొట్టు) ఎక్కువగా తీసుట వల్ల, కడుపులో వాయువులు ఎక్కువగా తయారై కడుపు ఉబ్బరించును. కడుపు ఉబ్బరించిన పశువుని పడుకోనీయకూడదు, మంచి నీరు త్రాగించరాదు. పశువుకు 100 గ్రాముల ఉప్పు, 30 గ్రాముల ఇంగువ, 100 మి.లీ. టర్పెంటైన్ నూనె, 500 మి.లీ లిన్ సీడ్ లేదా వెజిటబుల్ నూనె కలిపి త్రాగించాలి. తర్వాత సత్వరమే పశువైద్యుడిని సంప్రదించాలి.

ప్రశ్న : పాదుగువాపు ఉండి లక్షణాలు బయటపడనటువంటి పశువు యొక్క పాలు త్రాగ వచ్చా?

జవాబు : త్రాగరాదు . అటువంటి పాలు కొన్ని రకముల విషపదార్థాలను కలిగి ఉంటాయి. పాలను మరిగించిన తర్వాత కూడా ఆ విష పదార్థములు వాటి గుణం కోల్పోకపోవచ్చు. వాటి వల్ల మనుష్యులలో గొంతు సమస్యలు, విరేచనములు కలుగుతాయి.

ప్రశ్న : పశువుకు ఆక్సిటాసిన్ ఇంజక్షన్ ఇచ్చి పాలు తీయడం వల్ల పశువుకి హానికరమా? లేక ఆ పాలు త్రాగు వారికి హానికరమా?

జవాబు : ఇద్దరికీ హానికరమే. పశువుకి కొన్ని జబ్బులకి చికిత్స చేయు సమయాలలో మాత్రమే దానిని వాడాలి.

ప్రశ్న : జున్ను పాలు అప్పుడే పుట్టిన దూడలకి త్రాగించవచ్చా?

జవాబు : అప్పుడే పుట్టిన దూడలకు ఎంత త్వరగా వీలైతే అంత త్వరగా జున్ను పాలు త్రాగించాలి. కనీసం దూడ శరీర బరువులో వదోవంతు జున్ను పాలు పుట్టిన వెంటనే త్రాగించాలి.

పశు ఆరోగ్యానికి సంబంధించిన సాధారణమైన సందేహాలు

ప్రశ్న : చూడి పశువులకు నట్టల మందు వేయవచ్చా?

జవాబు : చూడి పశువులకు ఈనుటకు ముందు నట్టల మందు వేయాలి. అలాగే ఈనిన 6,7 వారాల తర్వాత పశువైద్యుడిని సంప్రదించి వేయాలి.

ప్రశ్న : సమతుల పోషణ అంటే ఏమిటి ?

జవాబు : పశువుయొక్క పెరుగుదల, పాల ఉత్పత్తి స్థాయి ఆధారంగా కావాల్సిన పోషకాలను సమపాళ్ళలో రైతు వద్ద లభించే మేపు పదార్థాల ద్వారా అందజేయుట.

ప్రశ్న : సమతుల పోషణలో అరటి చెట్టు కాండం, గోధుమ తవుడు, శెనగపొట్టు మరియు ఇతర రైతు వద్ద లభించే పదార్థములు వాడవచ్చా ?

జవాబు : తప్పకుండా వాడవచ్చు. రైతు వద్ద లభ్యమయ్యే పదార్థాలతో వీలైనంత తక్కువ ఖర్చుతో పాల ఉత్పత్తి చేయడమే సమతుల పోషణ యొక్క లక్ష్యం.

ప్రశ్న : యూరియా మొలసిస్ బ్లాక్ పశువులకు పెట్టినపుడు, యూరియాతో కలుపబడిన ఎండుగడ్డిని ఎంత వరకూ ఆ పశువుకు ఇవ్వవచ్చు?

జవాబు : యూరియా మొలసిస్ బ్లాక్ పశువులకు పెట్టినపుడు యూరియాతో కలుపబడిన ఎండుగడ్డి చొప్పున పశువుకు మేపరాదు.

ప్రశ్న : యూరియా గడ్డిని మేపుతున్న పశువులకు సమీకృత పశుదాణాని ఎంత మేరకు వాడాలి?

జవాబు : చూడిది కాని పశువుకు, కావల్సినంత యూరియా గడ్డి మేపుతున్నప్పుడు సమీకృత పశుదాణా అవసరం లేదు. పశువు చూడిదైన పక్షంలో సమీకృత పశుదాణా పెట్టవలెను.

ప్రశ్న : పశువులకు సమీకృత పశుదాణా పెడుతున్నప్పుడు అదనంగా ఖనిజ లవణ మిశ్రమం అందచేయవలసి ఉంటుందా?

జవాబు : తప్పకుండా అందజేయాలి . కొంతమేరకు తగ్గించవచ్చును.

ప్రశ్న : పశువు యూరియా మొలసిస్ మిశ్రమాన్ని నాకకపోతే ఏం చేయాలి?

జవాబు : యూరియా మొలసిస్ పైన కొంత తవుడు, పిండి లేదా సమీకృత దాణా వేయవలెను. ఇలా 3,4 రోజులు చేసినచో పశువుకు యూరియా మొలసిస్ బ్లాక్ వాడటం అలవాటు అవుతుంది.

ప్రశ్న : ఒక పశువుకు ఒక యూరియా మొలసిస్ బ్లాక్ ఎన్ని రోజులు వస్తుంది?

జవాబు : 3 కేజీల బరువున్న యూరియా మొలసిస్ బ్లాక్ ఒక పశువుకు 5-7 రోజులు వస్తుంది.

పశువు పునరుత్పత్తి - సాధారణ సందేహాలు

ప్రశ్న : దేశవాళీ పశువుల జాతులలో ముఖ్యమైనవి ఏవి? అవి ఎక్కడ ఉంటాయి? దేశవాళీ జాతుల అభివృద్ధి ప్రాముఖ్యత ఏమిటి?

జవాబు : దేశవాళీ జాతులు మనదేశ వాతావరణ పరిస్థితులకు అనుకూలమైనవి. సాధారణమైన జబ్బులను అవి తేలికగా తట్టుకుంటాయి. తక్కువ నాణ్యత గల పోషకాలతో సైతం పాలు ఇవ్వగలవు. కొన్ని దేశవాళీజాతులు అధిక వెన్న శాతం, అధిక పాల దిగుబడి ఇస్తాయి. దేశవాళీ జాతులలో సెలక్టివ్ బ్రీడింగ్ జరుగక పోవుట వల్ల కాల క్రమేణా దిగుబడి స్థాయి తగ్గినది. అధిక దిగుబడినిచ్చే వేరేదేశపు జాతులకు పైన చెప్పిన లక్షణాలు ఉండవు. వాటిని మన వాతావరణ పరిస్థితులలో పోషించడం చాలా శ్రమతో కూడిన పని. అందుచేత దేశవాళీ జాతులను అభివృద్ధి చేయాలి. ఈ పుస్తకం లోపల చివరి పేజీలో దేశవాళీ జాతుల వివరాలు పొందుపరచబడ్డాయి.

ప్రశ్న : పాడి ఉత్పత్తికి బాగా అనుకూలమైంది ఏది ? దేశవాళీ ఆవులా? ఇతర దేశాల ఆవులా? గేదెలా?

జవాబు : అందుబాటులో ఉన్న వనరుల మీద, వాతావరణ పరిస్థితుల మీద, మార్కెట్ అంశాల మీద ఆధారపడి లాభదాయకమైన పశువు జాతి అనే దాన్ని ఎంపిక చేసుకోవాలి.

తక్కుస్థాయి వనరులన్న చోట దేశవాళీ ఆవుల జాతులు, గేదెలు ఎంపిక చేసుకోవాలి. వనరుల స్థాయి ఎక్కువగా ఉన్నచోట ఇతర దేశాల జాతులు ఎంపిక చేసుకోవాలి. వెన్న శాతం అధికంగా కావల్సిన చోట గేదెలు ఎంపిక చేసుకోవాలి.

ప్రశ్న : లాభదాయకమైన పాడి పశువు అనగా ఏమి?

జవాబు : సంవత్సరానికి ఒక దూడని ఇవ్వగలిగేది, జబ్బులకు తట్టుకునేది, వీలైనంత తక్కువ ఖర్చుతో అధిక పాల దిగుబడి ఇవ్వగలిగినది -లాభదాయకమైన పశువు.

ప్రశ్న : రాష్ట్రానికి సంబంధించిన పునరుత్పత్తి విధానం అనగానేమి? అది ఎందుకు పాటించాలి. ?

జవాబు : ప్రతి రాష్ట్రం దానిలో గల జాతులు, నేల స్వరూపం, వాతావరణ పరిస్థితుల ఆధారంగా తన పునరుత్పత్తి విధానాన్ని రూపొందించుకుంటుంది. ఆ రాష్ట్రానికి సంబంధించినంత వరకు అత్యుత్తమ దిగుబడి సాధన కొరకు ఎంత మేరకు దేశవాళీ, ఇతర జాతుల మధ్య సంకరంచేయవచ్చో నిర్ణయిస్తూ ఆ రాష్ట్రం రూపొందించే విధానమే ఆ రాష్ట్రానికి సంబంధించిన పునరుత్పత్తి విధానం.

ప్రశ్న : వివిధ జాతుల పశువుల కొరకు ఎటువంటి వీర్యాన్ని ఉపయోగించాలి ? ఎ.ఐ. టెక్నిషియన్ దగ్గర అన్ని జాతుల వీర్యం ఉంటుందా? నాకు కావలసిన జాతి వీర్యాన్ని నేను తీసుకోవచ్చా? ఫైర్ డైరెక్టరీ అంటే ఏమిటి? అది ఎ.ఐ. టెక్నిషియన్ వద్ద ఉంటుందా?

జవాబు : ఎ మరియు బి గ్రేడ్ స్థాయి సెమన్ స్టేషన్ నుంచి సేకరించిన వీర్యాన్ని మాత్రమే వాడవలెను. ఆ వీర్యాన్ని తప్పని సరిగా క్రయోకాన్లో మాత్రమే తీసుకువెళ్లాలి. అందుకు ఎ.ఐ. టెక్నిషియన్లు అన్ని జాతుల వీర్యాన్ని మరియు కొన్ని సమయాలలో రాష్ట్ర పునరుత్పత్తి విధానానికి అనుగుణమైన వీర్యాన్ని కూడా దగ్గర ఉంచుకొనవలెను. రైతులే అన్ని వివరములు ఎ.ఐ. టెక్నిషియన్లను అడిగి తెలుసుకొనవలెను. ఎ.ఐ. టెక్నిషియన్ వద్ద తను తీసుకువెళుతున్న వీర్యానికి సంబంధించిన ఎద్దు చరిత్ర ఉండవలెను. లేని పక్షములో సెమన్ స్టేషన్ నుంచి అడిగి తెప్పించుకోవాలి.

ప్రశ్న : కృత్రిమ వీర్యధారణ అనేది చూడి కట్టని పశువులకు చికిత్సగా భావించవచ్చా?

జవాబు : కాదు. ఉత్తమమైన వీర్యాన్ని సేకరించి, దానితో పశువును చూడి కట్టించడానికి ఈ పద్ధతిని వాడతారు.

ప్రశ్న : ఒకటి కంటే ఎక్కువ సెమన్ డోసులు పశువు ఎదలో ఉన్నప్పుడు వాడటం లాభమా?

జవాబు : సరియైన సమయంలో ఎదను గుర్తించి ఎ.ఐ చేసినప్పుడు ఒక డోసు వీర్యం సరిపోతుంది. కొన్నిపశువులలో ఎద ఎక్కువగా ఉంటుంది. అటువంటి వాటిలో అండం ఉత్పత్తి ఆలస్యంగా జరుగుతుంది. కావున రెండో డోసు సెమన్ అవసరమవుతుంది.

ప్రశ్న : పశువుకు ఎ.ఐ చేయించిన తర్వాత ఎద్దు, దున్న వద్దకు తీసుకువెళ్ళవలసి ఉంటుందా?

జవాబు : అవసరం లేదు.

ప్రశ్న : సాధారణంగా కృత్రిమ వీర్యధారణ గేదెలలో విజయవంతమవుతుందా ?

జవాబు : ఆవులలో లాగా, గేదెలలో కూడా విజయవంతమవుతుంది. గేదెలలో మూగ ఎద లక్షణాల వలన ఎదను సరియైన సమయంలో గుర్తించటం కొంత కష్టమవుతుంది. అందువలన ఎద సమయం కూడా ఒక్కొక్కసారి తగ్గును.

ప్రశ్న : కృత్రిమ వీర్యధారణ వలన కేవలం దున్నలు, బలహీనమైన దూడలు పుట్టడం, పాడి పశువుల పాల దిగుబడి తగ్గటం వంటివి జరిగే అవకాశం ఉన్నదా ?

జవాబు : అటువంటివి జరుగవు. ఇటువంటి నమ్మకాలు వాస్తవ విరుద్ధం.

ప్రశ్న : దేశవాళీ ఆవుకు పాల దిగుబడి పెరుగుట కొరకు ఏ జాతి వీర్యాన్ని వాడాలి?

జవాబు : ఆ రాష్ట్ర పునరుత్పత్తి విధానాన్ని బట్టి సాహివాల, గిర్, రెడ్ సింధి వాడవచ్చును. రైతు దగ్గర అధిక వనరులు ఉన్నవక్షంలో ఇతర దేశాల సంకర జాతి వీర్యాన్ని (జెర్సీ, హెచ్. ఎఫ్) ఆ రాష్ట్ర పునరుత్పత్తి విధానానికి అనుగుణంగా వాడాలి.

ప్రశ్న : పాల దిగుబడిని రికార్డు చేయటం వలన రైతుకు కలిగే లాభం?

జవాబు : అలా రికార్డు చేయుట వలన ఆ పశువు ఉన్న పాలిచ్చు కాలం, పాలదిగుబడి వంటి అంశాలపై పూర్తి అవగాహన వస్తుంది. తద్వారా తన దగ్గర ఉన్న వేరే పశువులతో పోల్చి చూసి ఆ పశువును ఉంచుకొనుట లాభదాయకమా లేక నష్టమా అన్న నిర్ణయం తీసుకోవచ్చు.

ప్రశ్న : ఎందువలన వివిధ రకాలైనటువంటి పాల నాణ్యత, పశువు పెరుగుదల, శరీర లక్షణాలు కొలుస్తారు?

జవాబు : ఒక పశువు యొక్క నాణ్యతా స్థాయి నిర్ణయించటానికి కేవలం పాల దిగుబడి సరిపోదు. శరీర లక్షణాలు, పశువు పెరుగుదలకు, పాలదిగుబడి, పునరుత్పత్తికి చాలా దగ్గర సంబంధం ఉన్నది. అలాగే పాల నాణ్యత వలన వచ్చే ఆదాయం అంచనా వేయవచ్చును.

ప్రశ్న : దున్న, ఆంబోతు ఉత్పత్తి కార్యకమాలలో ఎందుచేత పశువులను వివిధ రకములైన జబ్బులకు పరీక్షిస్తారు?

జవాబు : ఎటువంటి జబ్బులు లేనటువంటి వీర్యాన్ని సేకరించవలెనంటే ముందుగా ఆ పశువులను, జబ్బులకు పరీక్షించడం తప్పనిసరి. అందుచేత దున్న, ఆంబోతు, తల్లి పశువులకు కూడా జబ్బు పరీక్షలు చేస్తారు.

గేదెల జాతులు

మగ పశువు

ముద్రా

సొంత ప్రాంతం : హర్యానాలోని హిస్సార్, రోహతక్, గుర్గావ్, జింద్ జిల్లాలు

జాఫ్రాబాడీ

సొంత ప్రాంతం : జానాగఢ్, జామ్నగర్, రాజ్కోట్, భావ్నగర్, పోర్బందర్, అమేలి జిల్లాలు.

నీలి రవి

సొంత ప్రాంతం : వీటి జన్మస్థానం పాకిస్తాన్. కానీ పంజాబ్ సరిహద్దులలోని ఫిరోజ్పూర్, అమృత్ సర్ జిల్లాలలో ఉంటాయి .

పంధార్ పురి

సొంత ప్రాంతం : మహారాష్ట్రలోని షోలాపూర్, సంగ్లి కొల్హాపూర్ జిల్లాలు

మెహసాని

సొంత ప్రాంతం : గుజరాత్లోని మెహసానా, బనాస్ కాంత, సాబర్ కాంత జిల్లాలు.

సుర్తి

సొంత ప్రాంతం : గుజరాత్లోని ఆనంద్, ఖేడా, బరోడా జిల్లాలు

ఆడ పశువు

జాతీయ పాడి పరిశ్రమాభివృద్ధి సంస్థ

ఆనండ్ 388 001 గుజరాత్

ఫోన్: (02692) 260148 / 260149 / 260160 • ఫ్యాక్స్: (02692) 260157 / 260159

వెబ్సైట్: www.nddb.coop

 [facebook.com/NationalDairyDevelopmentBoard](https://www.facebook.com/NationalDairyDevelopmentBoard)